

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	--- --	12 pengő
Félévre	--- --	6 pengő
Negyedévre	--- --	3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ-UTCA 30

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Szeressük egymást!

Rombadöntött gyönyörű Nagymagyarorszá-
gunk romjain kevesen maradtunk magyarok,
nagyon kevesen. Nyolc milliónyi kicsiségünk mel-
lett óriásivá nőnek a feladatok, amelyeket a jövő
titokzatos közelsége vagy távolsága elénk fog állítani
s a határokon túlról vágyódó lélekkel váró testvé-
reink pedig nem azt számlálgatják, hogy hányan
vagyunk, hanem azt fűrkészik bennünk, hogy méltó-
k vagyunk-e arra a reménykedésre és bizalomra,
amellyel minket az ezeréves Magyarország jövő
honfoglalóinak tekintenek.

Tudjuk és érezzük küldetésünk magasztos vol-
tát, de érezzük a súlyát is. És minél kevesebben
vagyunk, annál erősebb a meggyőződésünk, hogy
a minden poklok dacára is világos és határozott
úton, amelyen haladnunk kell, senkinek sem szabad
közülünk hiányoznia. Egy célnak, egy gondolatnak
kell az egész nemzetet áthatnia és vezetnie, még
akkor is, amikor nem beszélünk róla; aki nem ezt
vallja, hamis tanokat hirdet s árulója minden ma-
gyarnak innen és túl a határokon!

Nem vagyunk annyira boldogok és gondtala-
nok, hogy az apró egyenetlenkedés unaloműző
lukszusát magunknak megengedhetnők. Reáérünk
erre majd akkor, amikor már nem lesz okosabb dol-
gunk. Most, amikor hátunkon sajog az istencsapása,
amikor még füstölögnek a tűzvész üszkei, amelyek
tönkrehamvasztottak, bizony száz fontosabb tenni-
valónk van, mint hogy a megmaradt koncok felett
marakodjunk.

Az egyetértést azonban nemesak hirdetni kell,
hanem ápolni is, nemesak másoktól kell elvárni,
hanem példát is kell adni reá. És van-e vajjon
valaki, akinek a példaadással elsőbbsorban kellene
előljárnia, mint nekünk, csendőröknek, akikre úgyis,
mint a közbiztonság őreire, úgyis, mint katonákra
elsőbbsorban járul Nagymagyarország fenséges gon-
dolatának kultusza?

Ne mondja senki, hogy az ő ereje, képessége
vagy munkaköre túlszerűen ahhoz, semhogy ő az
összességnek hasznára válhatnék. Bármilyen hatal-
mas is egy gépezet, annak egyetlen rugócskája,
egyetlen kicsi csavarja sem állíthatja magáról,
hogy felesleges, hogy az ő munkája haszontalanabb,
mint a lendítőkeréké, mert kicsi csavarok meglazu-
lása éppen úgy megállíthatja a gépezetet, mint a
nagy alkatrészek hibája.

A csendőrség viszont az állam gépezetének
nélkülözhetetlen alkatrésze s az összesség szem-
pontjából nem közömbös, hogy a csendőrség, mint
az állam testének önálló funkciójú szerve, önmagá-
ban mennyire erős és egységes. Az erő az összetar-
tásban rejlik, az összetartás pedig egyéneken
múlik, mindenkin külön-külön a maga körében.

A csendőr, aki a maga körében, az örsön egye-
netlenséget szít, nemcsak a bajtársai ellen vét, ha-
nem a testület ellen is, mert annak egy részecské-
jébe bomlasztó mérget igyekszik beleoltani. A min-
dennapi élet apró-cseprő eseményeiben és kelle-
metlenségeiben, a szolgálatban és a magánéletben,
mások természetadta egyéniségében, egyszóval a
világon mindenben hamar talál súrlódási felületet
az, aki a kákán is csak a csomót és másban is csak
a hibát keresi, megfélekezve természetesen a ma-
gáéiról. Az ilyen ember mindig és mindenért má-
sokat hibáztat, előljáróit, bajtársait, alárendelt-
jeit, csak éppen ott nem keresi a hibát, ahol legha-
marabb megtalálhatná: a maga összeférhetlen-
ségében, hiúságában, irigységében, rövidlátásában
vagy tudatlanságában.

Akit mindig az a belátás vezérel, hogy ember
hiba nélkül nincsen s hogy ez alól a szabály alól
ő sem képez kivételt, az sohasem fog a bajtársai-
val egyenetlenkedni, mert belátja, hogy a maga
emberi gyarlóságával szemben csak úgy számí-
that elnézésre, ha ő is megbocsátja másoknak azo-
kat. Aki belátja, hogy nem ő a legtokéletesebb
ember a világon, azt sohasem fogja bántani az ér-
demesebbek nagyobb jutalma s aki elég okos
ahhoz, hogy önmagát elfogulatlanul értékelni
tudja, az sohasem fog megfélekezni a szerénység-
ről, amellyel másoknak tartozik. Végül és főleg
pedig az, akit igazi bajtársiasság hat át, sohasem
fog az egyetértés ellen véteni, mert az igazi baj-
társiasság elemi fundamentuma az egyetértés és
az összetartás.

Az előljárók közül elsőbbsorban az örsparancs-
nok az, aki alárendeltjeinek életét közvetlen kö-
zelről szemléli. Legyen az ő gondja, hogy aláren-
deltjei testvéri békeességben éljenek. Legyen ő
maga az egyetértésnek nemesak hirdetője, hanem
kútforrása és ha kell, szigorú őrzője is. Ti pedig,
csendőrök, legyetek egymásnak nemesak bajtársai,
hanem testvérei is. Csak így lesz igazi otthonotokká
az örs, amelyben egy életet kell leélnetek, csak így
fogja a család békeessége és melege áthatni a Ti kis
laktanyátokat az Alföldön, a Dunántúlon és majdan
a Kárpátok ormai között.

Szeressétek egymást csendőrök, magyarok,
hiszen úgyis olyan sokan vannak, akik gyűlölnék
minket!

A leszerelés kérdése a világpolitikában.

Irta: M. CSEJKOVITS KÁROLY vkszt. ezredes.

Századunk elején a világháború lehetősége csak mint valami elkerülhetetlen rossz, de rövid zivatarnak vélt vészfelhő mutatkozott a politikai láthatáron. Az államok talán szívesen el is kerültek volna egy nagy háborút, de nem tartották azt olyan borzalmasnak, hogy annak elkerülésével komolyabban foglalkoztak volna. Amikor azonban 1914-ben a háború kitört, ez a zivatar tombolni kezdett és négy és fél éven át olyan pusztítást végzett, amilyent a világ még nem látott, a magas politika is fogékonyabbá vált a háború korlátozására irányuló mozgalom iránt.

Nem is lehet azon csodálkozni, hogy az emberiség — a közelmúlt tapasztalatai alapján — irtózik a jövő háborútól. Mert a laikus is könnyen elképzelheti, hogy ez mit hozhat, hogyha a fegyverhatás, pusztítás, revanche és bosszúvágy még fokozható. Igaz, hogy a jövő háború réme sem kísértene annyira, ha a világháború győztesei kevésbé kegyetlenek lettek volna, ha a leigázott emberiség milliói beletörődhetnének rabsorsukba és ha a világ nem volna tele — ma még áthidalhatatlannak látszó — ellentétekkel.

Ilyen viszonyok mellett tisztában van mindenki azzal, hogy a mai állapotok nem maradhatnak meg; ezeken változtatni kell. Csak az a kérdés: *Mit hoz majd a jövő? Békés újjáépítésben, vagy új világháborúban alakul-e ki egy a mainál igazságosabb világrend?*

Ezen probléma megoldására több irányban folynak kísérletek anélkül, hogy ezek eddig eredményhez vezettek volna. A helyzet ma még nagyjában az, hogy az államok egyik része erősen fegyver-

kezik, amellet meggátolja az elégedetlennek tudott vagy vélt államok és népek hasonló fegyverkezését és szövetségi, viszontbiztosítási alapon törekszik hatalmának fentartására. Az így leigázott népek az erőszakkal szemben *jogi alapra* helyezkednek és igazságot vagy függetlenségük elismerését, továbbá igazságos hatalmi elhelyezkedést a *béke revíziójától* várnak.

Ezzel azonban a háborús lehetőségek kiküszöbölve nincsenek. Pedig a kivetítő út feltárása sürgős, mert a kényszerbéke, az ujonnan keletkezett Elzász-Lotharingiák, a leigázott vagy szétdarabolt népek fejlődésvágya, a gyarmatosított százmilliók szabadságvágya, a sárga faj közel félmilliárdnyi tömegének ébredése, a nacionalizmus és internacionalizmus áthidalhatatlan ellentéte, a politikai és gazdasági hatalomért folyó állandó versengés és még sok más kérdés olyan aktuális problémáit képezik korunknak, amelyekről nem tudhatjuk, hogy békésen rendezhetők-e, illetve mikor és hogyan jutnak a fegyveres megoldás stádiumába különösen akkor, ha a megoldás válságában az államférfiak mellett a *felelős katonai* vezetők is kénytelenek megszólalni.

A katonai tudomány mai fejlettsége mellett ugyanis a jövő hadvezérének elsősorban a katonai *kezdeményezés megóvásától kell függővé tennie* a háború sikerét. Mert a jövő mérkőzés leghatásosabb fegyverei a légi járművek, a harcok kocsik, a messzehordó tüzérség és a mechanizált rohamosztagok erőssége: *a hirtelen rajtaütés*. Nincs az a katona, aki adott esetben elmulasztaná az alkalmat, hogy ellenfelét meglepve, annak hadigépeit rajtaütésszerűen elpusztítsa, mielőtt azok harcra fejlődhetnek, vagy aki ne törekedne az ellenség váratlan megrohanására, hogy annak fizikai, gazdasági és erkölcsi erőit megsemmisítse, mielőtt azok az ellenállásban érvényesülhetnének.

Capitano Tonetti narancsai.

— Naplótöredék. —

Közli: SZABÓ JENŐ százados.

Vittorio, 1918 november.

Egyedül maradtam a nagy, fehérre meszelt kórházi teremben. Társaimat — két olasz tisztet — most vitte el a halottas kocsis... A spanyol ölte meg őket, amely engem is fojtogatott.

A terem súlyos boltívei kápolnára emlékeztetnek. A két ablak között komor feszület sötétlik a hófehér falon; bronz koronájáról erőtlően hullanak vissza a bágyadt novemberi napsugarak... Szenvedő arca hidegen hagy s az imádságos csendben nem tudom neki megköszönni, hogy életben maradtam.

Fásultan böngészem a Corriere della Sera reggeli kiadását... Minden sora fáj... Minden sorából a grande vittoria kiált felém... A nagy győzelem! Az olasz nap felhőtlen ragyogású... Nekünk a sötét éjszaka... a vég... Vége az álmoknak, vége a reménynek, vége a hitnek, a keserves öt esztendő minden dicsőségének...

Hadseregünk összeomlott... a románok előnyomulnak...

Kövér betűk táncolnak az újság hasábjain. Fátalos szemmel nézem az ujjongó fölírásokat s lassan-lassan apró keresztékké olvadnak össze szemem előtt a fekete betűk...

Amikor felébredtem, az orvos állott az ágyam mellett.

„Magának — barátom — teljes nyugalomra van szük-

sége. Hagyja az újságokat. Elvesztették a háborút, elégedjék meg ennyivel! Ráér az eseményekkel bővebben foglalkozni akkor is, ha teljesen rendben lesz! Különbösen úgy jár, mint a szobatársai.“

Sarkon fordult és ott hagyott. Az újságot magával vitte. Mérheteren gyűlölettel néztem utána. Lépteinek katonás kopogása nemsokára elült a csendes folyosón, de gőgös, részvéttlen szavai itt maradtak a fülemben... Belemartak a lelkembe. Testem minden csepp része remegett az izgalomtól s a gyűlölet lángjai hevítették amúgy is lázas véretem...

Igen! Újra lángolt a gyűlölet, amely már-már kiálvó félben volt a fehérre meszelt közös kórházi teremben...

Pár perccel később, amikor az ápoló újságolta, hogy — most gördül ki a halottas kocsis a kórház kapuján, nem volt részvét a lelkemben.

Nem sokáig voltam egyedül. A déli órákban az egyik üresen maradt ágyat rendbehozták Tonetti kapitány számára, akét betegszállító autón hoztak vissza az előnyomuló csapatok közül. Az autó a koraesti órákban érkezett a kórház elé.

Capitano Tonettit hordágyon hozták fel az emeletre. Mellét elborították a kitüntetések szalagjai s mint később megtudtam, a bersaglierik legvittezebb tisztje volt.

Nem volt eszméleténél, mikor az ágyra fektették. Negyven fokos láz fojtogatta. Sűrű, fekete, csapzott haja kúszaltan omlott az arcába s szakállával összefolyva, olyan volt arca a villanyfényben a fehér vánkoston, mint a bronz Krisztusé a két ablak között, a fehér falon.

Tisztiszolgája hangtalanul ült ágya szélén. Csend volt a nagy teremben, imádságos csend... Én részvét-

A régi időkben nagy út választotta el a viszálykodó államokat a jegyzékváltástól a háborúig. Ennek a hosszú útnak mérföldkövei konferenciák, kardesörtetés, csapatösszevonások, politikai és gazdasági nyomások, a diplomáciai viszony megszakítása, végre mozgósítás és felvonulás képezték és csak ultima ratióként jött a hadüzenet. *A multban ilyenformán idejében és felismerhetően mutatkozott a háborús veszedelem.* A jövőben az alighanem másképp lesz. El lehetünk készülve arra, hogy ha felelős tényezők, hatalmi elhelyezkedésük szempontjából biztató politikai és sikert ígérő katonai helyzetet látnak, akkor egyetlen radiogrammos hadüzenet kapcsán a hadigépek ezreivel hirtelen lecsapnak azokra, akik az ő állami érdekeik útjában vannak.

De ha a jövő háború nem is az itt vázolt zivatarként törne ki, feltétlenül számolni kell ama lehetőséggel, hogy a multhoz viszonyítva gyorsabban, sőt talán elhamarkodottan indulhat meg.

A győztes államok ez okból — már a békediktátumok korszakában — több irányban kísérleteztek olyan rendszabályokkal, amelyekkel hatalmi elhelyezkedésüket állandósítani és *a jövő háborút kiküszöbölhetni vélték.* Ezen célból egyrészt *lefegyverezték* a legyőzött államokat és nekik csak a belső rend biztosítására szükséges minimális fegyveres erő megtartását engedték meg, másrészt pedig ezzel kapcsolatosan megfosztották ezeket az államokat mindazon fegyverektől (légijárművek, harci kocsik, nehéz tüzérség stb.), amelyek nélkül modern háború meg sem vívható. És mindezen erőszakoskodás megkoronázásaként a békeszerződések katonai rendelkezései végrehajtásának ellenőrzése címén „ellenőrző bizottságokat” ültettek a legyőzöttek nyakára.

A szövetséges és társult főhatalmak képviselőiből alakult eme bizottságok éveken át nyomorí-

tották a volt központi hatalmak államait, azoknak óriási pénzbe kerültek és teljes mértékben végrehajtották azokat a kegyetlen rendszabályokat, amellyel a békeszerződés ezen államokat sújtotta. Ezzel a rendszabállyal a győztesek a „győző” jogán — az alulmaradtakra kényszerített teljes lefegyverzést végre is hajtották, de ezzel még távolról sem hátrították el a jövő háború lehetőségét.

A nagykövetek tanácsa különben már visszahívta a legyőzött államokban működő ellenőrzőbizottságokat, utoljára most nálunk is folyamatban van az entente ellenőrző bizottság működésének beszüntetése.

Párhuzamosan a legyőzöttek lefegyverzésével a világbéke megóvása címén, tényleg azonban a békediktátumok szentesítésére alakult még meg az úgynevezett *Népszövetség.* Lehet, hogy az amerikai Egyesült Államok volt elnökének, Wilsonnak tényleg valami magasztos cél lebegett lelki szemei előtt, amikor a Népszövetség gondolatát propagálni kezdte. Sőt kétségtelenül volt valami megtévesztő annak megalakulásában is, amikor az újdonsült szövetség a *nemzetközi döntőbíráskodás* megszervezését, az állami *biztonság* nemzetközi megóvását és az általános *leszerelés* nemzetközi rendezését írta zászlaira. Csakhogy hamarosan kiderült, hogy ezeket a jelszavakat senki komolyan nem veszi és hogy ez a szövetség is csak a hatalmat szolgálja, hogy ott is az erős a gyengébbet — aszerint, hogy érdeke ezt miként kívánja — támogatja, vezeti vagy kihasználja, de egyenjogosultnak soha sem tekinti. Ilyen viszonyok mellett a Népszövetségben nincsen garancia a jövő háború elhárítására. Ez talán akkor lesz majd lehetséges, ha a világ jóvá tudja tenni mindazt, amit eddig különféle erőszakoskodással a népek és nemzetek ellen vétett és ha a szövetség minden résztvevője a „ma” állapotával anynyira meg lesz elégedve, hogy a „holnaptól” csak

lenül tekintetem a súlyos beteg olasz tisztre s hűdegen hagyott a gondolat, hogy meg fog halni mellettem, mint a másik kettő . . .

A folyosón újra felhangzottak az ezredorvos katonás léptei. Nemsokára felpattant az ajtó s pár pillanat múlva ott állott az orvos a súlyos beteg ágyánál. Injekciókkal eszméletre térítette. Orvosságot rendelt, utasítást adott az ápolónak s eltávozott. Várták a többi betegek . . .

Tonetti kapitány elaludt. Tisztiszolgája az ágyamhoz lépett s azt kérdezte, hogy én is olyan nagybeteg voltam-e, mint a kapitány?

Nem válaszolhattam, mert amint észrevette a széken függő zubbonyomról, hogy nem vagyok olasz tiszt, ijedten távozott, leült gazdája ágyára s aggódva figyelte, nem vette-e észre a szentségtörést?

Tonetti kapitány nem ébredt fel, de legénye tekintete félve kerülte ágyam környékét s kiült arcára a mély megbotránkozás, hogy egy levegőt merek szívni imádott gazdájával . . .

Egész éjszaka nem hunytam le a szememet. Lázás agyamban az ébrenlét és álom kergették egymást. A tompított villanylámpa fényétől homályosan megvilágított betegszoba falai a végtelenségbe mélyültek s a súlyos beteg Tonetti kapitány halk nyöszörgéseit halálordítássá torzította az emésztő láz . . . Láthatatlan kezek hatalmas fehér vásznat lengették a végtelenségben — rajta nagy fekete betűk: Romania mare . . .

Irtózatos éjszaka volt.

Reggel összetörten ébredtem. Első pillantásom a szomszéd ágyra esett. Tonetti kapitány félig ülve fe-

küdt az ágyán. Haja, szakálla rendben volt s alig látszott rajta, hogy tegnap este már igen közel volt a *tulsó parthoz.*

Mosolyogva nézett felém. „Közös sors” — mondotta. — Majd amikor észrevette, hogy szemem az ágyán fekvő újságon nyugszik, zavartan takarta el valami ruhadarabbal.

Nem volt kedvem beszélgetni. Az ezredorvos szavai még marták a lelkemet s félőn csukódott össze, mint a mimoza az idegen kéz érintésétől . . .

— Austriaco? — kérdezte pár pillanat múlva.

— Magyar vagyok! — feleltem.

Ekkor, mintha mindent megértett volna, nem beszélt többet.

Dél felé megérkezett a felesége és a kis fia. Vallombonéból. A viszontlátás örömeit nem lehet leírni. A magas, karcsú, barna asszony zokogva borult az ura ágyára, a 3-4 éves kis fiúcska pedig esodálkozó szemekkel nézte zokogó édesanyját . . .

A kis fiú apró kezeikéiben két szép narancsot szorongatott s mosolyogva nyújtotta könnyező édesapjának . . .

Tonetti kapitány ágyába emelte a csöppséget és sugott valamit a fülébe . . .

A gyermek rámnézett s kezében a két narancsot, mosolyogva közeledett az ágyam felé . . .

Közös sors . . . — szolt nevetve Tonetti.

Egyszerre aztán valahogy a multé lett minden. A kedélyek felszabadultak a nyomasztó érzés alól s Capitano Tonetti narancsai meghozták a lelkek békéjét . . .

békés és kulturális fejlődést vár. Nem kell bővebben kifejteni, hogy ettől azonban még messze vagyunk. Ma csak ott tartunk, hogy néhány teljesen lefegyverzett, az önvédelemtől is megfosztott állam ellenére a háború réme épügy kísért a nemzetközi politikában, mint ahogy kísértett a nagy háború előtti időkben. Mert a nagy háborúban részt nem vett hatalmak, vagy pedig annak győztesei a háború után — Népszövetség és békés szövegek ellenére — tovább fegyverkeztek és így a mi napjainkban is legalább olyan fegyverkezési verseny folyik, mint amilyen folyt a háború előtt. Hogy ebből a versenyből a volt központi hatalmak államai ki vannak rekesztve, egyáltalában nem enyhíti azt a veszélyt, amely minden ilyen fokozott fegyverkezéssel jár különösen akkor, ha azt a régi történelmi tapasztalatot tartjuk szem előtt, hogy az államok közötti barátság sem örök életű és hamarosan jöhet idő, amikor a volt barátokból ellenség és fordítva az ellenfelekből jó barát lesz.

Amint ismeretes, Wilson, amikor észrevette, hogy a győztesek által tervezett „Népszövetség” nem fedti az általa hirdetett eszméket, visszavonult az európai politikától és az amerikai Egyesült Államok nem is léptek be a később Genfben megalakult ilyen szövetségbe. 1922-ben aztán Amerika, hogy a fegyverkezési versenyen enyhítsen, Washingtonban leszerelési tárgyalásokra hívta meg a nagy tengeri hatalmakat és Angliával, Japánnal, Franciaországgal és Olaszországgal elsősorban a tengeri fegyverkezés korlátozásában állapodott meg. Ezen öt állam kölcsönös megállapodásai azonban nem tekinthetők még a tengeri leszerelési kérdés megoldásának sem, mert a szerződő felek tulajdonképpen csak a hadiflották csatahajóinak számarányát rendezték, de azóta is korlátlanul tovább építik a washingtoni egyezmény által nem érintett, de egy jövő háború szempontjából döntő értékű, könnyű tengeri erőket.

Újabban a Népszövetség, amelynek igazi célja — mint említettük — az általános leszerelés megvalósítása volna, foglalkozott is ezzel a kérdéssel.

Ezen célból egy nagy nemzetközi leszerelési konferencia előkészítésére bizottságot alakított, amely immáron harmadik ülészakában foglalkozott a fegyverkezések korlátozásának és csökkentésének ügyével. És bár ezen ülészak befejeztével a bizottság első olvasásában tényleg el is fogadott egy — az általános leszerelésre vonatkozó — terjedelmes tervezetet, munkássága még csak az embrionális kezdetnél tart. Ezt legjobban Loudon bizottsági elnök záróbeszéde illusztrálja, amelyben ez megállapítja, hogy a leszerelés a világpolitika legnehezebb problémája, amelynek megoldásához az előfeltételek nagy része még nincsen meg. Az említett leszerelési tervezet első olvasásának jelentősége csak abban állott, hogy az egyes kormányok leszögezték általános véleményüket a leszerelés kérdéséről. Ezeket az állásfoglalásokat azonban toronymagas ellentétek választják el egymástól. Amíg az állig felfegyverezett államok a fegyverkezések mai állásán nem igen óhajtanak változtatni, addig a lefegyverzett államok a korlátozások általánosítását követelik.

Pregnánsan domborítja ki ezt az ellentétet Német- és Franciaország állásfoglalása a szóban

forgott konferencián. Amíg u. i. Franciaország a jelenlegi helyzeten alig hajlandó változtatni, addig Németország a fegyverkezés igazi korlátozására a következő javaslatokat tette:

1. A tényleges állományok és
2. a kiképzett tartalékok egységes korlátozása.
3. A használatban levő mindennemű hadianyag és
4. a raktárokon levő hasonló hadianyagok kontingentálása.

Ha a leszerelési konferencia ezen korlátozások igazságos rendezését elfogadná, akkor a fegyverkezések csökkentéséről komolyabban lehetne beszélni. Minden jel arra vall azonban, hogy e téren sohasem fognak megegyezni.

Talán nagyobb jelentősége lesz a május 4-én szintén Genfben összeülő világgazdasági konferenciának, amelyből valamikor talán az az atmoszféra fakad, amely a leszerelés kérdésének jobb kilátásokkal való tárgyalását lehetővé teszi. Ezt az időpontot azonban mi már nem igen fogjuk megérni.

A tulajdon elleni kihágásokról.

Irta: Dr. VALLÓ JÓZSEF őrnagy, a csendőr tiszti tanfolyam tanára.

A tulajdon ellen irányuló büntetendő cselekmények részint olyanok, amelyek mások tulajdonában tényleges kárt okoznának, részint pedig olyanok, amelyek csak a károsítás veszélyét foglalják magukban. Ez utóbbiak csak a megelőzés szempontjából büntethetők, s így kivétel nélkül a rendőri kihágások közé tartoznak; az előbbieket azonban, amennyiben jogtalan gazdagodási szándékból lettek elkövetve, tényálladéuk szerint a büntettek és vétségek csoportjába tartoznának, a törvényhozás azonban néhányat közülök, a jogsérelem kisebb jelentőségénél fogva, a kihágások közé osztott be. Ilyenek a 4 pengő értéken aluli élelmi vagy élvezeti cikkek, tüzelőszer vagy egyéb életszükségleti tárgyak ellopása, elsikkasztása vagy jogtalan elsajátítása (Bn. 51. §.), továbbá az idegen ingó dolog jogtalan használata s az ingatlan vagyon szándékos megrongálása vagy jogtalan használata, amennyiben az okozott kár 4 pengőt meg nem halad (127. §.) s végül a gyanus dolog megszerzése (129. §.), mint az orgazdaság fogalmából kivett jogveszélyeztető eljárás.

A jelen fejezet többi §-ai szintén összefüggésben állnak egyik vagy másik vagyon elleni deliktummal, amennyiben elkövetésük az illető büntett vagy vétség elkövetésének veszélyét foglalja magában; lényegileg azonban ez esetekben a vagyoni sérelem hiányzik s így a tettes megbüntetése csupán a megelőzés szempontjából indokolható. Így a betöréses lopás megelőzését célozzák a 133., 134. és 135. §-ok, melyek büntetést állapítanak meg azokra, akik az arra nem jogosult személyek felszólítására záratat felnyitnak vagy részükre kulcsot készítenek.

A 129—132. §-ok az orgazdasággal állnak összefüggésben, amennyiben úgy a gyanus dolog megszerzését, mint általában a zálogbavételre, s az elzálogosított dolog nyilvántartására vonatkozó szabályok megszegését is büntetni rendelik.

Képek az 1. honvéd gyalogezred zászlószentelési ünnepélyéről: Kormányzó Úr Ó Főméltósága zászlószegének beverése.

A 128., 136—140. §-ok a csalárd rászedést üldözik, midőn a nyilvános árverés eredményének meg-hiusítását, a hús- és kenyéreművek kicsinyben való eladásánál az árszabály kifüggesztésének elmulasztását büntetéssel sújtják.

Végül a 141—143. §-ok a tűz- és vízrendészeti szabályok megszegését büntetik.

Bn. 51. §. Aki 4 pengő értéket felül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikket, tüzelőszert vagy egyéb életszükségleti tárgyat lop, elsikkaszt vagy jogtalanul elsajátít, amennyiben a cselekményt büntetetté minősítő körülmény nem forog fenn, tulajdon elleni kihágást követ el és 8 napig terjedhető elzárással büntetendő.

A bűnvádi eljárás csak magánindítványra indítható meg.

A törvény szövegezéséből is kétségtelenül kitűnik, hogy ezen §-ban a lopás, sikkasztás és jogtalanul elsajátítás „vétségének“ teljes tényálladéka feltalálható, de a törvényhozás a szorult helyzetben elkövetett ezen kisebb törvénysértést különös méltányossággal kihágássá enyhítette. Megszűnik azonban ez a különös méltányosság s a cselekmény egyszerre büntetetté minősül, ha ebben a Btkv. 336., 337. vagy a 338. §. szerinti minősítő körülmények fennforognak. A Curia úgy döntött, hogy élelmi cikkek betörés mellett történt eltulajdonítása 10 korona értéken alul is a Btkv. 336. §-a alá esik. (Bjt. LIII. 85.)

Az erdei és mezőrendőri lopás 24 pengő értékhatárig szintén kihágásként büntetendő.

Ezen kihágásnál elkövetési cselekményként 1. a lopás, 2. a sikkasztás, 3. a jogtalanul elsajátítás szerepelhet.

Ad 1. A lopás itt is a dolog elvitelével van befejezve, mint a Btkv. 333. §-ában, fontos tehát tudnunk, hogy mielőtt a tettes az ellopni szándékolt dolgot magához vette, habár ezzel a helyszínéről még el sem távozott, már bevezett lopás forog fenn.

Ez különösen azért fontos, mert a Kih. Btkv. 26. §-a szerint a kihágás kísérlete nem lévén büntethető, minden adott esetben pontosan tudnunk kell, vajon kísérlettel vagy befejezett cselekménnyel állunk-e szemben.

Ad 2. Sikkasztást a jogos úton birtokba vagy birtalatba vett dolognak jogtalanul eltulajdonítása vagy elsajátítása képez.

Közfelfogás szerint a már birtokban levő idegen ingó dolog eltulajdonításához kisebb elvetemültség kell, mint ugyanezen tárgynak nyílt helyről való elvételéhez, ezért a méltányosság úgy kívánta, hogyha valamely tárgy ellopása kihágássá minősített, ugyanezen tárgy elsikkasztása is kihágás legyen.

Ad 3. A jogtalanul elsajátítás a talált idegen ingó dolognak nyolc napon túl való szándékos megtartásában áll. A tettes elvetemültsége itt még csekélyebb, mint a sikkasztásnál, ha tehát a törvény bizonyos tárgyak ellopását és elsikkasztását kihágássá enyhítette, ugyanezen tárgyak jogtalanul elsajátítását is kihágássá kellett minősíteni.

A jelen §-ban körülírt kihágást *a)* az élelmicikk, *b)* az élvezeti cikk, *d)* a tüzelőszer, *e)* az egyéb életszükségleti tárgy ellen lehet elkövetni.

Ad *a)* Élelmicikk alatt az emberi élelemre (akár nyers, akár elkészített állapotban főzve, sütvé, megtisztítva, más anyagokkal vegyítve) alkalmas anyagokat értjük. Ilyenek a hús, a kenyér, a gyümölcs, az élő szárnyas, a liszt, a hüvelyesek, a tej, a száraz- és zöld tengeri, a sütőtök, a zöldségféle, a búza, a rozs stb. Csak állati takarmányul szolgáló anyagok: pl. korpa, zab, széna, takarmányrépa, nem esnek ezen fogalom alá.

Nem élelmicikk pl. a még kévében levő búza. Bjt. XVI. 59., mert ez csak további feldolgozás (cséplés) után válik élelmiszerül való felhasználásra alkalmassá. Disznótök sem élelmiszer. Bjt. XXVII. 75., mert ez emberi ételmül nem használható.

Urvacsorából megmaradt bor megivása a Kbtkv. 126. §. alá esik. Bjt. XVII. 252.

Ad *b)* Élvezeti cikkek: az ember által csupán kedvtelésből használni szokott, de az életfentartáshoz nem szükséges anyagok: pl. dohány, bor, sör, más szeszes italok, cukorka stb.

Ad *c)* Tüzelőszer mindaz, amivel eredményesen fűteni, sütni, főzni lehet: pl. a tűzifa, a turfa vagy tőzeg, a szén és kokszt stb.

Ad *d)* Egyéb életszükségleti tárgyak azok a tárgyak, amelyek az adott helyzetben a tettes életfentartásához valóban nélkülözhetetlenek. Ez a körülmény minden esetben a tettes által már a nyomozás folyamán igazolandó, s ez a csendőrségi feljelentésbe is felveendő.

Általános birói gyakorlat szerint zord téli időben a ruházati cikkek, mint a lábbeli és a felsőruha, más esetben egy kézműves munkásembernél a szerszámok és az általa be nem szerezhető munkaanyag, pl. egy drótozó mesterembernél az iparúzéshez szükséges drót, napszámos embernél az ásó, kapa életszükségleti tárgyaknak tekintendők.

A kihágások általában hivatalból üldözendők, aminek magyarázata az, hogy a kihágások rendszerint a közrendet s nem a magánszemélyt sértik. Ezen kihágás azonban az általános szabálytól eltérőleg csak magánindítványra üldözhető, ami szintén kivételes enyhítésnek tekintendő.

A Curia 51. sz. döntvénye szerint, ha a tettes ezen kihágás elkövetése végett idegen lakásba is behatol, a magánlaksértés és ezen kihágás anyagi halmazatában válik bűnössé.

127. §. „Nyolc napig terjedhető elzárással büntetendő, aki idegen ingó dolgot tudva jogtalanul használ és ezáltal azt megrongálja, vagy értékében csökkenti, vagy a jogtalan használat által egyéb módon kárt okoz.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő, aki másnak ingatlan vagyonát szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, amennyiben az okozott kár 4 P értéket meg nem halad.

Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítandó meg.

Ezen §-ban két különböző kihágás foglaltatik és pedig: 1. idegen „ingó“ dolognak jogtalan használat általi megrongálása; 2. más „ingatlan“ vagy-

nának szándékos és jogtalan rongálása, vagy a földtől el nem választott termékének felhasználása.

Ad 1. Jogtalan a használat akkor, ha a tettes az idegen tárgyat önhatalmulag — a tulajdonos, birtokos előzetes engedélye nélkül — hatalmába keríti s azt rendeltetésének megfelelően használja. Pl. más kocsijával, lovával fuvaroz, szerszámjával napszámba jár, ruháját előzetes engedély nélkül hordja stb., stb.

A jogtalan használat is csak az esetben minősül kihágássá, ha ez az idegen ingó állagában kárt okozott, amely megrongálásban, vagy az érték csökkentésében nyilvánul. Pl. egy idegen hajtókeres kerekének használat általi összetörése, a kocsis megrongálása, az ebbe befogva volt ló lesántítása, ez utóbbi értékcsökkentést képezne.

Használat céljából való elvétel csak kár okozása esetén büntethető. Bjt. XIII. 223.

Idegen lovakon jogtalan használat közben okozott sérülések, csak e §. alapján büntethetők. Bjt. XXXI. 375.

Ha a jogtalan használat által, az idegen dolog állagában kár nem esett, a kihágás nem állapítható meg és legfeljebb polgári úton lehet az elmaradt haszonért perelni.

Aki pl. a bérkocsis fogatát elhajtja és jogtalanul használja, amennyiben ezáltal a fogatban rongálást, vagy értékcsökkenést nem okozott, csak az elmaradt haszonért (a bérkocsi ezalatt nem keresetett) lesz polgári úton felelős. „Van azonban ezzel ellentétes joggyakorlat is, mely szerint, aki másnak kocsiját és lovát annak engedélye nélkül használja, úgy, hogy a tulajdonos gyalogolni kénytelen, e §. alapján büntetendő. Bjt. XXXV. 63. A gyakorlat eszerint még ingadozó. A szerző.“

Ad 2. A §. második bekezdése kétrendbeli kihágást állapít meg: *a)* az ingatlan vagyon rongálását; *b)* a földtől el nem választott termék felhasználását.

Ad *a)* Ingatlan vagyon nemcsak a föld s az ezzel szorosan összefüggő építmények, hanem ezek tartozékai is, mint pl. az ajtók, ablakok stb. amennyiben az ingatlantól különválasztva s ekként mintegy ingósítva nincsenek. Az elkövetési cselekmény itt az ingatlan megrongálása, melynek lényegéhez tartozik, hogy az ingatlan értékének csökkentését eredményezze. Emellett a rongálás módja nagyon különböző lehet, így pl. a ház vagy más építmény alkotó részeinek összerombolása, az élő fa- vagy egyéb ültetmény megrongálása, amennyiben a cselekmény nem erdei kihágás stb. E §. alapján ítéltetett el tettes, ki panaszos ablakait kővel beverte (B. T. III. 407. B. m.); ki paraszti házának ablakait, ajtaját és falát emberi ürülékkel bepiszkolta (IX. 394. M. t.); továbbá ugyane §. alapján ítéltetett el vádlott községi rendőr, ki egy magánházba akart bemenni, de az ajtó hivatalos felnyitása helyett az ablakot beverte (B. T. I. 157.); aki lopás végett egy kunyhót feltört, de abban semmit sem talált (D. T. u. f. XXI. 140.).

Ad *b)* A második bekezdés másik elkövetési módja a földtől el nem választott termékek felhasználásában áll, de csak az esetben, ha a föld termékének jogtalan felhasználása megelőzi az elválasztást. Ennek egyedüli elkövetési lehetősége tehát a legeltetés, mely az erdőtörvény 69. és 73. §-aiban,

valamint a mezőrendőri törvény 97. §-ban körülírt tilos legeltetéstől abban különbözik, hogy a jelen §-ban a tettes bosszúból legeltet le valamit, az erdő- és mezőrendőri kihágásnál pedig haszonlesésből. Ha az ilyen bosszúból való lelegeltetés által okozott kár a 4 pengő értéket túlhaladja: a Btkv. 421. §-a alkalmazandó, vagyis az eset vagyonron-gálás vétségévé minősül.

Az itt említett felhasználás tehát nem azonos a mezőrendőri törvényben előforduló: „leszedés, levágás vagy ellopással“ sem, mert leszedést képez pl. a gyümölcs leszakítása a fáról; levágást a gubona lekaszálása; ellopást pedig a leszedett vagy levágott termények elvitele.

129. §. „Aki valamely dolgot megszerez oly körülmények között, amelyekből gyanítható, hogy az lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás vagy jogtalan elsajátítás következtében jutott birtokosa vagy birtokosjának kezébe, vagy ugyanilyen körülmények között a dolog elidegenítésére közreműködik: egy hónapiig terjedhető elzárással és 32 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállításától két év nem múlt el: a büntetés két hónapiig terjedhető elzárásig és 48 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel emelhető.

Ezen kihágás is járulékos természetű büncselekmény, mint az orgazdaság, mert ugyanazon megelőző büncselekmények következményeként jelentkezik. Az orgazdaságtól mégis az alábbi jelentékeny pontokban mutat eltérést ez a kihágás: 1. az orgazda tudja, míg ezen kihágás tettese csak gyanítja, hogy az általa megszerzett dolog büncselekményből származik; 2. az orgazda mindig vagyoni haszon végett szerzi meg a dolgot, a kihágás tettese az elidegenítésben (megszerzésben) bűnpártolás céljából is közreműködhet; 3. az orgazdaságnál, az elrejtés is elkövetési cselekményt képez, a kihágásnál pedig nem. Így nem állapított meg ezen kihágás az ellen, aki a hazavitt gyanús dolognak helyet adott.

Ezen kihágás első elkövetési cselekménye a megszerzés. A megszerzés mindenkor jogügyletet feltételez, mely által a dolog az eddigi birtokos kezéből az új birtokos kezére megy át. Ez rendszerint vétel alakjában történik, de megtörténhet másként is, mint pl. a dolog zálogbavétele, felhasználása stb. által. Ezen §. alapján ítéltetett el az, ki ismeretlen egyénektől egy vadászkutyát feltűnő olesó áron megvett (XIV:377.); ki lopott borból ivott, melynek lopott voltát gyanítja (XVI. 261.); a leány, aki vagyontalan férfival megszök-
vén, ettől sikkasztott pénzen vett ajándékot elfogadott (Bjt. XLVIII:314.); boltos, ki hivatal-
szolgától 4—5 frt értékű hivatalos papírt borra-
valóért elfogadott (XLV:41.).

A kihágás másik elkövetési módja a dolog elidegenítésében való közreműködés, amelyhez leg-
alább három személy szükséges: t. i. a dolog birtokosa, annak átvevője vagy az a személy, akit e célra kiszemelnek, s végre a dolgon való túladást közvetítő harmadik személy. A közreműködés módja azután nagyon különböző lehet. Ilyen pl. az, ha valaki rábíri a dolog birtokosát az elidegenítésre, vagy ha az utóbbit ebben segíti, pl. vevőt szerez neki stb. Szükséges azonban, hogy a tettes a dolog elidegenítésére nézve előleges egyet-

értésben ne álljon a lopás stb. elkövetőjével, mert különben cselekménye a Btk. 69. §-ának 2-dik pontja alá eső bűnsegélyezés leend.

A kihágás lényeges tényálladási eleme, hogy a tettes gyanítsa a dolog bűnös származását. Ha ezt a dolog megszerzője „tudja“, akkor orgazdaság létesül; ha pedig nem is gyanítja: ekkor a cselekmény büntetlen. E két szélsőség között áll tehát a „gyanítás“, vagyis a tettesnek a körülményekből vont ama következtetése, hogy a dolog gyanus eredetű s nevezetesen, hogy a lopás stb. által jutott birtokosjának kezébe. A gyakorlatban gyanusnak állapította meg a bíróság a dolog megszerzését, midőn vádlott a tolvajok erkölcsi egyéniségét ismerve, ebből gyaníthatta, hogy a neki eladott pulykákhoz jogtalan úton jutottak (B. T. I. 276.). Ellenben kimondta a Curia, hogy a vételt gyanútlaná teszi az, hogy a megvett tárgyat általában használják, tehát birtokolják azok, kiknek köréhez az eladó tartozik; így pl. szegény ember birtokában a szűr nem gyanus jószág, ellenben ilyen az arany vagy ezüst ékszer (D. T. u. f. II. 125.). Ezen gyanu fennforgását igazolhatja még: a feltűnően olesó vételár, a kínálás gyanús körülményei (mint éjjeli idő), a kínáló züllött külseje, a tárgy különlegessége (pl. egy rongyos ember arany ékszert kínálna megvételre) stb.

136. §.: „Aki kereskedésében, raktárában, üzletében vagy árúdjában (hatósági hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy ürmértéket használ: úgyszintén, ha:) a súly-, hossz- vagy ürmértékre nézve kiadott szabályokat megszegi: 16 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésének kiállása óta két év még nem telt el, 8 napig terjedhető elzárással és 32 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágást elköveti az is, aki hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy ürmértéket kereskedésében, raktárában, iparüzletében vagy árúdjában, habár használatlanul tart.“

Ezen §-ban s az ennek kiegészítését képező alábbi törvényekben és rendeletekben lényegileg háromféle elkövetési mód különböztetendő meg: 1. hitelesítéssel el nem látott mértékek használása; 2. a mértékekre nézve kiadott általános szabályok (törvény, miniszteri rendeletek, szabályrendeletek stb.) megszegése; 3. hitelesítéssel el nem látott mértékeknek az üzletben — hár használatlanul — való tartása.

Ad. 1. A Kbtk. 136. §-ának zárjel közé tett része az 1907. évi V. t.-e. 32. §. a) és b) pontjának ugyanazon tárgyról alkotott újabb intézkedése folytán hatályon kívül helyezettnek tekintendő. A Kbtk. 136. §-ának többi szövege azonban még mindig érvényben van és pedig oly értelemben, hogy amely szabálysértésekről az 1907. évi V. t.-e. kifejezetten nem intézkedik, azokra nézve a Kbtk. 136. §. 1. bekezdése lesz alkalmazandó.

Lássuk már most, miként rendelkezik az 1907. évi V. t.-e. 32. §-a. E szerint: Kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, 16 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésének kiállása óta két év még nem telt el, 8 napig terjedhető elzárással és 32 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az: a) aki közforgalomban a jelen törvény I. fejezete értelmében meg

nem engedett mértéket vagy mérőeszközt használ; b) aki oly mértéket vagy mérőeszközt, amely a jelen törvény értelmében hitelesítendő vagy időszakos hitelezési kötelezettség alá esett, szabályszerű hitelesítés, illetve az időszakos hitelesítés nélkül forgalomba boesát vagy a közforgalomban használ, vagy ilyen mértéket, illetőleg mérőeszközt iparüzletében, raktárában, boltjában, habár használatlanul, de az első hitelesítés bélyegével el nem látva, eladásra készen tart; c) aki vendéglőben, korcsmában, kávéházban vagy más nyilvános helyiségben bort, sört vagy egyéb szeszesitalokat a jelen törvény 28. §-a rendelkezéseinek meg nem felelő palackokban vagy ívőedényekben szolgáltat ki fogyasztásra; d) aki a 24. §-ban meghatározott kivételes eseteken kívül szabályszerű jelzéssel el nem látott hordóban bort, sört vagy egyéb szeszesitalokat forgalomba hoz.

Kiegészíti ezen rendelkezéseket a korcsmai palackokra nézve az 1920. évi 42.126/1920. számú keresk. min. rendelet, mely következőképpen intézkedik:

1. §. A vendéglőkben, korcsmákban, kávéházakban és egyéb nyilvános helyiségekben bornak, sörnek és egyéb szeszesitaloknak fogyasztásra történő kiszolgáltatására az 1907. évi V. t.-cikk 28. §-ának első bekezdése értelmében csakis hitelesített palackok használhatók.

2. §. A hitelesíthető palackok ürtartalma 2 lit., 1 lit., 5 dl., 3 dl., 2 dl., 1 dl., 5 cl., 2 cl. és 1 cl. A korcsmai palackok csak átlátszó üvegből készíthetők.

Átlátszó üveg alatt, úgy itt, mint az alábbiakban oly üveg értendő, melyen keresztül a folyadék magassága minden kétséget kizáró módon megállapítható.

A mérték határa legalább 1 centiméter hosszú beköszörült vonással jelölendő meg (mértékjel).

Ugyancsak a mértékjel közelében ellátandók a sajtolás útján az illető üvegárút előállító gyárnak a m. kir. központi mértékügyi intézetnél előzetesen bejelentett gyári jelével. A gyári jel kötelező alkalmazására vonatkozó jelen rendelkezés e rendelet életbeléptétől számított egy év után lép hatályba.

3. §. A korcsmai palackok ürtartalmának megjelölésében csak akkora hiba engedhető meg, hogy a rajtuk jelzett térfogattal egyenlő folyadékmenyiséget betöltvén, a folyadék felszine és a mértékjel közötti távolság 2 és 1 literes, továbbá 5, 3 és 2 dl.-es palackoknál 10 mm.-nél, a kisebbeknél 6 mm.-nél nagyobb ne legyen.

4. §. A hitelesítési bélyeg a mérték határát megjelölő vonás mellé edzendő be.

A mértékjel és a hitelesítési bélyeg közelében semmiféle oly díszítést alkalmazni nem szabad, mely a mértékjel tisztán kivehetőségét akadályozná. Hitelesítetleneknek tekintendők az olyan palackok is, melyekről a mértékjel vagy a hitelesítési bélyeg lekopott.

5. §. A korcsmai palackok időszakos hitelesítési kötelezettség alá nem esnek.

6. §. Vendéglőkben, korcsmákban, kávéházakban és egyéb nyilvános helyiségben bornak, sörnek és egyéb szeszesitaloknak, valamint tejnek

fogyasztásra történő kiszolgáltatására az 1907. évi V. t.-c. 28. §-ának első bekezdése, illetőleg 30. §-a értelmében csakis hitelesített „ívőedények“ használhatók.

12. §. Tej (aludttej, tejszin, tejföl stb.) kimérésére vagy árúsítására használt palackok az 1907. évi V. t.-c. 30. §-a értelmében hitelesítési kényszer alá esnek.

Csakis oly tejespalackok hitelesíthetők, melyeknek oldalán vagy fenekén, „tej“ szó, vagy az illető palacknak tej elárúsítására való alkalmazása feltűnő és maradandó módon meg van jelölve.

23. §. A jelen rendelet 1920. évi szeptember hó 1-én lép életbe, ugyanakkor hatályukat veszítik a következő kereskedelemügyi miniszteri rendeletek, illetőleg azoknak az alábbiakban megjelölt részei:

Az 1909. évi január 7-én kelt 107.228/1908. sz. rendelet, kivéve annak 13. és 16. §-ait;

az 1909. évi február hó 8-án kelt 9769/1909. sz. rendelet;

az 1909. évi december hó 8-án kelt 89.116/1909. sz. rendelet;

az 1910. évi február hó 1-én kelt 1346/1910. sz. rendelet;

az 1910. évi március hó 18-án kelt 30.145/1910. sz. rendelet;

az 1911. évi január hó 28-án kelt 5189/1911. sz. rendelet.

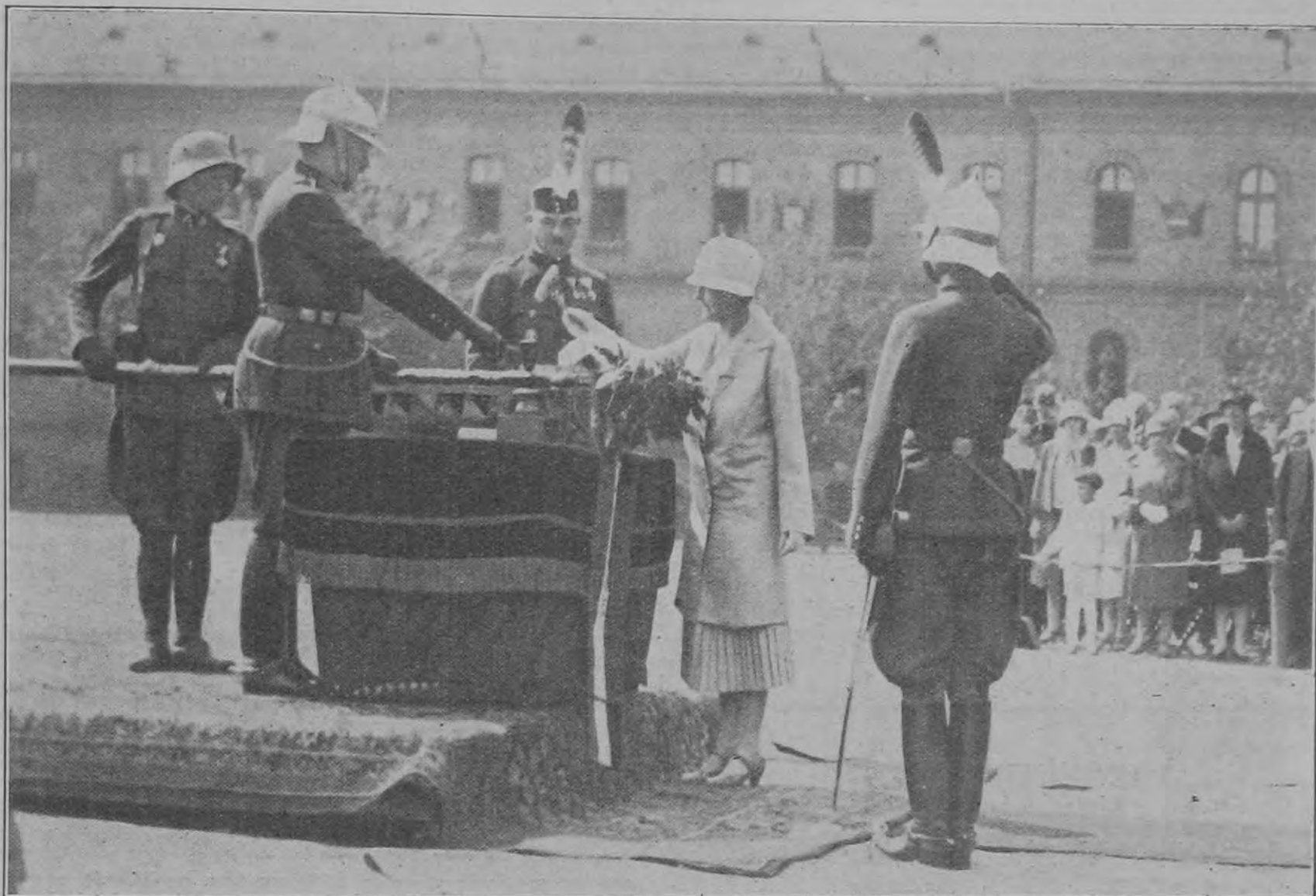
Budapest, 1920. évi június hó 16-án. *Dr. Emich Gusztáv* s. k. m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Végül idevágó rendelkezéseket tartalmaz az 1907. évi V. t.-c. 33. §-a is, mely szerint kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, 8 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetén pedig, ha utolsó büntetésének kiállása óta két év még nem telt el, 4 napig terjedhető elzárással és 16 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az: a) aki bár hitelesített, de oly mértéket vagy mérőeszközt használ a forgalomban, amelyről tudja vagy köteles gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy az a törvényes követelményeknek nem felel meg; b) aki a jelen törvény 16. §-a utolsó bekezdésének rendelkezése ellenére az általa javított (módosított vagy igazított) mértéken vagy mérőeszközön levő hitelesítési bélyeget meg nem semmisíti; c) aki oly hordót, amelyben a bor vagy sör forgalomba kerül, olyan javításnak vet vagy vettet alá, mely a hordó ürtartalmát a rendeletileg megállapított hibahatárokon felül megváltoztatja és rajta az előző jelzés bélyegét meg nem semmisíti vagy meg nem semmisítteti.

Ad. 2. Ezen kihágásnál, mint második és leggyakoribb elkövetési mód a súly-, hossz- és ürmértékek tekintetében kiadott „általános szabályok“ megszegése jelentkezik.

A fontosabb általános szabályok a következők:

I. Az 1875. évi 27.040. sz. alatt kiadott rendelet szerint, melyet a Büm. 58.438/75. sz. alatt küldött a rendőrhatóságoknak (R. T. 558. l.), az arany, ezüst, platina, drágakövek, ékszerek és gyógyszerek szigorú mérlegekkel és súlyokkal mérendők (3. §.). A vas-, réz-, sárgaréz- vagy más hasonló anyagból készült ürmértékeknek belülről

Képek az 1. honvéd gyalogezred zászlószentelési ünnepélyéről: Horthy Miklósné Ó Főméltósága zászlószegének beverése.

tiszta ónnal kell bevonva lenniök (6. §.). Hamisítás gyanúja forog fenn, ha a bélyeg nem kellő helyen, vagy szám nélkül van s az alakja nagyon elüt a szokásostól, vagy ha a mérték nagyságát jelző szám hiányzik, vagy meghamisítottnak látszik, mely esetekben a szükséges vizsgálat megtétele mellett a gyanús mérték a központi mértékhitelítő hivatalhoz küldendő. Használat, vagy szándékos behatás következtében hibássá válhatik a mérték vagy mérőkészülék s nevezetesen hibás: a fémrúd, ha el van görbülve, vagy végei nagyon lekoptak; a fából való mérőrúd, ha valamelyik végén a fémboríték hiányzik; a folyadékmérték, különösen a kétliteres és kisebb edény, ha be van horpadva, feneke be van nyomva vagy kettős fenékkal van ellátva, a száraz tárgyak mérésére való mérték s különösen az 50 literesnél nagyobb edény, ha a széleit összetartó vasrúd be- vagy kifelé hajlik, ha az oldalakon vagy a fenéken kivájas látszik, a dongák össze vannak száradva; a súly, ha a felület lyukacsos, ha egyes részek ki vannak törve stb. (14. §.). Kofamérleg, melynek karja egy körte jelvényével van bélyegezve, csak csekélyebb tárgyak eladásánál, az ú. n. kofaüzletben használható (15. §.). A tüzelőfa 4., 2. vagy 1. négyzetméternyi nagyságú rakásokba halmozva árultatik s e rakások méretei egy táblázaton összefoglalandók, mely minden faeladási helyen kifüggesztendő; ezenfelül pedig a vevők részére kéznél tartandó egy 2 méter hosszú mérőrúd s minden rakáson följegyzendő a köbtartalomnak megfelelő számjegy.

(Folytatjuk.)

Az 1. honvéd gyalogezred zászlószentelési ünnepe.

A monarchia közös hadserege és a régi magyar honvédség a forradalomba fullasztott háború végével szétesett, darabjai a szélrózsa minden irányába szerte-szóródtak. A szomszédos új államalakulások új hadseregeket szerveztek, amelyek a réginek minden hagyományával, minden emlékével szakítottak. A magyar honvédséget is újjá kellett szervezni s ez az újjászervezés a háborút nyertes nagyhatalmak és riadtan figyelő szomszédok minden gáncsoskodása mellett is ma már befejezett, szellem, fegyelem és kiképzés szempontjából tökéletes műnek mondható.

A régi ezredzászlókat széttepte a világháború és a forradalom zivatarja, de széttepte a régi ezredeket is. S amint a régi magyar honvédezredek helyébe új ezredek teremttek, a városok és hazáját szerető magyar közönség sem feledkezett meg arról a kedves, szép, régóta szokásos kötelességükről, hogy a maguk ezredének díszes zászlót ajándékozzanak, ezzel is tanújelét adva annak, hogy a magyar nemzet szeretetébe fogadta a magyar honvédséget.

Budapest közönsége is gyönyörű selyemzászlóval ajándékozta meg a budapesti 1. honvéd gyalogezredet. A zászlószentelési ünnepély május 7-én volt a budapesti Ferenc József gyalogsági laktányában. A feldiszipelt, felvirágozott udvaron vitéz Szinay Béla ezredes parancsnoksága alatt s az udvart zsúfolásig megtöltő ünneplő közönség szemei előtt felállottak a pompás századok s várták Ó Főméltóságát, aki fél tíz órakor megérkezett a zászlóanyával, a kormányzó úr neje Ó Főméltóságával együtt. Az ünneplő közönség sorában ott voltak József Ferenc és Albrecht kir. hercegek, gróf Csáky Károly lovassági tábornok, honvédelmi miniszter, vitéz Bulesi Jankó Kocsárd gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnoka helyettesével: Ludvig György gy. tábornokkal, Algya-Papp Sándor altábornagy, a tábornoki és tisztikar számos tagja, továbbá

Zsitvay Tibor, a képviselőház elnöke, Sipőcz Jenő polgármester, Preszly Elemér főispán és a polgári előkelőségek közül még számosan.

Ő Főméltósága elvonult a díszszázad előtt, majd tábori mise következett. Mise után megszentelték a zászlót. Ő Főméltósága neje rúillesztette a zászlórúdra a „Hazádnak rendületlenül” feliratú zászlószalagot, majd a zászlószegek beverése következett. Ezután a régi ezredzászlót az arevonat mögé vitték s helyét az új zászló foglalta el. Az egyházi szentbeszéd után a polgármester felajánlotta a zászlót Ő Főméltóságának, aki a következő szavak kíséretében vette azt át:

„Köszönettel és örömmel veszem át a főváros hazafias lakosságának ezt a szép és értékes ajándékát. Ujabb jelét látom ebben az elhatározásban annak, hogy mindenki, aki hazánk és fajunk boldogságát akarja, belátja, hogy a szeretetteljes gondoskodás a hadseregről az állam legfontosabb kötelességei közé tartozik. Hogy itthon tiszta és egészséges legyen a levegő, hogy mindenki nyugodtan dolgozhasson azon, hogy legyen siker, jólét és ismét ka-cagó boldogság: ez a ti feladatotok. Legyetek mindig olyan önfeláldozó katonák, mint őseitek voltak és legyetek vakon hűségesek e zászlóhoz.”

Az ezred tisztikara és legénysége esküt tett s az ünnepegy diszmenettel ért véget.

Az ezred tisztikara a tisztikaszinóban kétszáz terfészes díszebédet adott a főváros közönségének tisztele-tére, amelyen József Ferenc és Albrecht kir. hercegek is résztvettek.

A csekkrendszeréről.

Irta: VARGA LÁSZLÓ g. százados.

A m. kir. csendőrség pénzkezelésében a belügy-miniszter úr 1924 október 1-ével az addigótól lényege-sen eltérő eljárást rendelt el, amennyiben a gazdasági hivatalok közötti forgalomban a csekkrendszert ve-zette be s ezt a rendszert 1926 július hó 1-ével a gazda-sági hivatalok és az egyes csendőralakulatok közötti forgalomban is meghonosította.

Azt hiszem, hogy sokan vannak bajtársaim között, akiknek a csekkrendszerrel eddig nem volt alkalmuk behatóbban foglalkozni — nem is volt szükség reá — azért, úgy gondolom, nem végzek hiábavaló munkát, ha azt az alábbiakban lehetőleg röviden ismertetni fogom, mert hiszen nincsen kizárva, hogy a csendőr-ségnél még a jelenleginél is szélesebbkörű alkalmazást fog nyerni.

Ma már a csekkrendszer a gazdasági életnek — és pedig nemcsak a magángazdasági életnek, hanem az államháztartásnak is — olyan fontos tényezője, hogy azt még annak sem volna felesleges megismernie, aki közvetlenül nem is foglalkozik vele, annál szüksége-sebb tehát ennek a rendszernek a részletesebb ismerete a mi számunkra, akik azt majdnem naponta igénybe-vesszük.

A csekk fogalmának szabatos meghatározása a közgazdasági tudományban még ma is vitás. Leg-elfogadottabb az a meghatározás, hogy a csekk olyan írás, amellyel valamely egyén, vagy jogi személy banknál levő letéte, vagy követelése felett, a bankkal kötött szerződésének megfelelően rendelkezik. A csekk tehát pénzbeli ügyletek kiegyenlítésének az eszköze. Az ellenszolgáltatások majdnem mindig kereskedelmi viszonyból folynak, a csekket tehát a kereskedelem le-bonyolításában beálló szükséglet hozta létre, fejlesz-tette és emelte a mai színvonalra.

A kereskedelem a legkezdetlegesebb formája a cserekereskedelem volt. Javakat javakért cserélt. Később az összes javak értékét olyan másik jószágnak az értékéhez kellett mérni, melyeket mindenki egy-aránt elfogadott, ez volt az arany és ezüst és az ezek-ből kisebb darabokban készített pénz, az ércpénz.

Az ércpénz volt az az állandó értéket képviselő, aránylag kisterjedelmű, mindenki által elfogadott érték, amivel minden mást meg lehetett szerezni.

Ezt az értéket mindenki féltve őrizte és annak megóvására és biztos megőrzésére törekedett. Az érc-

pénzkincseket az ókorban szent helyeken, templomok-ban, vagy olyan embereknél helyezték el, akik annak biztos megőrzéséről gondoskodtak és a közbizalom őket erre méltónak ítélte. Ezek voltak az első „bankárok”. A letétt pénz felett csakis tulajdonosa rendelkezett és pedig úgy, hogy a bankárt szóbelileg, vagy írásban az egész készletnek, vagy egy részének kiadására fel-hívta. Az ilyen írásbeli rendelkezés hasonló a csekk-hez, s annak legelső formája. Nyomait megtaláljuk az ókorban; a görögöknél és rómaiaknál külön bankár-osztály foglalkozott pénzüzletekkel, pénzek megőrzésé-vel és azokból felszólítások folytán fizetések teljesíté-sével.

A középkorban a lengyel királyok kifizetéseiket nem teljesítették mindig készpénzben, hanem egyes városo-kat, amelyek nekik tartoztak, írásban utasították, hogy követeléseikből kifizetéseket teljesítsenek. Az írásokat, amelyek a csekknek már fejlettebb formái voltak „kvit-tanciának” nevezték. A városok érepenzjárandóságait nem kellett a királyi udvarba beszállítani, azokat ott elhelyezni, megőrizni, újból kifizetni, talán ismét ugyan-azon a városon át újabb rendeltetési helyére visszaszál-lítani, egyszerűen egy írással megjelent az adós vá-rosnál az, akit a pénz megilletett, s ott vette át a király által kiutalt összeget.

Az angol királyok a középkorban, a kincstár lord-jához „Exchequer lord”-hoz utalványt állítottak ki, amire ez az utalványozott összeget kifizette. Ebből az angol szóból fejlődött ki az utalványok csekk (cheque) elnevezése. A 17. században az angol kormány a keres-kezők nemesérekészletét kényszerkölesön céljaira el-vonta és kisebbségekére cserélte ki. A kereskedők, magánosok ezután, pénzeiket — hasonló károktól meg-óvándó — nemes fémverőknek adták át, akik banküzle-tekkel — tehát hitelnyújtással és ennek egyéb fajaival — is foglalkoztak, a pénzt gyümölcsözőleg helyezték el, kamatot is fizettek utána. A nemesfémverőknel elhelye-zett pénz felett tulajdonosaik utalvánnyal rendelkeztek, ezt az utalványt már kifejezetten csekknek nevezték. Mikor a kényszerítő okok megszűntek, a letéteknek és fizetéseknek bankárok útján való teljesítése meg-szokottá és általánossá vált.

A csekkel történő fizetésekhez nagy pénzforgalomra, tehát élénk kereskedelemre és bankokra van szükség. Ezért ez a fizetési rendszer is elsősorban azokban az orszá-gokban fejlődött ki, amelyek élénk kereskedelem-mel foglalkoztak: pl. Olaszország, Anglia, az Egyesült Államok és Németország.

Magyarország földművelő ország volt, nálunk a banküzleteknek kevés terük volt. Nálunk a múlt század elejéig vajmi kevés bank volt.

A kereskedelem útjai a Földközi tengertől az Atlanti óceán és Amerika felé terelődtek, földrajzi helyzetünk sem volt alkalmas a nagy forgalomba való intenzív bekapcsolódásra. A múlt század első felének eszmékben dús, reális alapokat kereső törekvése ezen a téren is lényeges lépéseket tett. Már a múlt század ele-jén bankok alapítását sürgették, 1830-ban már a pesti kereskedők egy bank felállítására kértek engedélyt, amelynek üzletkörébe a csekkforgalom bevezetését is felvették. A század második felében a nagy gazdasági fellendülés a bankok alapítását vonta maga után. A csekk ekkor kezdett nálunk is elterjedni. 1873-ban a Pesti Hazai Takarékpénztár Egyesület kezdte meg, 1888-ban az Osztrák-Magyar Bank egyes ügyfelei ré-szére kötelezővé teszi, 1890-ben a m. kir. postatakarék-pénztár üzletkörébe vonja. A múlt század második felében alakult többi pénzintézet és az azóta alakult pénzintézetek egyik jelentős üzletágát képezi, s ma hazánkban általános elterjedtségnek örvend a csekk-forgalom.

E rövid ismertetéshez még azt fűzöm, hogy a csekk korábban vált a fizetés eszközévé, mint az ugyancsak érepenzt helyettesítő bankjegy. Kifejlődését, elterjedé-sét a gazdasági életben mutatkozó szükségszerűség hozta magával.

A mai gazdasági viszonyok mellett csak az általá-nos értékmérőről, a pénzről beszélünk, mert a csekk-forgalomban ez szerepel.

Ha valaki, akinek olyan pénze gyűlt össze, amit nem kell azonnal kiadnia, és nem akarja azt pénztárá-ban vagy házában tartani, hanem biztonságba akarja

helyezni és amellet még kamatot is vár utána, pénzét banküzlettel foglalkozó intézetnél helyezi el. Elhelyezheti azt mint takarékbetétet, de csak ha abból nem kell gyakrabban kifizetést teljesítenie, míg ha a pénzt állandóan használni akarja, letétként helyezi el.

A pénz letételét a bank könyvében feljegyzi és feljegyzi azt is, ha a letett pénzből a tulajdonos rendelkezéseire kifizetéseket teljesít. Az ilyen feljegyzést, amelyen a bank által átvett pénzek bevétele és az azokból eszközölt kiadások vannak feljegyezve, „folyószámla”-nak, „csekk számla”-nak, röviden „számlának” nevezzük.

Amikor a számlában a követelés emelkedik, az a számla „javára”, amikor a követelés csökken, a számla „terhére” szolgál.

Köznnyelven a vásárolt árucikkről készült kimutatást nevezzük számlának, míg az itt említett számla bevételek és kiadások feljegyzése, azoknak olyan nyilvántartása, amelyből megállapíthatjuk, hogy a létező mily összegű pénz felett rendelkezhetik az intézetnél.

A számlán mutatkozó követelése felett annak tulajdonosa a bankra kiállított csekk útján rendelkezik, azaz egy úgy lényegileg, mint formailag megfelelő utalványt állít ki.

A csekket a számla tulajdonosa több módon állíthatja ki, ú. m.:

névre, ez esetben az abban megnevezett személynek kezébe kell kifizetni a csekkben feltüntetett összeget,

bemutatóra, ebben az esetben a bank a csekk összegét annak fizeti ki, aki a csekket bemutatja,

rendeletre, mely esetben a csekk összegét a csekk tulajdonosa mással is felvételheti, illetve megengedi, hogy azt tovább adják.

A csekknél három személy szerepel: a számla tulajdonosát a *csekk intézvényezőjének*; azt intézetet, amelyenél a számla vezetettik, az *intézvényezettnek*; akinek javára pedig a csekkben elrendelt fizetés szól, azt *intézvényesnek* nevezik.

Ha annak, akinek csekkel fizetünk, tehát az intézvényesnek, az intézvényezettnek — tehát a számlát vezető intézetnél — folyószámlája van, a csekk összegét nem szükséges részére kifizetni, mert azt számláján javára írhatja az intézet. Pl. A Magyar-Olasz Banknál Szabó kereskedőnek és Horvát kereskedőnek is van folyószámlája. Szabó 600 pengővel tartozik Horvátnak, előbbi egy csekket állít ki, ennek összegét nem szükséges készpénzben a Horvát kezébe kifizetni, mert ha számláján a bank az összeget javára írja, azzal készpénzként rendelkezhetik. Szabónak tehát nem kellett a pénzt a bankból elhozni, Horváthhoz vinnie, kifizetnie és annak újra a bankba visszavinnie, hanem ezt az egész műveletet a bank egy egyszerű átírással elintézte anélkül, hogy pénzhez kellett volna nyulni, s azt egyik helyről a másikra vinni.

Ezt az eljárást, amikor egy bank két üzletfelének számláján az egyik számláról a másik számlára való átírás által egyenlíti ki a két fél tartozását vagy követelését, átutalásnak vagy *girónak* nevezzük.

Ha nincs folyószámlája a banknál annak, akinek javára egy számlatulajdonos fizetést akar teljesíteni, hanem egy másik banknál vezetett folyószámlát, akkor a bank a kiutalt összeget a másik banknak utalja át, amely azt az intézvényes számlája javára írja.

Ezt az eljárást, amikor egy átutalást két pénzügyet számol el egymással, azaz követelést és tartozást kiegyenlít, szóval a készpénz kimelésével bonyolít le pénzügyi ügyletet, *kliringnek* (tisztázás) nevezzük.

Elénk üzleti forgalom mellett egy-egy banknak naponta sok tétele lesz, amit egy másik bankkal kell kiegyenlítenie, ezért egy összekötő központi szervre volt szükség, mely ezt lebonyolítja. Ezek a leszámoló-egyletek, a Clearinghouseok. Ezekben a leszámoló-egyletekben minden banknak külön számlája van, amiken az átírást keresztülvezetik. A Clearinghouseok különösen Angliában vannak elterjedve. Nálunk ilyen a Budapesti Leszámoló Egylet.

Szemléltetőbb megvilágítása a kliringelszámolásnak, ha magunk elé képzeljük, hogy több banknak a megbízottja a bank követeléseinek és tartozásainak elszámolása végett egy teremben megjelenik. „A” Banknak követelése van „B” banktól, „B” banknak ellenben tartozik „C” bank. „B” nem fizeti ki „A”-nak a tartozását készpénzben, hanem a „C”-nél fennálló követelését „A” javára írattja. Az ilyen módon való elszámolásnak annyi lehetősége van, ahány bank a közös

helyen egymással elszámol. Pénzügyi kiegyenlítésre csak akkor kerül sor, ha az elszámolások után is követelés, vagy tartozás marad fenn.

Aszerint, hogy a csekkel a pénzügyi ügylet kiegyenlítésének melyik módját akarjuk végezni, a csekk különböző.

Az a csekk, mely a bemutatáskor azonnal kifizetendő, a „látra” szóló csekk, az, amelyben a kifizetésre határidő van kikötve „a határidős csekk”.

Van „vörös” csekk, ezt készpénzben nem kell kifizetni, hanem csak számlán elszámolni, ezzel ellentétben az u. n. „fehér” csekket, mindig készpénzben kell kifizetni. Elnevezésüket a színüktől kapták, az egyszerűbb kezelhetőség és tévedések kiküszöbölése végett színeztek megkülönböztető színekkel.

Minden csekkre, még ha bemutatásra állították is ki, eredetileg ráírhatjuk keresztbe két vonal közé azt, hogy „elszámolásra”, ez esetben a csekk „keresztezett” csekké válik, készpénzben nem fizethető ki, csak más számlájára lehet az összeget elszámolni.

A számlát vezető bankintézetnek a csekket a kiállítója bemutatja, a bank arra záradékot vezet, amelyben a csekket megerősíti, illetőleg felelősséget vállal annak minden körülmények közötti kifizetésére. Ez a „megerősített” csekk bankjegy jellegével bír és óvadék, bánatpénz stb. gyanánt is lehet. Előnye, hogy nem kell készpénzt letenni, hanem a pénz továbbra is a bankban marad és a tulajdonosának kamatozik.

Ezek az általában elterjedt csekkformák, de ezeken kívül úgy nálunk, mint külföldön is a csekk sok más különböző formáját találjuk, amiket a kereskedelmi forgalom, hitel és a gazdasági élet szükségletei hoztak létre.

Hogy a számláról kifizetéseket teljesíthessünk, természetesen szükséges, hogy a számlán követelésünk legyen. Ezeket a követeléseket többféle módon hozhatjuk létre. Készpénzt fizetünk be a számlára, vagy adóssainkkal nem nekünk, hanem a banknak fizettünk be adósságaikat.

A számlán követeléseként mutatkozó összegek után a bank kamatot fizet, így a pénz a kiadás napjáig állandóan kamatozik.

A számláról a kiadások eszközölése csekk útján történik. A vagyon szaporítását, vagyis a követelés növelését nem szükséges szigorú formákhoz kötni, de a kifizetéseknél (kiadás) már formákat kellett megállapítani. Kiadásnál a vagyon csökken, ügyelni kell arra, hogy a kiadást csak az eszközölhesse, akinek erre joga van, tehát számlán kimutatott vagyon jogos tulajdonosa, annak részére, akinek azt ő akarja és hogy már a csekk formája is zárja ki, vagy nehezítse meg a visszaélést.

Aki egy bankintézetnél csekk számlát nyit, annak a bank egy 10–50 darab csekkürlapot tartalmazó csekkfüzetet ad. Egyidejűleg megállapodást kötnek a kamatfizetésnek és a kiadások teljesítésének módjaira. A számlatulajdonossal leiratják aláírását, cégeknek a cégjegyzés módjait, hogy azt a beérkező csekkekkel mindig össze lehessen hasonlítani. A csekklapok meg vannak számozva, mindeniknek szelvénye van, amelyre a kiállított csekk adatait, a tulajdonos feljegyezheti.

A bankok a hozzájuk érkező, szabályszerűen kiállított csekkekre fizetést teljesítenek. Az ilyen csekk értéké válik. Visszaélések elkövetésére fel lehet használni, (habár az csak véletlenül fordulhat elő), azokat tehát zár alatt kell tartani. Ez a kikötés minden csekk számlát vezető intézet megállapodásában benne van, de az intézet ügyfelének figyelmét erre még külön is felhívja.

A szabályszerűen kiállított csekkre a bank készpénzfizetést teljesít, tehát a szabályszerű csekkre azt mondhatjuk, hogy az készpénz. Ha bűnös módon kerül más tulajdonába, az olyan, mint ha pénz került volna hozzá, mert, ha a csekket beváltja, az abban kiutalt összeget a bank kifizeti és a számlatulajdonos követeléséből levonja.

Pénzhelyettesítő fizetőeszköz szerepénél fogva a csekk a gazdasági és kereskedelmi forgalomban fontos szerepet tölt be, ezért azt törvényes intézkedésekkel kellett szabályozni. Magyarországon 1909 július hó 1-én lépett életbe az 1908. évi LVIII. törvények, a csekk törvény.

A törvény fontosabb rendelkezései a következők:

1. §. A csekknek tartalmaznia kell:

1. a csekk elnevezést magában az okirat szövegében;

2. az utalványozottnak, vagyis annak megnevezését, aki a fizetést teljesítse;

3. azt a meghagyást, hogy az utalványozott a kibocsátó (utalványozó) számlaköveteléséből meghatározott pénzösszeget fizessen; ez a meghagyás ellen-szolgáltatástól, vagy feltételtől függővé nem tehető;

4. a kiállítás helyének, évének, havának és napjának megjelölését;

5. a kibocsátónak név- vagy cégelírását.

2. §. Ugalványozott gyanánt, ha a csekk belföldön fizetendő, csak olyan céget szabad megnevezni, amely külön törvénnyel elismert alapszabályai, vagy a cégjegyzék tartalma szerint bankügyletekkel foglalkozik.

5. §. A csekk a bemutatáskor (látra) fizetendő akkor is, ha a kibocsátó más fizetési időt tűzött ki, vagy ha a fizetési idő a csekken feltüntetve nincsen.

8. §. A belföldön fizetendő csekket fizetés végett az utalványozottnál a fizetés helyén be kell mutatni: a kiállításától számított 10 nap alatt, ha a csekk belföldön állított ki.

13. §. Az utalványozott a csekket, ha a kibocsátónak kellő számlakövetelése van, a bemutatási határidő lejártá után is beváltani köteles.

E kötelezettség teljesítéséért az utalványozott a kibocsátónak felelős.

14. §. A csekkbeváltásnak nem állhatja útját, hogy a kibocsátó a csekk kiállítása után szerződő képességét elveszti, vagy meghal.

Az utalványozott a csekk beváltását megtagadni köteles, ha tudomása van arról, hogy a kibocsátó csődbe jutott. A csődnyitási határozatnak a belföldi hivatalos lapban történt első közzétételét követő nap elteltével, az utalványozottnak ez a tudomása vélelmezhető.

20. §. Az elveszett csekk tulajdonosa annak megsemmisítését a fizetési hely illetékes bíróságánál kérelmezheti.

23. §. A hamis, vagy meghamisított csekk beváltásából az utalványozottnak, vagy alkalmazottjának vétkessége nélkül eredő kárért az állítólagos kibocsátó vagy a kibocsátó csak akkor felelős, ha őt, vagy a csekk kezelésével megbízott alkalmazottját a hamis csekk kiállítása, vagy a csekk meghamisítása tekintetében vétkesség terheli; eltérő megállapodás, mely az utalványozottra előnyösebb, hatálytalan.

25. §. A csekkösszeg 2%-át, de legalább száz koronát tevő pénzbírsággal büntetendő:

1. aki szándékosan a 2. §. ellenére bocsájt ki csekket;

2. aki az általa kibocsátott csekket szándékosan nem keltezi, vagy kiállításának napját szándékosan a valóságnak meg nem felelően jelöli meg, vagy az általa kibocsátott csekket szándékosan hosszabb bemutatási határidővel járó valótlan keletellyel látja el;

3. aki más által akár belföldön, akár külföldön kibocsátott olyan csekket, amelyről tudja, hogy az 1., vagy 2. pontba ütköző módon bocsáttatott ki, átveszi, tovább adja, vagy kifizeti.

27. §. A büntetést a kereskedelmi törvény (1875: XXXVII. t.-c.) 221. §-ában megjelölt büntetésre fennálló szabályok alkalmazásával az a törvényszék szabja ki, amelynek területén a terhelt lakik.

A 25. §. alapján kiszabott pénzbírságot nem lehet szabadságvesztésszabásra átváltoztatni.

Az e törvény rendelkezéseinek megfelelően kiállított csekket és az ezekben szereplő személyeket a törvény törvényes védelemben részesíti, miáltal a csekket valóságos értékűvé teszi.

Magyarországon a csekkforgalom a múlt század második felében indult meg, a M. kir. Postatakarék-pénztár tette általánossá.

Ez az intézet állami felügyelet alatt működő banküzlet, amely tevékenységének lebonyolítására a posta egész országra kiterjedő szervezetét és hálózatát használja fel. Célja a takarékoságnak a legszélesebb néprétegekben való elterjesztése volt. A postatakarék a legkisebb összegeket is felvette és gyümölcsöztette.

Működését 1886. évi február hó 1-én kezdette meg 700 közvetítő hivattal, a háborút megelőző évben már mintegy 5000 postahivatalt állított szolgálatába, esonka hazánkban 2500 postahivatallal közvetít.

A takarékbetét üzletág mellett 1890. január hó 1-én a csekk- és giróforgalom lebonyolítását is megkezdte. Ezt hatalmasan fellendítette és az ország gazdasági életében ma már nélkülözhetetlenné tette.

Ha valaki a postatakaréknál csekk számlát akar nyittatni, a közvetítő hivatalok bármelyikénél rendelkezésre bocsátott nyomtatványon felvételét, egyúttal bizonyos számú befizetési lapnak és csekkönyvnek megküldését kéri.

A postatakarék a felvételt engedélyezi, részére számlát nyit, a kérelmezőt erről a kért befizetési lapok és csekkönyv megküldése mellett értesíti, felhívja aláírásának közlésére és a törzsbe-tét befizetésére.

Az aláírásokat három példányban kell beküldeni, hogy a kiállított és beküldött csekkekkel összehasonlíthatók legyenek.

A törzsbe-tét a postatakarék részére szolgáló tartalék, amit a számlatulajdonos nem utalhat ki, csak akkor, amikor számláját meg akarja szüntetni.

A számlatulajdonos az átutalási forgalomban résztvesz, azaz számlájáról bármelyik más számlatulajdonos javára utalhat át összegeket. Ezt és a befizetéseket megkönnyítendő, a postatakarék egy, az összes számlatulajdonosok nevét és számlaszámát fel-tüntető jegyzéket ad ki.

Minden név, címváltozást be kell jelenteni.

A postatakarékpénztári számlatulajdonosokat ezen ügyletből bélyeg- és illetékmentesség illeti meg.

A csekk értékét azzal is biztosítja, hogy azt a számlatulajdonost, aki olyan csekket állít ki, melynek a számláján nincs fedezete a törvényes büntetések iránt megteendő lépések mellett a számlatulajdonosok sorából kizárja.

A számlán be- és kifizetések teljesíthetők.

A befizetések leggyakoribb formája a „Befizetési lapokkal” teljesített befizetés.

A befizetési lapnak két formája van. Egyik a számlatulajdonos nevével és a számla számával ellátott, a másik az üres (biancó) befizetési lap, melyen a számlaszámot és tulajdonos nevét a befizető fél tölti ki.

A rendes befizetési lapot a postatakarék látja el számlaszámmal és névvel, a biancó befizetési lapot utóbbi nélkül adja ki.

A rendes befizetési lappal csakis annak a számlatulajdonosnak a javára lehet befizetést teljesíteni, akinek a nevére az szól, a biancó befizetési lappal bármelyik számlatulajdonos javára.

Mindkét befizetési lap négy részből áll ú. m. a „szelvényből”, mely a befizető előjegyzésének céljaira szolgál, a három másik részét a befizetéskor kitöltve a postahivatalba kell vinni, az első az „elismervény” a befizetés igazolására szolgál, ezt a hivatalos lebélyegzés után a befizetőnek visszaadják, a „Befizetési lap” a postatakarék ezt küldi meg a számla tulajdonosának, ezért erre a vidékre szóló levelezőlap bélyegének ráragasztása után írásbeli közleményeket is lehet írni, a „Könyvelési szelvény”-re a postatakarék belső kezeléséhez van szüksége.

Befizetési lappal a közvetítő postahivatalnál befizetett összeget visszavonni nem lehet, azzal csakis a számlatulajdonos rendelkezik.

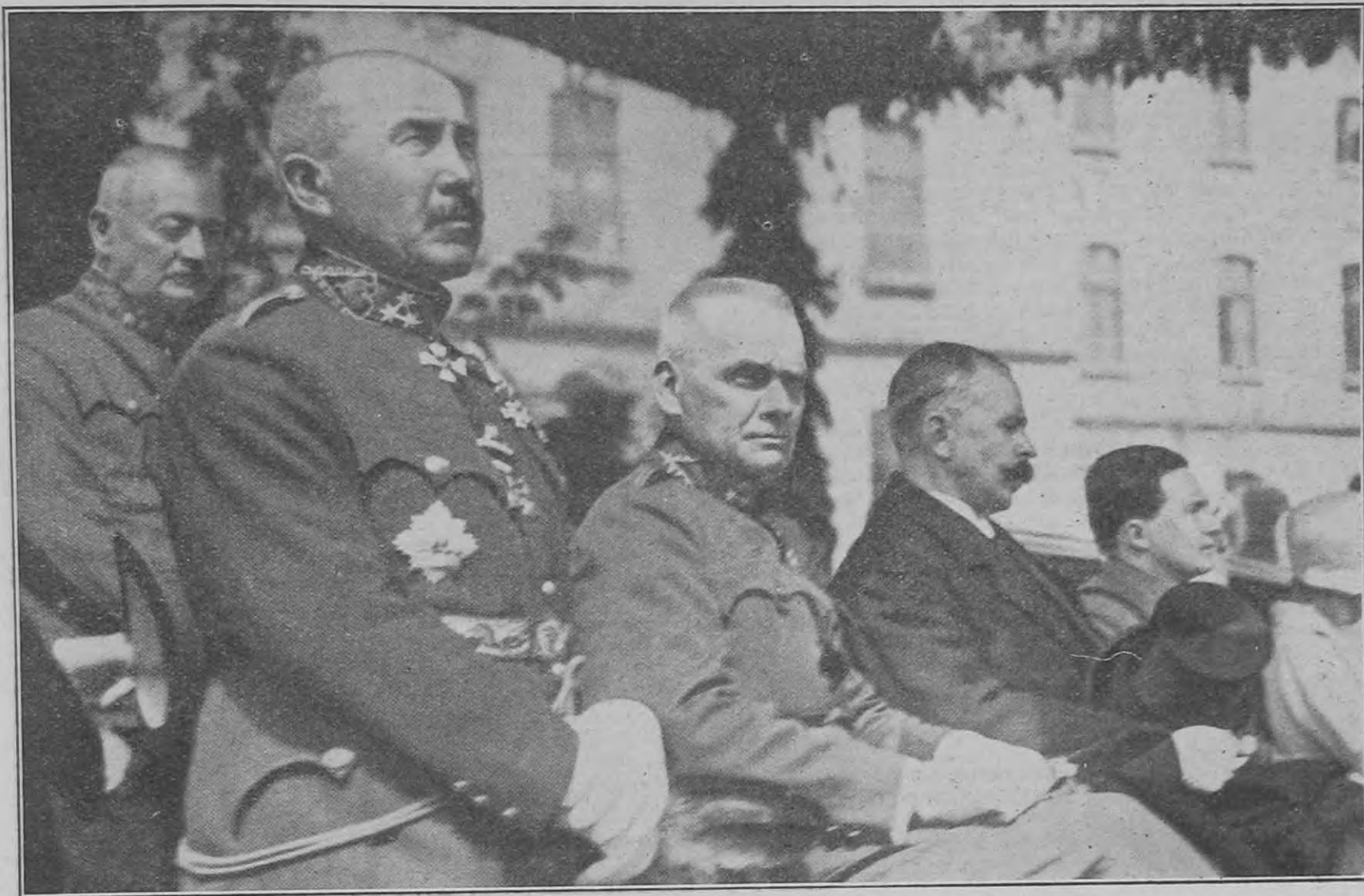
Postatakarékpénztári számla javára befizetéseket teljesíteni postautalványok útján, átutalás útján más számláról átírás, értékpapírok eladása, állampapírok kamatszelvevényeinek beváltása, nemzetközi átutalások és idegen pénzek beváltása által is lehet.

A közszájon a befizetési lapokat szokták csekknek nevezni, ez gyakran félreértésekre adhat okot.

A befizetési lap csak befizetésre szolgál, nem képvisel értéket, bárkinek odaadható, azzal bármelyik postahivatalnál akárki teljesíthet befizetést. Nem kell zár alatt tartani, mert, miután csak befizetésre használható, anyagi kárt nem lehet vele okozni.

Ezzel szemben a csekk a számlán levő követelés kifizetésére szolgál. A csekk számláról csakis csekk kiállítása által lehet kifizetést elrendelni.

A csekkürlapokat is a postatakarékpénztár útján lehet beszerezni. Füzetekben adják ki a számlatulajdonosnak. Ezen mindenkor fel van tüntetve a számla

Képek az 1. honvéd gyalogezred zászlószentelési ünnepélyéről: Balról jobbra az első sorban: Ludvig György gy. tábornok, gróf Csáky Károly lov. tábornok, honv. miniszter, Zsitvay Tibor, a képviselőház elnöke és József Ferenc kir. herceg.

száma és a tulajdonos neve. Csekkürlappal tehát csakis egy számláról lehet utalványozni és csakis a számla tulajdonosa, illetve annak az a meghatalmazottja, akit mint ilyen, ő az intézetnek bejelent és csekk kiállítására felhatalmaz. A csekk nem a befizetés, hanem a kifizetés okmánya, a kifizetés alapja.

A csekk csak akkor szabályszerű, ha mindazokat az adatokat, melyeket a törvény előír, tartalmazza, ha az aláírás a beküldöttnek megfelelő, ha vakarás, javítás, törlés nincs benne.

A csekk csak akkora összegről szólhat, amennyi követelés a törzsbetét levonása után a számlán még marad. A törzsbetétet a számla megszüntetésekor felmondásra utalja ki az intézet, ezt csekkel nem lehet kiutalni.

A csekk lapon az összeget számmal és nagy betűvel kezdődő betűkkel is ki kell írni, a kettőnek egyezni kell. Eltérés esetén a csekk érvénytelen.

A csekkürlapok meg vannak számozva, számszerűn egymásutánban kell azokat kiállítani, ha valamelyik elromlott, „Elrontott” szóval keresztülírva, a Postatakarékpénztárnak kell beküldeni.

A Postatakarékpénztárra kiállított csekkek útján a kifizetés módozatát, illetőleg a számla tulajdonosa többféle módon rendelkezhetik.

1. A csekket *bemutatóra állítja ki* és ezt annak, akinek fizetni akar, átadja. Ezzel utóbbi a postatakarék főpénztárához megy, ott a csekk összegét részére kifizetik. Ha a Postatakarékpénztárnál számlája van és nem akarja készpénzben felvenni, hanem a számláján jóváírtni, azt a csekk előlapjára írja és beküldi.

A csekk összegének átvételét az átvevő a hátlapon aláírásával ismeri el.

2. *Fizetési utalvány* kibocsátására szóló csekk útján.

Ebben az esetben a számla tulajdonosa a csekken ennek a kívánságának ad kifejezést, felírja az intézvényes nevét, lakáscímét. A postatakarék „*Fizetési utalvány*”-t állítja ki és az intézvényes lakására kézbesített a részére kiutalt összeget, ugyanolyan módon, mintha az postautalványon küldetett volna címére.

A címzett a „*Fizetési utalvány*” hátlapján elismeri az átvételt, az utalvánnyal összefüggő szelvényt levágja és megőrzi.

A *Fizetési utalvány*nak több válfaja van, erről később az állami pénzügyésznél lesz szó.

Ez a kifizetéseknek leggyakoribb módja, mert bármelyik közvetítőhivatal útján lehet e módon kifizetést teljesíteni.

Ha egy számlatulajdonos a számláján mutatkozó követelésből többeknek akar „*Fizetési utalvány*” felhasználásával pénzt kiutalni, azoknak nevét, lakáscímét egy erre a célra készített jegyzékbe jegyzi fel és csak a jegyzék végösszegéről állítja ki egy csekket. Ezt „*összesített (Kumulatív) csekkek*” nevezzük.

3. A csekken a számlatulajdonos azt a rendelkezést teszi, hogy annak összege *postautalványon* továbbítassék ügyfele címére.

4. A számla tulajdonosa a csekk összegét vagy a Postatakarékpénztárnál, vagy a Nemzeti Banknál vezetett más számlatulajdonos javára iratja. Ezek a *gíró* illetve *kliringcsekkek*.

Vannak ezeken kívül még értékpapír vásárlására szolgáló csekkek, telepített váltó beváltására szolgáló csekkek, állandó csekkek (pl. havonként egyforma összegű járadékok kifizetésére), távirati csekkek, nemzetközi átutalásokra szolgáló csekkek. Ezeknek részletes tárgyalását, miután mindegyik különleges rendelkezéssel bír, elhagyom.

A csekkszámlán történő minden változásról, legyen az befizetés, kifizetés, átutalás, a postatakarék a számla tulajdonosának számlakivonatát (befizetési lappal történt befizetéseknel az értesítőlapot is csatolja) küld, amelyben a számlán mutatkozó követelést feltünteti, így a számla tulajdonosa mindig tudja annak az összegnek a nagyságát, ami felett rendelkezhetik.

A kamatokat a postatakarék évenként a számlatulajdonos javára könyveli és erről őt értesíti.

Az elmondottak a Postatakarékpénztárnál követelt eljárásra vonatkoznak, más intézeteknél természetesen a csekktörvény keretén belül az eljárás is különböző.

A pénzkezeléssel foglalkozók ismerik legjobban e munka nehézségeit. Óvatosság, óber figyelem mellett is gyakoriak a tévedések. Nagyobb összegeknek kezelése nehezebb és körülményesebb. A többszöri átszámolás, szállítás, munkát, figyelmet és biztonságot igényel és mindenütt ott leselkedik a bűn is (tolvaj, zsebtolvaj stb.). A csekkrendszernek egyik előnye, hogy a pénz tulajdonosát e munkák nagy részétől megkíméli, a számlát vezető intézet a számlatulajdonos pénztárnokává válik, akinél pár sor írással rendelkezhetik a pénze felett.

A másik előnye a csekkrendszernek, hogy a pénzt nem kell gyümölcsözöten a pénztárban tartani, hanem azok gyümölcsözőleg elhelyezve, addig, amíg rájuk szükség lesz, egy helyen vannak; az országban elszórt legkisebb összegek is összegyűjtve, hatalmas gazdasági erőt képviselnek.

A Postatakarékpénztárnál mintegy 60.000 csekk-számlát vezetnek; az ország minden gazdasági intézménye igénybe veszi e szervezetnek a tevékenységét.

Statisztikai adatok mutatják, hogy az aranypénz forgalmánál a kopás által az érték jelentékeny része veszendőbe megy, érvényes ez a papírpénzre is. A veszteségek a készpénzkimélő csekkfizetéseknél ki vannak küszöbölve. Ez előnyök vezették az állami igazgatást is arra, hogy fizetéseinek lebonyolításánál a csekkrendszert vegye igénybe. Már a béke éveiben több állami intézmény, hatóság a csekkrendszer útján bonyolította le fizetését. A forradalmak és az azokat követő rossz állami pénzügyviszonyok miatt leromlott államháztartásunkat külföldi kölcsön igénybevételével kellett helyreállítani, a takarékoskosságot minden téren meg kellett valósítani. Legelső sorban a pénzzel kellett takarékoskodni, az állami pénzeket központilag kellett kezelni, hogy a lehető legkevesebb és csupán az a pénz legyen a szétszórt pénztárakban, amelyekre feltétlenül és a legsürgősebb kifizetések céljából ott szükség van. A többi pénz, addig is, amíg azt ki kell fizetni, egy helyben gyümölcsözőleg helyeztessék el. A célnak megvalósítására legalkalmasabbnak mutatkozott a csekkrendszer. Ezért 1924. évi július hó 1-től kezdve, az állami pénzkezelést a kormány a postatakarékpénztárra bízta s annak csekkrendszerét vette igénybe.

Az állami pénzkezelés új módját fokozatosan kellett megvalósítani. A m. kir. csendőrség 1924. évi október hó 1-ével tért át a csekkrendszerre. Az addigi javadalmazási kiutalás megváltozott, az állampénztárak helyett a belügyminiszterium a postatakarékpénztár útján utalta ki a javadalmazásokat, az egyes csendőr törzsgazdasági hivatalok újonnan nyitott csekk-számláira, amit aztán a törzsgazdasági hivatalok csekk útján küldtek meg gazdasági hivatalaiknak. Nagyjában nem változtatta a korábbi pénzkezelést, a különbség az volt, hogy az adóhivatalok helyett postatakarékpénztárnál, illetve annak közvetítő hivatalainál vették fel a gazdasági hivatalok a fizetésekhez szükséges javadalmazást.

1926. július hó 1-ével ezt a módot is megváltoztatták, ma a következő az eljárás:

Minden törzsgazdasági hivatalnak van „*Illetmény számlája*“, „*Fizetési előleg számlája*“, „*Személyi nem rendszeres*“ és „*Dologi kiadási számlája*“. Összesen tehát 4 számlája. Ezenkívül egy letéti számla. Minden osztályparancsnokság gazdasági hivatalának van „*Személyi nem rendszeres*“ és „*Dologi kiadási számlája*“, összesen 2 számlája.

A „rendszeres illetékek“ gyűjtőnév alatt kezelt illetékeket (havidíj, havizsold, havi fizetés, csendőrségi pótdíj, családi pótlék, lak-, istálló- és bútorbér, felszerelési járulék, tisztiszolgaváltság, ideiglenes pótlék, hadipótlék), az örsökön szerkesztett „*Fizetési jegyzékek*“ adataiból, az osztály gazdasági hivatal által készített „*Fizetési összesítés*“ alapján a törzsgazdasági hivatal „*Összesített csekkel*“ utalja ki az egyes örsöknek és alosztályoknak. Az összesített csekkek, illetve az ahhoz fűzött jegyzékeknek egyes tételeiről a postatakarékpénztár „*Fizetési utalványokat*“ készít, a kiutalt pénzt azokkal küldi meg a címzetteknek. A „*Személyi nem rendszeres*“ (tisztletdíjak, polgári alkalmazottak havibérs, élelmezési adagváltság, jutalmak és segélyek stb. egyéb kiadások) és „*dologi kiadásokat*“ (beszerzési költségek, elhelyezési költségek, utazási, vezényel-

tetési költségek, egyéb dologi kiadások) pedig az osztályparancsnokságok gazdasági hivatalai saját csekk-számlájukról utalják ki hasonló módon az örsöknek és egyéb alakulatoknak. Egy örs tehát három „*Fizetési utalványon*“ kapja meg havi illetékeit. E három számlán történő kiutalás azért szükséges, mert az állami költségvetésben is a három fenti elnevezés alatt vannak a kiadások biztosítva, előirányozva.

Az állam összes pénzeit a „Nemzeti Bank“ kezeli, a Postatakarékpénztár a Nemzeti Bankkal számol el. A Nemzeti Banknál levő állami pénzek felett a pénzügyminiszter rendelkezik. A csendőrség részére szükséges összegeket tehát a pénzügyminiszter a Nemzeti Bank útján bocsátja a Postatakarékpénztár rendelkezésére, vagyis a belügyminiszterium ott vezetett csekk-számlájának a javára könyvelik s a belügyminiszterium csekkel iratja a neki alárendelt csendőr gazdasági hivatalok számlái javára. A gazdasági hivataloknak csak *kiadási* számlájuk van, amelyekre befizetést nem lehet teljesíteni, hanem csak kiadásokat lehet utalványozni. A csendőrséggel kapcsolatos *bevételeknek* az elszámolására szolgál a „*csendőrségi bevételi számla*“, mely az egész csendőrségnél csak egy van és a belügyminiszterium kezeli, ezen viszont kiadásokat nem lehet teljesíteni.

A csendőrség csekkezelésére ugyanazok a szabályok és határozványok érvényesek, mint a többi csekk-számlatulajdonosokra és általában a csekkekre fentebb elmondottam.

A törzs- és osztálygazdasági hivatalok a nekik kiadott csekkürlapokról „*Nyilvántartást*“ vezetnek, amin pontosan feltüntetik az ürlapok felhasználását.

A csekk-számlán előfordult változásokat a „*Csekkforgalmi naplóban*“ vezetik keresztül és mert minden egyes tétele pénzforgalmat jelent, szoros kapcsolatban van a havi számadások alapját képező pénztári naplóval. A pénzálladék helyességét csakis a két napló egybevetése, egyeztetése által állapíthatjuk meg.

A pénztári naplóba minden kifizetett illetéket fel kell venni, tehát ott olyan pénzek is vannak kimutatva, amelyek sohasem voltak a pénztárban, hanem csak a csekk-számláról csekkel utaltattak ki.

Költségvetési év végével az egyes számlák kimutatják az évi összkidatást, a bevételi számlák a bevételt.

Az állami pénzkezelésnél egyes kivételek vannak. Ilyenek: az állami számlákon nincs törzsbetét, az állami számlákra kiállított csekkekhez a magánosoktól eltérőleg „*Kifizetési értesítés*“ van csatolva, amellyel a Postatakarékpénztár a számlatulajdonos hatóságot vagy hivatalt a csekkben rendelt fogamosításáról értesíti, az állami számlákra kiállított csekk nem szólhat bemutatóra.

A csendőrségi nyugdíjasok illetményeit is a postatakarékpénztár csekkforgalmában fizeti ki a belügyminiszterium. A belügyminiszterium számvevősége állítja ki a külön erre a célra készített zöldszínű „*Fizetési utalványokat*“, melyek aztán a korábban ismertett módon továbbíthatnak a postahivatalok útján az igényjogosultakhoz. Ezeket a fizetési utalványokon záradék van, mely szerint az csak a címzettnek kézbe-síthető és csak az esedékesség napján fizethető ki. A nyugdíjas meg van tehát védve attól, hogy ellátási díja illetéktelen kezekbe jusson és meg van kímélve, hogy minden egyes hónapban külön hatósági igazolványt szerezzen be nyugdíjjogosultságának igazolására. Ellátási díjait az arra illetékes fórum utalványozza és fizeti ki, így illetékeinek minden emelkedését pontosan kézhez kapja. Ha illetékei esökkennének, (családtagok elhalálása stb.), arra is a leghivatottabb szerv teheti meg a nyugdíjas által beküldött okmány alapján a szükséges intézkedést.

Az állami pénzkezelést a Postatakarékpénztár bonyolítja le, az állami bevételek a közvetítő hivatalokhoz folynak be. A közvetítő hivatalok a kifizetésekhez szükséges pénzzel mindenkor rendelkezhetnek, nem állhat elő az, hogy pénz hiánya miatt ne tudnának fizetést teljesíteni.

A számlatulajdonos csendőrgazdasági hivatalok számláján levő követelés olyan, mintha ez a pénz a gazdasági hivatal pénztárában lenne, a különbség csak az, hogy központi kezelés alatt áll. A gazdasági hivatal akkor, amikor a követelése felett rendelkezik, ki-

fizetést teljesít, tehát a pénz kifizetésére érvényes óvatosság és szabályok a csekkforgalom lebonyolításánál is betartandók.

Amint fejtegetéséből kitűnik, a csekkrendszer célja a pénztárkezelés megkönnyítése, a pénz kímélése és a pénzkezelés központosítása.

A csekk számlán mutatkozó követelés a gazdasági hivataloknak mindig rendelkezésükre áll, ez maga után vonja azt, hogy a gazdasági hivataloknak pénztárcaikban csak a multhatatlanul szükséges fizetések teljesítésére kell készpénzt tartani. Munkakímélés szempontjából sem célszerű a gazdasági hivatalnál nagyobb összegű készpénz tartása, mert a pénzek legnagyobb része küllállomásra megy és postautalványon kell küldeni. Ezt a munkát megtakaríthatjuk egy csekk kiállításával, aminek összegét a postatakarék közvetlenül küldi ki. Az örsök utiköltségek fedezésére előleggel el vannak látva, sürgős és nagyobb összegű kifizetés csak ritkán fordul elő. Viszont, ha a gazdasági hivatalnak a pénz szükségessége kellő időben tudomására jut, azt késedelem nélkül kiutalhatja számlájáról.

Gyakorlat szerint, sürgős kifizetésekre az összpontosítások alkalmával van szükség, ilyenkor a gazdasági hivatal a pénzkészletéből az elutazáshoz a legszükségesebb előleget meg tudja adni, hosszabb tartamú összpontosításnál az összpontosítás helyére már a postatakarékpénztár útján küldetheti a pénzt.

Még azt kívánom megjegyezni, hogy a számadások pontos vezetésétől, az illetékek, állomány pontos nyilvántartásától, a naplók legpontosabb vezetésétől a csekkrendszer nem mentesít, azokat egyformán lelkiismeretesen, pontosan kell vezetni. A csekkrendszer, mint fejtegetéseimből kitűnik, csupán a készpénzzel bánást könnyíti meg és a pénzkezelés technikai műveletétől kímél meg.

Szovjetország és az ellenforradalmak.

Irta: SZLADEK BARNA százados.

Legyen szabad lapunk 7. számában megjelent „Az új orosz mozgalom” című közleményre az alábbiakkal reflektálnom.

Nemcsak az orosz emigránsok, hanem — egy törpe kisebbségtől eltekintve, — az egész világ feszülten várja az idő eljövését, amikor a Kreml falairól lekerül az ötágú szovjetesillagos lobogó. Nemcsak a lakcsizmas orosz gárdatiszteknek, hanem sok-sok szegény Feodor meg Waszily robotniknak hön öhajtott, titkolt vágya ez. Azoknak a szegény Feodoroknak és Waszilyoknak, kik nem tudnak heti keresményükből annyit félretenni, hogy maszatos, sokféle színben játszó, elnyűtt, elrongyolódott, nehéz verejtéktől átitatott rubaskájukat egy újjal felesereljék. S amíg a szegény Feodorok, Waszilyok azon töprengenek, hogyan lehetne egy új rubaskára összekuporgatni, ugyanakkor népbiztosok, népbiztoshelyettesek szalonkocsikban utazgatnak ide, oda, ma Bécs, holnap Budapest, egyenlőséget hirdetve, útiböröndjeikben 4—5 selyempizsamával. Igen, Oroszországban sok minden megváltozott, a Szántó Zoltánok garderóbjáikat selyempizsamák ékesítik, csak egy maradt a régi: a Feodorok és Waszilyok rubaskája.

Nem akarom vizsgálgatni a minden terrorok terrorjának a népjólét terén elért eredményeit. Eltérítenének a tárgytól.

A fentidézett cikkel kapcsolatban volna mondani valóm. Ennek a cikknek olvasása olyan kilátásokat enged sejtetni, olyan reménységeket ébreszt, amelyekből a kevésbé tájékozott olvasó arra a következtetésre juthatna, hogy a jelenlegi oroszországi rendszert egy hatalmas ellenforradalmi akció a közeljövőben el fogja söpörni. Ez hiú ábránd, és csak arra jó, hogy az illúziók tárházát gazdagítsa. Aki az oroszországi eseményeket a bolsevikiek uralomrajutásától kezdve, figyelemmel kíséri, aligha fogja lehetőséget tartani, hogy belátható időn belül egy ellenforradalom ott sikert érjen el. Hogy ezt megérthessük, vissza kell mennünk néhány évet a múltba és meg kell ismerkednünk az orosz ellenforradalmakkal. Ezeknek részletes ismertetése köte-

tekre rúgó munkát jelentene s ezért ebben a rövid cikkben csak némi kis tájékozást nyújthatok.

Az 1919—20. években hatalmas méretekben bontakozott ki az orosz ellenforradalom, amely immár négy tekintélyes, jól megszervezett hadsereggel rendelkezve, mind szorosabbra vonta a gyűrűt Szentpétervár és Moszkva körül. Leninéknek akkoriban igen forró volt a talaj a lábuk alatt.

Kolesak tengernagy Szibéria felől kergette maga előtt a vörösöket és átlépve az Uralt, hadseregével már Ufától nyugatra állott. Judenics tábornok északon már hatalmába kerítette Szentpétervár két külső erődjét. A híres Petjura Ukrajnát tisztította meg a vörösöktől. A Krim felől pedig Denikin tábornok nyomult Moszkva irányába. Wrangel akkor szervezte a Don vidéken a Don kozákok földjén a maga hadseregét.

Minden egyes nap újabb vereséget hozott a Trockij főparancsnoksága alatt álló szovjet hadseregnek. A siker már csaknem biztosnak látszott.

S egyszerre, mint ahogy szappanbuborékok szét-pukkannak, — felbomlott, — helyesebben felrobbant gyors egymásutánban mind a négy hadsereg.

A felbomlás főoka az elbizakodottság mellett az volt, hogy valamennyien túlságosan cári programot hirdettek. Előnyomulásuk alkalmával minden tettük, cselekedetük túlságosan régi mintára készült. Ez volt a vesztük.

Az orosz paraszt ugyanis, aki torkig volt már a bolsevizmussal, s aki rettegve gondolt a vörös katonák folytonos rekvirálásaira, nem sok jót látott a Kolesak gárdistáitól sem, mert ezek — sajnos — sokat használták akkor is a kancsukat, amikor az igazságot és kenyeret osztó kéz erősebb fegyvernek bizonyult volna. Az ellenforradalmár hadseregek sok helyen és sok esetben úgy viselkedtek, mintha Leninék küldték volna ki őket propagandát csinálni — a vörösök mellett.

S megtörtént a csoda. Ami nem sikerült a vörösöknek, t. i., hogy az orosz parasztot a maguk számára megnyerjék, — megcsinálták azt az ellenforradalmárook. Elsősorban Kolesakék. Hatása ennek az áldatlan, rövidlátó rossz programnak akkor kezdett mutatkozni, mikor az ellenforradalmár seregek az első kudarcokat szenvedték és egyes helyeken visszavonulásra kényszerültek. A visszavonulás alatt csaknem mindenütt ellen-szenvvel, sőt izzó gyűlölettel találtak a lakosság körében, melynek túlnyomó része még röviddel azelőtt, mint felszabadítóját üdvözölte a fehér gárdát.

A Kolesak hadsereg, amely a szibériai harcok kezdetén emberi képzeletet felülmúló hősiességgel harcolt, mikor az Uralon túl jutott s amikor már csak a visszafutó vörös csapatok töredékeivel kellett imitt-amott jelentéktelen harcokba bocsájtkozni, — akkor egyszerre a sikerektől elbódítva, puhúlni, zülleni és — kegyetlenkedni kezdett.

Egy kétségbeesett erőfeszítés következett most a gyűrűbe szorított vörös hadsereg részéről s a meglepett ellenforradalmi alakulatoknál szinte bihetetlen gyorsasággal következett be a saját maguk elbizakodottsága és vaksága által előidézett katasztrófa. Nagyon sokan a vörösek kezére kerültek, maga Kolesak sem tudott megmenekülni. Irkutskban kivégezték. Nem maradt meg csak Wrangel tábornak hadserege, amelyik érintetlen volt ugyan, de az időközben megerősödött, újjászervezett s bittal fegyelmezett vörös hadsereggel szemben már számbeli arányánál fogva sem tudta eredményesen felvenni a harcot s a túlnyomó erő elől hadseregének nagy része a Fekete tengeren külföldi hatalmak hajóin idegen országokba menekült. Ennek a hadseregnek voltak tagjai azok is, akik a vándorúton lévő világ-hírű Don kozák kórust alkotják, amely nemrégiben még a legfásultabb, legeinikusabb „pesti”-nek is könnyeket tudott szemébe varázsolni átütve a bűvös hangoktól az emberi léleknek megkövesedett, eldurvult, legvastagabb rétegeit is.

Az orosz ellenforradalom megbukott. Megbukatta, agyonverte önmagát. Aki az ellenforradalmárokhöz számított és nem tudott menekülni, hóhérekre került. A mai Oroszországban nem élnek olyanok, akik komoly ellenforradalmat szervezhethének. Ez nem azt jelenti, hogy a rendszerrel meg vannak elégedve, mert a parasztság nyílt ellensége a kommunizmusnak, a munkás-ság nagy százaléka szintén megesaltnak érzi magát,

Ezek azonban passzív magatartást tanúsítanak és nem is lehet arra gondolni, hogy elégedetlenségük erőszakos formában nyilvánuljon meg.

A vörös vezetők annak tudatában, hogy tulajdonképeni pártjuk kisebbségben van, valóságos mestermunkát hajtottak végre, amikor hatalmuk fenntartására a „biztonsági“ intézkedéseket megtették. A hírhedt cseka és a vörös hadseregnek egy része úgy van megszervezve s akként dotálva, hogy feltétlen híve és támasza a vörös kormányoknak.

Bizonyos, hogy a szovjetrendszer előbb-utóbb meg fog bukni. Ezt tudja, helyesebben érzi mindenki, csak az a kérdés, mikor és hogyan. Meg vagyok győződve róla, hogy ellenforradalom következtében nem, mert ennek a lehetősége egy emberöltőre meg van bénítva. A többi már a találgatás birodalmába tartozik. Minden történelmi következtetés, minden logikai szükségszerűség esődöt mondhat. A szovjetrendszer vagy átalakul az idő folyamán csaknem észrevétlenül nyugati mintára demokratikus köztársasággá, vagy — ami valószínűbb — folytatni fogja bolsevik propagandamunkáját külföldön, míg az érdekelt államok rájönnek arra, hogy az orosz kérdést másképen, mint fegyverrel nem lehet megoldani.

Ez pedig napról-napra sürgősebb és fontosabb lesz...

Nagy Péter az oroszok híres cárja uralkodása idején sok népünnepélyt rendezett. Ezen népünnepélyek fő és befejező attrakciói a tűzijátékok voltak. Tarka lámpionokkal feldíszített dereglyék úszkáltak ilyenkor a Néván, Volgán, a Visztulán meg a többi orosz folyókon. Az esthomály beálltával izgalomtól, kíváncsiságtól kipirult arccal várta a nép az első rakéták pukkanását s mikor ezek elhangzottak, szájátva gyönyörködött a színes röppentyűk pazar játékában.

Moszkvában ma is eregetnek röppentyűket. Csak hogy ezek a Moszkvában feleresztett rakéták távoli országokban pukkannak, színük csak egyféle, vörös és a népbiztosokon kívül vajmi kevesen lelik gyönyörűségüket ebben a játékban. Céljuk nem az, ami a Nagy Péteré volt, hogy a népet szórakoztassák. A vörös cároknak ócska, unalmas kedvtelés volna a népnek gyermekes, naiv öröme. Miként Néző Róma égésében, — úgy akarnak ők is gyönyörködni abban a tűz és vértengerben, mik a moszkvai röppentyűk útját jelzik.

És elindulnak a röppentyűk.

Szófiában bomba robban azon a helyen, ahol a koronás államfők is térdet hajtanak, ahol a hangos szó is szentségtörés...

... Törökországban őszszakállú muzulmán aggastyánokat állítanak bíró elé, mert még mindig fezt mernek viselni, avagy mert asszonyaik arcát még mindig fátyol fedi. És az igazhitű Alik és Ahmedek kétségbeesetten tekintenek Mekka felé, Mohamednek a felhők között ringó koporsójától magyarázatot, segítséget várva. A válasz: „... Moszkva!“

Angliában kitör a szénbányászsztrájk, számokban alig kifejezhető károkat okozva munkaadónak, munkásnak egyaránt...

És a röppentyűk tovább repülnek.

Bukarest erődeiben, Amerikában kolosszális méretű löpor- és lőszerraktárak repülnek levegőbe... nálunk Csepel... Vági... Rákosi... Weinberger... Szántó... Franciaországban egyik vasuti katasztrófa a másik után... szép, karesú expresszvonatok hagyják el a pályaudvarokat... a mozdonyvezető észrevétlenül, zajtalanul indítja el a vonatot, nehogy az utas ujságbaolvasását egy parányi kis rándítás is megzavarja, ... azután egy meglazított sínesavar és az éjszaka csöndjét szívet dermedtő jajgatás tölti be. A katasztrófa színhelyétől néhány lépésnyire egy fatönc mögött vagy gödör szélén lázban égő szemekkel gyönyörködik egy 15-16 éves „ifjúmunkás“, a Weinbergerek és Szántó Zoltánok érdemes tanítványa...

Szumatra szigetéig is eljutnak a moszkvai röppentyűk... és a jámbor, virágkedvelő, békés hollandus nehézharcokat kénytelen vívni, géppuskákat, sőt ágyúkat megszólaltatni, hogy a fehérvirágos mezőkön támadó vörös tócsák árán a lelkek fehérségét megőrizze...

Legutóbb a négyszázmillió nagy katlanba talált a moszkvai röppentyű. A nagy katlanban félelmetes sis-

tergessel forr a sárgás-vöröses izzó massa. Magasra csaptak a lángok Sanghai, Hankau körül. A moszkvai tűzijátékrendezők elégedetten dörzsölik kezeiket. A lángtenger domináló színe hol a vörös, hol a sárga. Végső kialakulását ennek a bonyodalmas harcnak előre látni nem lehet. Mindennap változik a helyzet. A lángok fénye elhatolt egészen Amerikába, Angliába, Japánba, és a hadihajók soha nem látott tömege horgonyoz a kínai kikötőkben.

De bármiként is dőljön el a kínai harc, a moszkvai gyújtogató röppentyűzésnek csak akkor fog vége szakadni, ha a rakétákat készítő moszkvai laboratóriumot zúzzák össze. Ez csak akkor lehetséges, ha az európai nemzetek egymásközötti békéjét semmi nem zavarja és egységesen léphetnek fel Moszkva ellen. Persze, amíg Trianon meg a többi „béke“ érvényben van, igen nehéz egy ilyen békés atmoszférát az európai államok között elképzelni.

Pedig már igazán ideje volna, egy kicsit felébredni abból a győzelmi mámorból.

Rejtélyes gyújtogatások II. József császár idejében.

A m. kir. Hadtörténelmi Levéltár eredeti okmányai alapján írta: MARKÓ ÁRPÁD ny. őrnagy.

A II. József császár trónralépését követő években súlyos megrázkódtatásokon ment keresztül Erdély lakossága. A földesurak birtokaira áhítózó oláhok mozgalmá, Hóra és Kloska lázadása alaposan felkavarták az országot amúgy sem nyugalmas életét. A lázadásnak 1785-ben történt leverése után a kedélyek még nem csillapodtak le, amikor 1788-ban a törökök ellen kezdődő hadjárat árnyékát már előre vetette.

Nem esoda, hogy az ország keleti részének közbiztonsága ilyen körülmények között nagyon is gyarló volt, még ilyen viszonyok mellett is különös volt azonban, hogy minduntalan felütötte fejét az akkori idők egyik jellegzetes nyavalyája — a gyújtogatás szenvedélye. Beteges lelkületű egyének rablási szándékából, de gyakran anélkül is, csupán csak gyújtogató szenvedélyük kielégítésére vándoroltak faluról-falura. Útjukat felgyújtott házak, csűrök és pajták üszkös romjai mutatták.

Az akkor még eléggé kezdetleges falusi építkezési mód s a tűzoltási rendszabályok rendezetlensége folytán egy-egy tüzeset gyakran egész városok, falvak pusztulását vonta maga után.

1788 derekán pedig már úgy látszik tervszerűen is foglalkoztak — talán a török császár zsoldjában álló — lelketlen egyének gyújtogatások rendezésével. Ennek bizonyítékát látjuk a volt magyarországi főparancsnokság (Generalkommando für das Königreich Ungarn) 1788. évből származó egyik iratesomagjában, amely egy tervszerű gyújtogató banda két tagjának letartóztatásával és a többinek körözésével foglalkozik. Ezek a gyújtogatók valamennyien — valószínűleg beteges hajlamú — serdülő fiatal parasztleányok, egy állítólagos görög (örmény) eredetű Nagy György nevű kolozsvári lakos zsoldjában állottak.

1788 július havában Bihar és Szabolcs megyékben még a szokottnál is több tüzeset történt. Végre sikerült a gyújtogatók egyikét július 19-én Sárándom elfogni. Elfogatásáról a sárándi bírák a következő jelentést küldték a felettes hatóságoknak Nagyváradra:

„Tekéntetes Ur. Ezen által kísértetett Leány ma reggeli 9 Óra tájban helységünkbe jövéen, hogy koldulhasson, és rajta könyörüljenek tettette magát némának és nagy hanggal nyekegett, és előttünk is egy darab ideig mind csak Némának tettette magát, midőn pedig látta, hogy már keményebb beszidekkel vagyunk körülvette, meg Szollala és osztán mind Passussa mind pedig állapotja felől az adnectált benevolum Examen Szerént exeminálnván, mint Passus nélkül vándorló és tsábitó Személyt aláztatosan rezianáljuk.

Gratijában ajánlottak maradunk Tttes Urnak aláztatatos Szolgáji Sárándi Birák. Sáránd 19. July 788.“

A jelentéshez mellékelt jegyzőkönyv így szól:

„Benevolum Examen Catharinae Halmagy Sine Passualibus vagabundae.

Kinek hívják, hány esztendő, micsoda vallásu vagy és még Leány vagy — a vagy Asszony és vane, és hol férjed?

Halmágyi Katának hívják Reformata vallásu, mintegy 21 Esztendő Leány vagyok Születtem a Szilágyban Menyő nevű helységben.

Mikor jöttél el Menyőből?

A tavasszal már esztendeje volt, hogy onnan eljöttem.

Vane Leveled, és hol tartózkodtál attól fogva, hogy a hazából eljöttél s — mimódon élőködtél?

Nincsen Semmi Levelem, nemis volt, a hazából jöttem Keserü nevű helységbe, és a tavaszig ottan laktam Szekeres István házában, fonásommal keresvén élelmemet, Husvétkor pedig által mentem Olasu nevű helységbe, és Szolgáltam a Svábok Papjánál Debreczeni Sz. György Vásárig, akkoronnal eljöttem Debreczenbe.

Hogy ma ezen Helységbe bejöttél némának tetteted magadat, azt miért cselekedted?

Sz. György napi Szabadságkor egy uri ember engemet, és én kivülöttem négy Leányt el vitt magával Kolozvárra, onnan pedig a táborhoz, ahol mindenikönket meg esketett arra, hogy vissza jövén Magyar Országba, gyujtogassunk, igérvén mindenikönknek 200 ft-ot és adván előre 1 Aranyat, és akkor meg parancsolták, hogy a helységekbe koldulás Szine alatt menjünk, és hogy koldulhassunk Némának tettettük magunkat. Arra nézve tettetem magamat ittenis némának.

Gyujtottále már valahol?

Nem gyujtottam magam, hanem a társammal Marival lévén, Nádudvaron ő gyujtott ottan.

Sigl. (Pecsét) Sáránd 19. July 788.

Andreas Kis Judex,
Jos. Szönyi Notar.

A gyujtogató leányt a sárándi előljáráóság bekísérteti Nagyváradra, ahol a megyénél július 23-án és 24-én újból kihallgatják. A kihallgatásról felvett jegyzőkönyv eredeti szövegében így hangzik:

„Anno 1788 23. July M. Varadini peractum est benevolum Examen.

Kinek hívják?

Halmágyi Kata a nevem, az Atyámnak neve Mihály volt, de már megholt. Menyőből való vagyok, a Szilágyból 21 esztendő hajdon Leány vagyok, református vallásu, az Atyám Oskola mester volt, Napszámommal keresem kenyeremet.

Hova s mikor mentél el Keserüből, és hol telettél?

Debreczenben, az idén Sz. György vásárákor.

A Sárándi Birák előtt azt mondottad, hogy Keserüből S. Olasziba mentél szolgálni?

Posita Questione: ugy vagyone a Levélbe irva.

Responsum: igenis No hogy ugy vagyon, adhortata fateat verum: respondet: Husvét taiján mentem S. Olasziba, a Papnál laktam Sz. György napig, s ugy mentem Debreczenbe.

Kivel mentél be Debreczenbe?

Borinak hívják, a vezetéknévét nem tudom, Maramarosból való Orosz, a Másikat Marit, ez is oda való Orosz, a harmadikat hívják Kriskának az is oda való, a negyedik én vagyok, az ötödik a ki itten velem vagyon Maramarosi, esmerém, a gyereket is el vesztette, ezekkel Debreczenbe mentem.

Hol akadtál ezen négy Személyekkel öszve és mikor?

Vértessen akadtam öszve, és meg edgyeztünk, hogy edgyütt járjunk, ugy azután bé mentünk Debreczenbe, és Sz. György napi Nagy Vásárcor Szollított benünket, haljátok micsoda járatbéljek vagytok, mi felettünk árvák vagyunk, no ugy mond a

Görög mind edgyiteknek egy Aranyat adok, azután kinek kinek 20 frtkat, csak gyuitsátok meg a Debreczeni környéket, és a más héten a Vásár után Kolozvárra vitt bennünket, és onnét együtt jöttünk ki gyalog lehet valami öt hete, Kolozváron pedig voltunk Szálva a Görög házában, kinek bótja is vagyon Kolozváron, közel a Kalvinista templomhoz, én Kolozváron máskor is voltam, Kolozvárról pedig jöttünk egyenessen Debreczenbe, és onnan oszlottunk Szélllyel, hármá Pest felé ment, én pedig haza akartam menni, az Ötödik pedig M. Pályiba ment, a hol is gyujtogatott.

Hogy tanított a Görög?

Meg esketett benünket a Görög, hogy gyuitogassunk Debreczen körül, Szerszámot, Puska port adott, melyet tölem a Sárándi Birák el vettek, tapló, Puska por és kova volt.

Hallode, ez magától tüzet nem ad, vagy tehát nem tanított a Görög vagy pedig máskép tanított?

Post tortuosissimas questiones tandem dicit: Kanóczunk is volt, és azt üveggel a napnál felgyujtottam, melyet a Sárándi Birák el vettek, és illyet mindenikönknek adott a Görög.

Hallode, tovább is voltál Kolozvárnál?

Nem.

A Birák előtt vallottad, hogy a táborba is voltál?

Azt vallottam, de nem voltunk hanem azt mondotta a Görög, hogy ollybá taresuk, mintha ő Török Császár volna.

Hogy Debreczenből el oszlottatok, hova mentél?

Én Debreczenben maradtam, arattam Sarlai Pál Uramnak és Csikós Pál Uramnak Csizmadia Mester Emberek, azután a Pusztaságról jöttem Sárándra, és itten hallottam, hogy Nádudvaron tűz volt, 3 ház volt, 3 ház megégett.

Hallode, azt mondottad, hogy Nádudvaron voltál a midőn a tűz volt?

Primo negando dein fatetur: Igenis ottan voltam, de én nem gyuitottam, hanem láttam mikor égett, post Moram iterum negavit, dein ad adhortationem fatetur: ottan voltam és Mari is velem volt.

Mellyitek gyujtotta fel a házat?

Mári a fedélbe dugta a kanócot üveggel elsőbb fel gyujtván, Mári Pest felé ment fel.

Hát magad gyujtottále?

Nem: hanem Virágos Pál házat fel akartam gyujtani a kertjében, de rajta kapott.

Miért fogtak meg Sárándon?

Hogy be mentem mindjárt megfogtak, és Passust kértek.

Némának tettted magadat?

Obmutiut, dein recognovit.

Hol akadtál össze a társaidal?

Dixit jam in Vértess, jam Debreczeni, jam in M. Pályi.

Hát voltál e M. Pályiban?

Hát hiszen mikor tűz volt láttam mikor az ólat fel gyuitotta a másik.

Tude magyarul a társad?

Tud.

Vald meg igazán ott voltále M. Pályiba?

Igenis ottan voltam a többivel edgyütt, az ólat gyujtottuk fel délbe. Már most mindent igazán megvallok. A Görög Nagy György a Vásárba reá vitt bennünket, hogy Debreczen táját gyuitogassuk, ugy osztán Négyen Nádudvaron gyuitogattunk, és az Orosz Asszony aki jelen vagyon Nádudvaron nem volt, hanem M. Pályiban mind az Öten jelen vltünk, de a hármá közzülünk Pest felé ment. Tovább pedig csak azt vallom, hogy Kolozvárra el vitt a Görög, de a táborba nem, addig meg esketett benünket, s ugy jöttünk vissza Gyalog igérvén a Görög vagy Örmény hogy Sz. Lőrincz Vásárcor mindenikönknek

200 forintot fog adni, mivel akkor ki fog jönni a Debreczeni Vásárra, és ez vitt bennünket a gyujtogatásra.

Közben elfogták a másik gyujtogató leányt is, mert a Halmágyi Katával felvett jegyzőkönyv folytatásaképpen egy *Mari* nevű esavargóleány kihallgatásáról is van szó, akiből a vallató közegek nem tudtak semmit kivenni, mert állítólag csak tótul és ruthénul beszélt, a kérdéseket nem értette meg és annyira butának tetette magát, hogy mindent összezavart és értelmes választ tőle kapni lehetetlen volt.

Szembesítik azután ezt a leányt Halmágyi Katával, aki neki szemébe mondja, hogy: „tudsz te magyarul, miért nem beszélsz“ de a leányt még ez se hozza ki sodrából, továbbra is csak össze-vissza, zagyván felelget tótul vagy ruthénul, úgy, hogy a kihallgatást végző *Juricskay* ügyész a jegyzőkönyvet eredmény nélkül kénytelen lezárni.

Az összes kihallgatási jegyzőkönyveket ezután *Haller József* gróf bihari főispán 1788 július 24-én felterjeszti a helytartótanácshoz Budára. Kisérő jelentésében kiemeli, hogy ő ennek az esetnek nagy jelentőséget tulajdonít, mert azt gyanítja, hogy a gyujtogatást megszervező görög ember az ellenség — tehát valószínűleg a törökök zsoldjában áll, ezért elrendelte ennek az embernek a letartóztatását. Ezenfelül pedig széles körben kihirdette és a szomszédos főispánságokkal közölte annak a három leánynak a személyleírását, akik a jegyzőkönyvi vallomás szerint gyujtogatási szándékkal Pest felé mentek. A két letartóztatott leányt a törvényszéknek átadta.

A budai helytartótanács helyettes elnöke *Zichy Károly* gróf gondosan áttanulmányozta az ügyet s az egész aktaeseményt átküldi báró *Barco* tábornok, budai főparancsnoknak. Átiratában kifejti, hogy nem osztja a bihari főispán azt a gyanúját, hogy az a bizonyos görög származású *Nagy György* az ellenség szolgálatában állana, mert erre különös bizonyítékokat nem lát. A vádlottak bementését nem lehet készpénzre venni, annál kevésbé, mert ezt az állításukat semmivel sem tudják igazolni.

De az egész esetnek nagy jelentőséget tulajdonít ő is, ezért mindent el fog követni, hogy a még ismeretlen három leány kézrekerüljön, de főképpen, hogy a gyujtogató társaság tulajdonképeni célja kiderítettessék.

Átiratához mellékelte magyarul, németül és tótul megszövegezve a három még ismeretlen gyujtogatóleány személyleírását. A nyomtatásban megjelent körövény magyar szövege így hangzik.

„Azon Személyeknek leírása kik ide s-tova, mint Gyujtogatók kborlanak, ugy mint:

Kriska, veres haju.

Bori, Barna.

Maris, Szőke.

Mint egy 21 esztendőös nem magas Leányok, hazátlanok, mezétláb kborolnak ide s-tova, a fejek keskenyövel vagyon bé kötve, némáknak teszük magokat s ugy koldulgatnak és ugy e szín alatt, alkalmatosságot keresnek, hogy gyujtogathassanak, ugy mondatük hogy Máramarosból való, magyarul s oroszul beszélnek.“

Szigorúan meghagyja a helytartótanács minden alárendelt hatóságnak, hogy a községek tűzbiztonsága felett különösen őrkdjenek.

Mindezt pedig azért közli ilyen részletesen a budai katonai főparancsnoksággal, hogy a katonaság is tájékozva legyen ezekről a merényletekről, mert nincsen kizárva, hogy a gyujtogatók — különösen ha az ellenség zsoldjában állanak — azután majd katonai raktárakat, kaszárnyákat s egyéb katonai telepeket is fognak felgyujtani.

A budai Generalkommando köszönettel tudomásul veszi a helytartótanács helyettes elnökének ezt az értesítést s azonnal intézkedik az alárendelt parancsnokságok és katonai intézetek kellő tájékoztatásáról.

Mivel pedig a gyujtogatóleányok állítólag Pest felé vették útjokat, tehát elsősorban a budai katonai raktárak forognak veszélyben, augusztus 6-án sürgősen értesíti a budai katonai élelmezési raktárak és a katonai közigazgatási bizottságot, hogy az épületekre különösen vigyázzanak. Egyidejűleg rendeletet ad a budai várospa-

ranesnokságnak és az itt állomásozó *Kaunitz*- (későbbi 38. gy. ezr.) és *Belgiojoso*- (későbbi 44. gy. ezr.) ezredek ezredes-zászlóaljainak (*Obristbataillon*) is. Közli velük a gyujtogatók személyleírását s parancsolja nekik, hogy a gyujtogatásban különösen ügyeljenek az ilyen kinézésű gyanus személyekre.

Az egész ügynek azonban úgylátszik nem volt folytatása, mert az iratokban többé sem a többször említett *Nagy György*, sem pedig a gyujtogatóleányok elő nem fordulnak. Valószínű tehát, hogy az által, hogy a gyujtogatóbanda két tagját elfogták, s a többinek kézrekerítését célzó intézkedéseket széles körben kihirdették, elvették a kedvüket a további gyujtogatástól.

A takarékoság és az életmód.

Irta: **SZENKOVITS ANTAL** tiszthelyettes.

Az őszirózsás forradalom, a tamácsköztársaság bukása és a román megszállás utáni időkben hazánk pénzügyi viszonyai nem a legjobbak voltak. A korona értéke nemcsak külföldön zuhant állandóan, hanem az országban is. A pénz vásárló ereje napról-napra csökkent s azért a dologért, amit ma 1000 koronáért meg lehetett venni, pár nap múlva már 1500 koronát kellett kifizetni. Ez az állapot azután odavezetett, hogy bizonyos elsőrendű cikkért nem pénzt, hanem terményt kellett fizetni. Megismerkedtünk a kék- és postapénz fogalmával és jelentőségével, a takarékkoronával, a búzavallatával, az aranykoronával. Azonban egyik sem volt megfelelő, mert a magánháztartás nem tudott magának helyes pénzügyi tervezetet készíteni. Napról-napra élt mindenki, mert előre nem tudta, hogy munkáiért mennyit fog kapni s hogy a kapott pénzen mit tud majd vásárolni. Ezért érthető, hogy valósággal kinevették azt, aki másnak ajánlani próbálta, hogy jövedelmének egy bizonyos hányadát rakja félre arra az időre, amikor majd nyugdíjas lesz.

A jobb napok felvirradásának előjelét látták mindenki abban, hogy a forradalmakat követő időkben gombamódra keletkezett, a mások hiszékenységre s a helyzet kedvező körülményeinek kihasználására alapozott bankok, tőzsdék és egyéb hangzatos vállalatok kártyavarákként rombadóltak. Nagyon sok embernek megtakarított pénzecskeje veszett el, mert elhitte a „bankigazgató“ fellengzős ígérését, hogy pénzt nemcsak duplán, hanem sokszorosan fogja visszakapni. Ezek az emberek nem gondoltak arra, hogy ezt az ígéretet ember teljesíteni képtelen. Ez az idő volt az, amikor mindenki egyszerre, fáradtság és munka nélkül akart gazdag lenni. Kockára tette megtakarított pénzét, esetleg eladta az örökölt pár hold földet, hogy máról-holnapra gazdag lehessen. Pénze elúszott és rájött arra, hogy ilyen módon meggazdagodni nem lehet. Becsületes munkával igem! És aki élni akart, elkezdett dolgozni.

Az emberek munkához láttak, megindult az ország egészséges vérkeringése. Rövid idő alatt eltűntek a romok s kezdetét vette a gazdasági újjászületés. Azok a hiénák, akik hazánk rosszból éltek, eltűntek. El kellett pusztulniuk, mert akkor dologtalanul már megélni nem lehetett. Pénzünk értéke nem hullámzott többé. Bekövetkezett a mindenki által erősen óhajtott rendezett pénzügyi állapot. Tudta mindenki, hogy ha dolgozik, munkájáért jó pénzt fog kapni. A kiadást már arányba lehetett hozni a bevétellel s a magánháztartás képes volt rendes költségvetést készíteni.

Tehát most már nagyon is időszerű kiadni ismét a régi, jól bevált jelszót: *takarékoskodjunk!*

Meg fogom kísérelni, hogy egymás mellé sorakoztassam, koszorúba fonjam azokat az érveket, amelyek arra készítenek mindenkit, hogy takarékosan éljen. És valószínűen nem fogják bajtársaim rossz néven venni, ha ezzel a kérdéssel kapcsolatban szétmézek egy kicsit a családi tűzhely körül is. Ugyanis testületünkben szép számmal szerepelnek a nők is és ezért szükségesnek tartom pár szóval kitérni a családi körre, mint olyanra, amelyben életünk jelentős részét töltjük el.

Nézetem szerint takarékoskodni nem parancsra kell, hanem azért, mert belátjuk annak igen üdvös, hasznos és célravezető voltát. Ha csak azért fogunk takarékoskodni, mert előljáróink így kívánják, valamire való tőlünk nem lesz soha.

Gróf Andrássy Géza, a Nemzeti Lovarda elnöke, a róla elnevezett és május 8-án megtartott lovasmérkőzésen.

Jelentős azoknak a száma, akik már belátták, hogy takarékoskodni kell. Viszont nem csekély számmal vannak még ma is olyanok, akik azt állítják, hogy ebből a csekély illetékből félretenni képtelenség. Nem képtelenség. Lehet, csak *akarni* kell. Így jutunk a belátáson és az akaraton keresztül ismét az *önfegyelemhez*. Ezen fordul meg az egész kérdés.

Minden hó 1-én kézhez kapjuk illetékeinket. Ezen a napon kell elkészítenünk az egész havi költségvetést. Költségvetésünknek két oldala van: a *bevételi* és a *kiadási* oldal. A bevételi oldalon szerepel illetékünk, a kiadási oldalon pedig a *szükséges és nélkülözhetetlen* kiadásaink tételei. Ugy a nőtlen, mint a más esendőnek ebből a szempontból nézve, van háztartása, amelyet *magánháztartásnak* nevezünk, szemben az állam háztartásával. Ez a háztartás akkor van egyensúlyban, ha a bevétellel fedezni tudjuk a kiadást. Bevétel alatt csak az illetéket értem, mert a kölcsön vett pénz, noha szintén bevétel, még sem tartozik ide, mert rendkívüli és terhes bevétel, amelynek előbb-utóbb kiadására kell válnia, mert hiszen a kölcsönt vissza is kell fizetni. Már most, ha a háztartás egy hónapon belül fölösleget mutat fel, akkor az *takarékos*. Ezt a fölösleget, a megtakarított pénzt be kell tenni a takarékbba még akkor is, ha az csak 1–2 pengőt tenne ki.

Lehet az egy hónapra vonatkozó költségvetést úgy is összeállítani, hogy a kiadási oldalra már elsején beállítok néhány pengőt, mint amit a takarékbba fogok tenni. Ezt nem érzi meg senki s ennek az a jó következménye van, hogy az ember, ha a kezdeten átesett, igyekszik betétjét gyarapítani. Ugyanis az emberben majdnem a leghatalmasabb ösztön a *szérsz* ösztöne. Ezt kell felébreszteni és a helyes mederben tovább fejleszteni. Felébresztettük, ha első betétünket elhelyeztük. Ezután már csak arra kell törekedni, hogy okszerű gazdálkodással ezt az első betétet bármilyen kevéssel is, de gyarapítsuk. Vágyáznunk kell arra, hogy egy hirtelen támadt szeszélyünk kielégítése a gondosan összeállított költségvetésünket fel ne borítsa, mert ha ez megtörténik, vagy különösen, ha ismétlődik, betétünket növelni nem leszünk képesek soha.

Vannak egyesek, akik egy váratlan betegség, vagy

más csapás miatt kénytelenek a mások, esetleg a testületen kívül állók szivességét igénybe venni. Érthető, hogy ez tiltva van, mert a esendőr az illetőnek lekötöttje lesz és mert a hitelező esetleg viszonzásképpen olyan szolgáltatást fog kérni, aminek teljesítése a szolgálati kötelesség megszegését jelentené. Az ilyen helyzetek igen kellemetlenek s következményük csak az, hogy a esendőr magának haragost szerez, aminek a közbiztonság is kárát vallja.

Ha van, bár csekély megtakarított tőkénk, rendkívüli kiadásainkat abból vagyunk képesek fedezni s nem leszünk kénytelenek a mások szivességét igénybe venni. Maga a kölcsönkérés is olyan, hogy egy önértékes ember csak pirulva tudja megtenni. Szívszorogva lépünk az elé, akitől kérni akarunk s dacára annak, hogy mondókánkkal már előre elkészültünk, keressük a szavakat s a megállítatás érzete folytán valósággal számalmasan mézünk ki. Amikor pedig kezünkben van a kért összeg, valósággal szégyent érzünk. Háttha még elutasítanak, ha mindjárt udvarias formában is, milyen lealázó az! Azután pedig a másoknál való kilineselés, valóságos kálvária. Vegyük tekintetbe azt is, hogy ha a kölcsönt a megígért határidőre esetleg visszafizetni nem tudjuk, miféle megjegyzéseknek vagyunk kitéve, sőt a mulasztás még feljelentést is vonhat maga után, ami már súlyosabb elbírálás alá esik. A vége az lesz, hogy az anyagi függetlenségünket elveszítve, előjáróink bizalma bennünk is megrendül; megbízhatatlannok leszünk és pedig jogosan!

A költségvetés és az okszerű gazdálkodás nélkül élő emberben meg van a hajlam, hogy minden újdonságot bírjon, embertársait utánozza, a mások költséges kedvteléseit űzze. Ilyenkor nem jut eszébe, hogy az ő bevétele nem elég az ezekkel járó kiadások fedezésére. A pillanat hatása alatt áll, nem gondol a holnapra s más sürgősen kielégítendő olyan szükségletre, amely elsőrendű. Gondolkozás nélkül enged a benne életre kelt vágyának s szeszélyeinek hódol. Költekezik. Másnap következik a visszahatás. Már megbánta azt, amit az előző napon tett, de már késő, mert a kiadást meg nem történné tenni nem lehet.

Ezzel szemben az, aki előre meghatározza kiadásai-

nak mértékét, tudja, hogy mennyit és mire szabad költenie. Zsinórmértéke a költségvetése, amelyet egyensúlyban akar tartani. Oktalanul nem adja ki a pénzt. Megfontoltan, okoszerűen gazdálkodik. A legkisebb anyagi áldozattal akarja elérni azt az élvezetet, amelyet valamely tárgy bírása jelent számára. És ez a helyes! Ennek pénztára a hó végén bizonyosan fölösleggel zárul.

Pénziink értékének állandósulásával ismét beköszöntött az a békebeli szokás, hogy a kereskedők és iparosok mindent adnak részletre is. Az ügynökök raja lepi meg naponként az embert és sima modorával, jó rábeszélő képességével s árujának feldicsérelésével igyekezik valakire rászógni cikkeit. Előadja, hogy pénz nem kell, „tiszt helyettes úr nekem jó pénz”, stb. Ellőnyös fizetési feltételek, ha fizetni nem tud, vármí fog, azért baj nem lesz. Hangoztatja, hogy csak azért jött hozzánk, mert számunkra is lehetővé akarja tenni azt, hogy beszerezhessünk olyan dolgokat, amire máskülönben képesek nem volnánk. És az ember enged a mézes-mázos csábításnak. Felül az ügynöknek és rendel számítás nélkül. Aztán, amikor elsején ki kell fizetni a részletet s ennyivel kevesebb marad a háztartásra, akkor már elhatározza, hogy többet soha ilyen könnyelmű nem lesz, de már késő.

Az, aki részletre vásárol, nem gazdálkodik okoszerűen s előbb-utóbb oda jut, hogy annyi a részlete, hogy a vállalt kötelezettségeinek megfelelni képes nem lesz. Gondolja talán valaki, hogy a kereskedő vármí fog addig, míg pénzügyi viszonyaink annyira fognak rendeződni, hogy a részletet ismét rendezni képesek leszünk? Nem! Felszólítást felszólítás után küld s a vége feljelentés vagy per lesz. Ennek következményei közismertek.

A részletre való vásárlásnál az összeg 10—15 százalékát dobtuk ki könnyelműen, mert azt csak nem hiszi el senki az ügynöknek, kereskedőnek, hogy „gyári” áron adja áruját nekünk. Mert mindenki azt mondja, hogy „csak önnek adom ennyiért, kedves őrmester úr!” Belekalkulálja az áru árába nemcsak az ő utazási költségét és jövedelmét, hanem még az áru után esedékes késedelmi kamatot is. Ez pedig nagyobb tételnél jelentős összeg, amit megtakaríthatunk magunknak és családnak. Nem kapunk akkora fizetést, hogy abból még kamatokat is fizethessünk. Nagyon nehéz és fáradtságos munkánk gyümölcse a hó első napján kézhez kapott illetékünk. Ne juttassunk abból másnak csupa könnyelműségből. A nehezen szerzett pénzt adjuk ki nehezen s akkor nem fogunk részletre vásárolni.

Gyakran fordul elő az is, hogy jelentéktelen és minden tekintetben nélkülözhető dolgokat veszünk meg csak azért, mert az a jelen pillanatban pénz kiadásával nem jár. Ha nyomban fizetni kellene, nagyon megfontolnánk, hogy vajjon megvegyük-e a kérdéses dolgot s rendszerint nem vennők meg. És itt jut fontos, közvetett szerepe a megtakarított pénznek. Aki rendelkezik, bár kis tőkével is, annak nincs olyan vágya, amit kielégíteni nem tudna. És mert ki tudná elégíteni a bensejében keletkezett vágyát, a neki tetsző cikk nem elérhetetlen. Amint pedig nem elérhetetlen, — mert hiszen megvásárolhatná — annak rá gyakorolt nagy vonzóereje azonnal megszűnik. Mérlegeli azt az áldozatot, amit hoznia kell a kívánt cikk bírhatóságáért s arra a meggyőződésre fog jutni, hogy annak ránézve már jelentősége nincs s nem éri meg a kért összeget. A pénz megmarad s lassankint megszabadul attól a szinte beteges vágyakozástól, amely azelőtt minden idegszálát a neki tetsző cikkhez fűzte.

Takarékoskodni csak megfelelő életmód mellett lehet. Az életmódunkat bevételünk szabja meg. Ha a bevétel megcsappan, az életmódot is meg kell szorítani, különben elmerülünk az adósságban. Az emberek életmódját ma, — általánosságban szólva — a fölfelé törtetés jellemzi. Mindenki valamelyik társadalmi osztályba tartozik, de itt rendszerint nincs megelégedve, hanem egy felsőbb osztályba akar bejutni. Ezt pedig az életmód emelésével gondolja elérni. És itt kezdődik a baj, mert az életmód emelése pénzbe kerül, erre pedig nem mindig telik a fizetésből.

Nem lévén a fizetés elég arra, hogy egy felsőbb társadalmi osztályba való tartozást kivívassák, arra törekcsenek, hogy ennek legalább a látszatát keltsék. Ezt úgy érik el, hogy külsőleg élnek, minden áldozatot azért hoznak, hogy valóban azt higgye mindenki, amit

lát. Másból az igényeket — éppen a látszatra való tekintettel — leszállítani nem lehet, csak a táplálkozásnál. Kevesebbet és kevésbé jó minőségű élelmiszereket fogyasztanak, hogy a fizetésből egy teadélutánra, egy költséges kirándulásra, egy új kalapra, stb. jusson.

Életmódunk minden körülmények között a bevételünkhöz igazodjék és a háztartás vezetése okoszerű legyen. Vizsgáljuk meg, vajjon egy nős csendőrnél mire hárul a feladat helyesen megoldani ezt a kérdést? Van-e a férfinak erre képessége és ideje?

Ösödöktől fogva kenyérkeresetre nevelték a férfit s nem részesítették olyan nevelésben, vagy mondhatjuk azt is: kiképzésben, hogy egy háztartást vezetni, gyermekek ügyes-bajos dolgaiban eljárni, bevásárlásokat elvégezni képes lehessen. Ügyes és helyes munkamegosztás jött létre az idők folyamán a férfi és a nő között. A férfi keresi és a nő, az asszony megsüti a kenyeret. A férfi a kenyérkereső, az asszony a háztartást vezető fél. A férfi egész napját szolgálatának, hivatásának szenteli s nem ér rá háztartási dolgokkal foglalkozni olyan mértékben, ahogy azt a nő megteheti.

A feleségre hárul tehát a háztartás vezetése. Nagyrészt tőle függ a családi béke, a boldogság és az egyetértés. Az ő leleményessége segíti át a családot azokom az apró zökkenőkön, amelyek egy családi életben elő szoktak fordulni. Szelídsége, jósága, alkalmazkodási képessége és szerénysége alapja a biztos és boldog életnek.

Volt régebben egy bajtársam, aki — nézetem szerint — nem élt kedvező családi életet s ennek okát a feleségében láttam. Az illető elsején, — zsoldfizetésekor — amikor hazamentünk, megállt egy csemegekereskedés előtt s mondta, hogy rögtön jön. Kis csomaggal kezében tért vissza s kérdésemre elmondta, hogy a felesége nagyon szereti az édességet; neki kedveskedik. A divatüzlet előtt hasonló az eset. Egy pár selyemharisnyával lepte meg az asszonyt. Gyermekeinek máshol cukorkát vásárolt s említette, hogy most nagy lesz az öröm odahaza.

Különböző változatokban így tartott ez pár napig. Egyszer ezt, máskor amazt vett, de mindig olyan dolgokat, amelyeket nélkülözni lehetett volna. Egyszer egyszer elmentek zenét hallgatni vagy máshová szórakozni. Megfigyeltem bajtársamat. A hó első felében gondtalan és vidám volt. Arcáról le lehetett olvasni a megelégedést s azt, hogy mennyire örül az életnek. A hó utolsó napjaiban, mintha kieserélték volna. Ingerlékeny és gondolkodó lett. Ha hirtelen szóltak hozzá, megrezzent; látni lehetett, hogy gondolatvilága messze elkalandozott.

Látni lehetett rajta a sóvár vágyakozást elseje után. Bezzeg most nem kedveskedett semmivel az övének, hanem nagyon panaszkodott, hogy kevés a fizetés, mert ebből egy család embernek megélni nem lehet. Megkockáztattam, hogy talán még sem ez lehet a baj, hiszen más, bár szerényen, de mégis meg tud élni belőle. „Az nem lehet”, hangoztatta, „mert az én feleségem dolgozik, mint egy munkásnő és beosztással vezeti a háztartást”.

Felemlítettem, hogy az édességet, ha odahaza készítette volna el a felesége, talán sokkal kevesebbe került volna és hogy nem feltétlenül szükséges selyemharisnyában járni; hogy kávéházban 1918 óta nem voltam. Azt felelte, hogy ennyit csak megérdemel és el is vár a felesége. Tehát itt a baj!

Van egy régi, de igen jó és találó közmondás: „Addig nyújtózkodjál, ameddig a takaród ér!” Még eddig mindenki póruljárt, aki ebben a mindennapi közmondásban nem akarta a tapasztalat, a való élet köznapias szavaiba öntött törvényét figyelembe venni. Különösen a feleség legyen olyan, hogy háztartásának gyeplőit erős kezekkel tarthassa s így megakadályozhassa azt, hogy a féktelen igények az anyagi romlásba rántsák a családot.

Amint látjuk, a feleségre hárul a háztartás vezetése, aki azt okoszerű gazdálkodással, helyes beosztással úgy vezesse, hogy az ne csak egyensúlyban legyen, hanem hogy több-kevesebb megtakarítást érjen el. Ez a megtakarítás lesz közvetve alapja a későbbi boldog családi életnek. Hiszen a gyermekek nőnek, iskoláztatni kell őket, a kiadások emelkednek, de a bevétel nem, vagy csak nagyon kis mértékben. Már most, ha van megtakarított pénz, apránként ebből fedezhetjük a

többletet s ilyenmódon észre sem vesszük, hogy a gyermekek neveltetésével járó kiadásaink nagyok.

Ennek folyománya az, hogy a családfő nem lesz kénytelen újabb és újabb bevételi források után szaladgálni, nem fogja a pénzszerzés egész idejét lekötöni. Tudja, hogy háztartása jó kezekben van s a családi körben töltött idő alatt kipiheni napi fáradalmait, családja körében felfrissül. Mikor az irodában dolgozik, vagy ha a mezők úttalan-útjain portyázik, lelke nem küzd gondokkal s nem kalandozik haza, hogy vajjon most mit csinál az asszony? Egészen a hivatásáé.

Ne akarjunk többnek látszani annál, amik tényleg vagyunk. Ne utánozzuk a tehetősebb embereket se életmódban, se kedvteléseikben, mert ez jóra nem vezet. Elégedjünk meg szerény körünkkel s találjuk fel abban magunkat. Élünk bensőséges családi életet s ne a látszatra, ne a kifelé élésre helyezük a súlyt. Ne akarjon senki túltenni másokon. Szórakozásaink határát pénzügyi viszonyaink szabják meg s ne a jóbarát, vagy barátónő. Nincs szükségünk teadélutánokra, mert erre illetékeinkből nem telik. Nem kell a füstös, rosszlevegőjű kávéházba járnunk tereferére vagy cigányzenét hallgatni. A jó családapa és anya minden szórakozást megtalál kedves, meghitt otthonában, gyermekei körében.

A mi asszonyaink legyenek mintaképei a jó feleségnek és anyának. Legyenek olyanok, hogy mellettük a szolgálatban kifáradt férfi enyhülést és nyugalmat találjon. Ne gondolja valaki, hogy az otthon, ha nincs fényűzően berendezve, nem szép és nem bír vonzóerővel. Legyen az egyszerű, de tiszta. Legyen az olyan hely, ahová szeretettel térjen be, ahová vágyakozzon a családfő.

Tudom, hogy az itt elmondottak sok bajtársam részéről két ellenvetéssel fognak találkozni. Ezeket az ellenvetéseket sokszor és soktól hallottam már. Az egyik az, hogy nem érdemes takarékoskodni, mert lám, azok, akik a háború előtt félretették a pénzeszközüket, milyen rosszul jártak: a békebeli ezrek ma már csak filléreket érnek. A másik ellenvetés pedig az, hogy az embernek örülnie kell, ha mai illetményeiből úgy, ahogy megél, de arra, hogy takarékoskodjék, senki sem gondolhat.

Aki felületesen gondolkodik, az tényleg igazat adhat ezeknek az ellenvetéseknek, pedig egyik sem állja meg a helyét.

Az első ellenvetésre egy hasonlattal felelek. Egy gazda hosszú esztendőket szorgalmas munkájával házat és egy kis gazdaságot szerzett magának. Tűzvész jön s házat, istállóját, marháját porrá égeti. A csapás nagy, mert hiszen egy egész élet munkáját semmisítette meg, de vajjon ok-e ez arra, hogy a gazda ne is igyekezzék magának soha többé új házat és istállót építeni azért, mert a tűzvész esetleg megismétlődhetik s ő újra leéghet? Nem fog-e minden szorgalmas és munkás ember kétszeres erővel nekilátni a munkának, hogy pótolja az elvesztetteket? A tűzvész Isten csapása volt, azt el kellett viselni, de vajjon vihethi-e valamire az, aki ölbe teszi a kezeit és mindig azon kesereg, hogy a tűzveszély miatt semmit sem képes gyűjteni magának?

Ilyen tűzvész volt a háború is. Háború mindig volt, amióta csak ember él a földön és lesz is mindig, amíg ember lesz. Ezt nem lehet elkerülni. Csakhogy háború nincsen ám minden tíz esztendőben, emberöltők kellenek ahhoz, hogy háborút éljenek át, a mostani világegéshez hasonló háborút pedig mi aligha fogunk már megélni. Pénzünk immár újra biztos és megingathatatlan s egyáltalában mincsem okunk félni tőle, hogy a ma félretett tíz pengő tíz esztendő múlva csak ötöt, vagy még kevesebbet fog érni. Ellenkezőleg, tizenötöt fog érni, ha közben kamatoztatjuk.

Mindnyájam áldozatai vagyunk a háborúnak, ez azonban nem ok a csüggedésre. Újult erővel kell mekfognunk az elvesztettek pótlásának.

A másik ellenvetés, hogy tudniillik mai illetményeink a megélhetést nem biztosítják, csak egy kis módosítással állja meg a helyét. Csak a háború előtti megélhetési színvonalat nem biztosítják. Ha összehasonlítást teszünk, hogy mi mindenre telik ma és mire telt a háború előtt, akkor bizony rájövünk, hogy ma még sok mindenünk hiányzik. Mit kell tehát tennünk? *Le kell szállítanunk az igényeinket.* Aki a háború előtt mindennap húst evett, az ma hetenként kétszer eszik, akinek a háború előtt hat rend ruhája volt, annak ma mindcson, csak három, vagy kettő, aki a háború előtt szőnye-

get, cimbalmot, gramofont vagy aranygyűrűt vásárolt, az ma megvan nélküle is. A legszükségesebbekre ma is telik, ezt senki le nem tagadhatja. Különösen nem pedig akkor, ha a mi helyzetünket sok más száz és ezer ember helyzetével hasonlítjuk össze. Nagyon sajnós, de hány meg hány ember van, aki boldog lenne, ha csak annyi jövedelme volna is, amennyi egy fiatal esendőrnök van.

Igy van ez a takarékoskossággal is. Aki a háború előtt havonta tíz koronát tudott takarékbba tenni, az ma legfeljebb csak öt pengőt, vagy hármat tud nélkülözni, de valamit mégis csak tud és ez a fontos. A sok három meg öt pengő aztán végeredményében mégis csak öszszegyül.

És aztán ma már megvan az embernek a biztos reménye arra, hogy ha lassan is, de bizonyosan haladunk a békebeli színvonal felé. Ki tagadhatja, hogy a mai viszonyok a háború alatti, vagy háború utáni évek viszonyaival szemben milyen lényeges haladást jelentenek s bizonyosak lehetünk benne, hogy már két-három esztendő múlva ugyanezt fogjuk elmondani a mai viszonyokkal való összehasonlítás után is.

Láttam olyan próbacsendőrt, aki illetményeiből havonta 20 pengőt tesz takarékbba. Nem értem, hogy miért ne tudná ugyanezt megtenni egy idősebb esendőrnök is, akinek mégis csak magasabbak az illetményei.

Nem akarok elfogult lenni, beismerem, hogy nős embernek nehezebb takarékoskodnia, mint egy nőtlennek, különösen, ha gyermekei vannak. De itt megint csak az asszonyhoz térek vissza: ekkor legalább arra kell törekedni, hogy adósság ne legyen. Ez is takarékoskosság, és pedig olyan takarékoskosság, amely jórészt az asszonyon mulik. Hány olyan esendőrnökcsü család van, amely, ha nagyon szerényen is, de ki tud jönni az illetékeiből, nem tudnám megérteni, hogy amit az egyik meg tud csinálni, miért ne tudná ugyanazt megtenni a másik?

A milliók korszaka elmúlt, a fillér visszanyerte rég elvesztett beesületét. És újra igazság lett — némi módosítással — a közmondás is, hogy: *„Aki a fillért nem becsüli, pengőt sem érdemel“.*

Az ittasság kérdésének vizsgálata a katonai bünvádi eljárásban.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ alt. ügyész.

Nálunk, Magyarországon, hol a szesz italok élvezésében rejlő veszedelmeknek, mint a bűnözés gyakori tényezőinek felismerése kifejezett tilalmi törvény hiányában inkább az iskolai és társadalmi nevelés erkölcsi pilléreire támaszkodik, a most felvetett kérdés még nem vesztette jelentőségét, jóllehet az általános műveltség terjedése, a néppel való behatóbb foglalkozás, a sportolás iránti érdeklődés és kedv fölkelése, s részben a megnehezült élet- és kereseti viszonyok joggal biztatnak az állapotok javulásával.

A népesség túlnyomó számát kitevő polgári lakosság egyedei által ittás állapotban elkövetett bűncselekményeknek megtárgyalását más alkalomra hagyom. Addig is csak reá akarok mutatni, mily gyakran jut a nyomozó esendőrnök is feladatául, hogy az ittás állapotban elkövetett, tudomására jutó bűncselekményeknél, akár a tanúk vonatkozó észleletének helyes megrögzítése, akár saját közvetlen tapasztalata által megnyugtató támpontot nyújtson a királyi ügyésznek, illetve a bíróságnak arra nézve, vajjon az ittassággal védekező terhelt csakugyan ital hatása alatt állott-e, s vajjon valóban feltehető-e róla, hogy nagyfokú részegsége folytán cselekményének következményeit átlátni képtelen volt.

Szűkebb körünkben, a katonai büntető bírászkodásban is előfordulnak esetek, melyeknél az

ittassággal, az ittasság fokának megállapításával, hatásának megítélésével kell foglalkoznia — elsősorban a bíróságnak, mely tudvalevően a mi hadseregünkben a népbírói rendszer elvének megfelelőleg a szakjogászok kívül laikus elemből is áll.

Ama nagy érték megvédésében, amelyet a csendőr erkölcsössége, mint köteletségérzetének, hűségének és megbízhatóságának támasza a szolgálatra jelent, őrizkednie kell az iszákosságtól, mert ezen erkölcsi fogyatkozás elvonja az embert szolgálati kötelességeitől, gátolja, hogy illetteivel beérhesse, megfosztja becsületétől és egészségétől, gyakran büntetésekre csábítja és romlásba dönti.

Az egyszerű ittasság szolgálaton kívül, ha első ízben fordult elő és — ugyanily alakban — a második elkövetési esetben is, mint a Szolgálati Szabályzat I. Részének 16. pontjában ütköző fegyelmi kihágás részesül megtorlásban. Ha ellenben a szolgálton kívüli lerészegedésbe a csendőr másodszor is visszaesik, e cselekménye már fegyelem és rend elleni vétség.

Meg kell jegyeznünk, hogy a Szolgálati Szabályzat I. Részének 16. pontjában említett „iszákosság” — melyet helyesebbnek vélek az eredeti német szövegben használt *Trunkenheit* fogalmat kifejezőbb „megittasodás” szóval fordítani —, illetve a Kbtk. 269. §-ának *h*) pontja szerint fegyelem és rend elleni vétségben említett „lerészegedés” fogalmi jelentéshez képest nem minden megnyilvánulása az alkoholélvezetnek, nem minden „szesztől felhevült állapot” esik a hivatkozott fegyelmi kihágás, illetve vétség alá, hanem csak az, amely a katonai állás tekintélyének kétségtelen sérelmével is járt, amelylyel illendőséget sértő rendetlenkedések, garázdálkodások voltak egybekötve.

Közérkölciség elleni vétség gyanánt bünteti a katonai büntetőtörvény (7. és 797. §§) a részegséget abban az esetben, ha a különben büntett vagy vétség oly teljesen ittas (3. §. *c*) és 5. §. *c*) állapotban követett el, amelyet a tettes nem a büntett vagy vétség véghezvitelére irányuló szándékból idézett elő.

A szolgálathoz való megittasodás által elkövetett deliktumoknál különböztetni kell egyfelől az őrszolgálatban, másfelől a minden egyéb szolgálathoz történt megittasodás között.

Ha magát a csendőr, miután bármilyen szolgálatra, az őrszolgálat kivételével, kivezényelték, megittasodás által a szolgálat megkezdésére vagy kellő teljesítésére képtelenné tette, fegyelem és rend elleni büntetést, illetőleg vétséget követett el. Akkor büntetést, ha ittassága miatti szolgálathoz képtelensége által kárt okozott, avagy ha teljesen lerészegedvén, ebben a teljesen ittas állapotában valamely, különben büntett gyanánt jelentkező cselekményt követett el. Ellenben, ha nem okozott kárt, avagy akár teljesen ittas állapotban nem követett el valamely, egyébként „büntett” gyanánt tekintendő cselekményt, hanem csupán „vétséget” avagy még ezt sem, akkor magatartása csak fegyelem és rend elleni vétséget állapít meg.

Az őrszolgálatban való megittasodás az őrszolgálat minősége és a megittasodás által a szolgálathoz keletkezett veszély vagy kár szerint az őrszolgálati kötelelességsértés büntetést, illetőleg vétségét állapítja meg.

Ha már most az esetek a fegyelmi megtorlásra hivatott előjáró, illetőleg a bíróság elé kerülnek,

ott, ahol az ittasságnak a megtorlást tekintve könnyebb alakjáról, a szolgálaton kívül szerzett egyszerű ittasságról van szó, az ily eset csekélyebb jelentőségére tekintettel is általában elegendő lesz, ha az ittasságot szakértők közrevonása nélkül, pusztán tanuk meghallgatásával, önállóan állapítjuk és ítéljük meg.

Az ittasság felől a tanuhoz intézett kérdéseknél soha se tegyük fel a kérdést így: hogy „Józan volt-e N. N., vagy ittas?”, avagy: „Kis mértékben, nagyobb fokban, avagy teljesen ittas volt-e?”, hanem hívjuk fel a tanut, hogy írja le az állítólag ittas egyéneken tett megfigyeléseit, amelyekből a bíróságnak módjában lesz leszűrnie a maga meggyőződését. Ha ugyanis a kérdést egyenesen az ittasságra tesszük fel, ez a tanuknál gyakran zavarra vezet s ha egyszer már nyilvánították az e tekintetben igazán szubjektív véleményüket, ahhoz csak azért ragaszkodnak, nehogy kijelentésük módosítása miatt ingadozónak látszassanak. A katonai szolgálathoz viszonyokkal nem ismerős polgári tanuknál különösen észlelhető törekvés, hogy segíteni akarván a bajba jutottnak, nem ismervén a katonai büntető jogszabályok rendelkezéseit, elvetik a tárgyilagosságot, s hol túlozzák, hol mérsékeltebbre fogják az ittasság állapotát.

Tapasztalt jelenség, hogy azok a tanuk, akik a körülményeknél fogva és szakmabeli tapasztalataik alapján a leghűebben tudnák előadni az ittasság fokát és állapotát, nevezetesen a korezmárosok, kantinosok és alkalmazottaik, úgyszintén a katonai ivópajtások, nem szívesen ismerik el, hogy az ő helyiségekben, illetve társaságukban volt csendőr nagyobb fokú ittas állapotba jutott.

Az ittasságra vonatkozó tanuvallomások, orvosszakértői ellenőrzés nélkül, csak viszonylagos értékűek s így — különösen a teljes ittasság kérdésében — a vádlott beszámíthatóságát illetőleg egyedül reájuk ítéletet alapítani nem lehet.

Vannak ugyanis a csendőr életében és szolgálathoz való cselekvési momentumok, amelyek a folyamatos iskolázás, gyakorlás által szokásává, öntudatlanul is vérévé válnak.

Nem cáfolja meg tehát döntő módon a teljes ittasságával és ez állapota folytán cselekményéről mit sem tudással védekező vádlottal szemben ezt a védekezését pl. az a tanuvallomás, mely egyébként hitelesen igazolja, hogy vádlott, miután ittasságában garázdálkodott avagy előjárójával szemben súlyos függelemsértést követett el, ezt követőleg valamely megszokott, rendes kötelességében álló szolgálathoz való tevékenységet fejtett ki pl. abrakoltatás idején ebbeli kötelességének ellátásához minden különös figyelmeztetés nélkül hozzá látott, annak pontosan eleget tett.

Ugyanígy nem lehet minden további nélkül elvetni a teljes ittassággal való védekezést, habár megállapították, hogy az ittas alárendelt a vele szemben fellépett, őt letartóztatott előjárót személy szerint fölismerte, nevén és rendfokozatán szólította. Az ittas állapotban is lehetséges, világosabb pillanatoktól eltekintve, az előjáró megpillantásakor való öntudatlan gondolattevékenység is nyilvánulhat. Mégis hiányzik az elhatározó pszichológiai képesség, a tettes ama képessége, hogy belássa tetteinek jogtalanságát és az a képessége, hogy akaratát ezen belátásának megfelelően irányítsa.

Hasonlíthatatlanul értékesebb, mert megbízhatóbb mint a gyakran elfogult tanuk vallomása, az ittas embernek orvos általi megvizsgálása által nyert reális bizonyíték. Ha mindenkit, akit valamely büntetendő cselekmény miatt letartóztatásba vettek, ittasságára nézve orvos által mielőbb megvizsgáltatnák, ami nagyobb helyőrségekben nem ütközik különösebb nehézségbe, azzal sok kétséget, még több munkát takarítanak meg a bíróságnak. Hiszen majdnem minden bűncselekménynél, de különösen valamely súlyos katonai deliktummal kapcsolva, legalább is könnyű ittasság szokott jelentkezni, vagy összeköttetésbe hozható a terhelt cselekvésével.

Mindaddig, amíg az orvos a gyanúsított előjáró parancsnoksága részéről a szükséges megállapításokat és intézkedéseket foganatosító előzetes közigazgatási eljárásban ittassági esetekben nem állandóan közrevont tényező, amíg tehát a bíróságnak nem áll módjában már a tényvázlathoz mellékelni orvosi leletből — amelyben az orvosi megvizsgálás közelebbi időpontját (óráját) mindenkor tanácsos feltüntetni — határozottan felismerni a terheltnél fennállott ittasságot és annak fokát, fontos feladata elsősorban az ügyésznek, hogy amennyiben teljes ittasságról van szó, megfelelő anyagot szerezzen be a szakértő számára. E végből meg kell tudni a tanutól az ittasság gyanujában álló terhelt viselkedését; meg lesz állapítandó, minő szeszes italokat, mily mennyiségben, mely idő alatt fogyasztott, miképp bírja tapasztalat szerint a szeszes italokat s általában, vajjon e tekintetben esetleges intoleranciája nincs-e születésébeli terheltséggel összefüggésben; hogy elfogadható-e nála az állítólagos emlékezetbeli hiány stb.

A ritkábban előforduló esetekhez tartozik, midőn a terhelt, illetve a vádlott patológikus ittasságban cselekedett.

Itt tekintsünk el azoktól az esetektől, melyekben a szellemi tevékenység zavara öröklött diszpozíciókra, agybántalmakra, korábban szenvedett sérülésekre, az alkohol iránti abnormális intoleranciára vezethetők vissza. Ezeket a bíró, aki az előéletet, az öröklött terheltséget vizsgálja, nem hagyja figyelmen kívül.

A patológikus ittasság — szeszmérgezés — azonban ily hajlamosság nélkül is beállhat, ha oly ártó körülmények találkoznak össze, amelyek az alkohol hatóerejét megsokszorozzák. Ilyenek gyanánt említi Krafft-Ebing a hirtelen behatásokat, a testi megerőltetést, éhgyomorral való szeszesital fogyasztást stb. Ha pl. a csendőr valamely, több óra hosszant forró napon teljesített járőrszolgálat közben pihenő alatt csak kevés szeszes italt fogyasztott, azután pedig a menet további folyamán a legesztelenebb cselekményeket követi el, nem szabad nála a szokás szerinti teljes ittasságra gondolnunk, melynek talán lényeges kriteriumai hiányoznak.

A patológikus ittasság ismérvei lényegben is különböznek a teljes ittasságétól.

Az elsőnél az élvezett szeszes italok mennyisége nincs arányban a megnyilvánult hatással; az alkoholévezet idejét a pszehozis kitörésétől gyakran hosszabb időköz választja el; a patológikusan részeg mozgásai erőteljes, energikus mozdulatok s nem a teljesen ittas jellegzetes támoalgása.

Az ilyen, határozottan elmezavarral járó szesz-

mérgezés esetén a terhelt is tévútra vezethet, ha intelligenciájának alacsonyabb fokán nem lesz figyelmessé arra a különös állapotra, amelyben az értelmét hirtelen veszítette. Nyilván azzal fog védekezni, hogy megittassodott s nem tudja, mit csinált. Inkább a tanuk vallomásai fognak a helyes nyomra vezetni, kik eleinte nem is észlelték a terheltet, hogy olyan ittas lenne, míg hirtelen úgy kezdett viselkedni „mint egy örült“ s „mint egy vadállat, csapkodott maga körül“.

Az ügyésznek és bírónak tehát már a tanukhoz intézendő kérdések feltehetése, illetőleg a tanuk által önként előadott észleletek jelentőségének felismerése érdekében ismernie kell a szeszmérgezés tüneteit is: az érzéki káprázatokat és az öntudat megzavartatásait. A káprázatok tartalma az ilyen betegre nézve rendszerint félelmetes; nagyfokú szorongást idéz elő s gyakran mások megtámadására készíti. Legsúlyosabb hatása az öntudat teljes felfüggesztése, gyakran az epileptikus görcsökhöz hasonló rángási görcsökkal összekötve, melyeket épúgy, mint a nehézkóros rohamot, teljes amnesia követ. Más esetekben a roham egyszerű dühöngésben és erőszakos, minden észszerű ok híján levő támadásban vagy eleven hallucinációkban és intenzív szorongásban nyilvánul, mikor is a beteg a legvadabb módon védekezik a hallucinált veszedelem ellen és a delirium alkoholikum ezen nehézkórszerű, öntudatlan állapotában a legvérengzőbb tettekre ragadtatja magát.

A roham vagy rögtön a szesz élvezése után, vagy akként tör ki, hogy az illető az ivás után nagyobb hőfoki különbözetnek teszi ki magát, pl. a meleg koresmahelyiségből a hideg levegőre megy; de kitörhet a roham akkor is, ha az italtól felhevült egyén nagyobb ingerlékenységében aránylag csekély ok miatt izgatottabb lesz és ez az izgalom, hozzájárulván a mérgezés tényezőjéhez, ezzel együtt teljes öntudatlanságot idéz elő. Objektív ismertetőjele ez állapotnak az emlékezés teljes hiánya, melyet azonban az elkövetett büntett palástolása végett szimulálni is szoktak. Ily esetben kiválóan a szakértő feladata a szeszmérgezés körjelenségeiből megállapítani, hogy színlelés vagy valószínűségi amnesia forog-e fenn.

A szeszmérgezés folytán beállott hallucinatórikus vagy szorongási állapotok tartama alatt véghezvitt cselekedetekre, mint pl. személyek megtámadása és gyújtogatás, a beteg rendszerint elég világosan emlékezik vissza s ez megkönnyíti a bíró és az orvosszakértő feladatát. Még könnyebb a krónikus alkoholizmus folytán kifejlődött kóros állapotban véghezvitt törvénytörő cselekmények fölismerése és elbírálása, mert ezek részint a rendszerített téveszmék és káprázatok, részint a kóros ingerültség, vagy a hanyatló elmebetegség egyenes folyományai.

Mindez igazolja, hogy miként az ittasság intenzitásának ama foka, amelynél a beszámíthatóság kizárandó, nem határozható meg elvontan és egységesen, úgy maga a beszámíthatóság sem elvontan, hanem mindenkor a konkrét eset szempontjából, a bíró által vizsgálendő. Az orvos ugyanis nincs abban a helyzetben, hogy arra a kérdésre, vajjon a tettes a cselekmény elkövetésekor öntudatos állapotban s akaratának szabad használatában volt-e, tudományosan megalapozott feleletet adhatna. Ezt

a kérdést így sohasem kellene az orvosszakértőnek feltenni, mert a pszichológus kriteriumok megállapítása a bíróság feladata. Ha bebizonyított tényként áll a bíróság előtt az, hogy valaki büntetendő cselekményt az embereknél megszokott rendes kiszámítással és tervszerűséggel követett el s a cselekmény tettesében a szakértők a támasztott kételyek dacára sem képesek felismerni és megállapítani oly lelkiállapotot, mely a beszámítást kizárja: akkor a bíróság saját mérlegelése alapján a bebizonyított tények szerint ítél s a cselekményt a tettesnek be fogja számítani.

Egy utazó zsebtolvaj tettenérése.

Irta: KOVÁCS JÁNOS IV. tiszthelyettes (Csanakhegy.)

Szolgálati Utasításunk a vasútügyi leteli járőrök kötelességévé teszi az utazó közönség megfigyelését és a vasúti lopások meggátlását. A vasútügyi leteli járőröknek ez a kötelessége különösen a nagyobb forgalmú és fővonalak mellett fekvő vasúti állomásokon bír fontossággal, mert különösen az ilyen állomásokon garázdálkodnak az úgynevezett utazó zsebtolvajok, akik áldozataikat a többnyire jóhiszemű, kevésbé elővigyázatos vidéki utazóközönségből szedik. Ezek leleplezése többnyire nehéz, mert a meglopott egyén többnyire csak néhány állomással tovább, vagy csak megérkezése után veszi észre, hogy meglopták s a nyomozónak még megközelítőleg sem tud adatokat szolgáltatni a lopás helyére vagy a tettes személyére vonatkozólag.

Az utazó zsebtolvajok különös ügyességgel, de majdnem mindenütt azonos módszerrel követik el lopásaikat. Rendszerint megvárják egy-egy vonat beérkezését; ilyenkor mindenki — különösen olyanok, akik ritkábban szoktak utazgatni — izgatott, siet, hogy le ne maradjon, hogy helyet kapjon, vagy hogy podgyaszát felrakja s figyelmét mindez annyira elvonja, hogy az utasokkal egyáltalában nem törődik. Ekkor azután reáveti magát előre kiszemelt áldozatára az utazó zsebtolvaj s pillanatok alatt megfosztja pénztárcájától.

Persze ritkán van reá lehetőség, hogy a csendőr a zsebtolvajt éppen munkája közben érje tetten, azért azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha egy ilyen tettenérést röviden leírok.

1920 őszén a Salgótarján és Hatvan között közlekedő személyvonatokon vonat-ellenőrző szolgálatot teljesítettem.

Ebben az időben a hatvani vasútállomáson mind gyakrabban fordultak elő zsebtolvajlások. Az állandó vasútügyi leteli járőrök, különösen a be- és kifutó vonatknál, éber figyelemmel ügyeltek, de a tolvaj kiletére rájönni, vagy azt tettenérni mégsem sikerült, valószínűleg azért, mert a kalapban szolgálatot teljesítő csendőrtől a zsebtolvaj könnyen tudott óvakodni.

A tolvaj leginkább a gyér világítás mellett éjjel után a Budapest felé induló vonat utasaiból válogatta áldozatait, mert az embereken éjjel erőtevéő álomosság és az ezzel járó kisebb óvatosság s ezenkívül a rossz világítás is megannyi megkönnyítői voltak a lopásoknak.

Vonatellenőrző szolgálatom közben egyszer éjjel előtt 9—10 óra között érkeztem személyvonatommal Hatvanba, csak reggel öt órakor indulhattam vissza; a várakozási idő egy részét a II. oszt. váróteremben pihenéssel töltöttem. Hajnalban 3—4 óra között arra ébredtem fel, hogy a mellettem levő padon egy idősebb házaspár egy fiatalabb hölgyvel beszélgetett. Az idős úr azt beszélte a fiatal hölgynek, hogy ő nyugdíjas adóhivatalnok és 350.000 korona megtakarított pénzükön ruhaneműt és lábbelit vásárolni mennek Budapestre a saját és felnőtt tanuló fiú- és leánygyermekük számára. Nemsokára azután közelgett az idő a vonat indulásához s az öreg úr eltávozott az állomás csarnokában levő jegypénztárhoz, hogy jegyet váltson.

Unalmamban magam is felkeltem és kimentem az állomási csarnokba s ott az utasokat nézegettem. Egyszerre feltűnt nekem, hogy a jegypénztár kijárata felől

a pénztárral szemben egy elég jól öltözött férfi áll és a jegyváltó közönséget szemléli, de sem jegyet nem vált, sem nem távozik.

Közben gyakran körülnéztem, mintha azt fürkészte volna, hogy nem figyel-e valaki? Bár én figyeltem, ő engem nem igen láthatott, mert egy sötét sarokba voltam húzódva, de ha esetleg látott is, valószínűleg nem tűntem fel neki, vagy nem nézett csendőrnek, mert csukaszürke egyenruha, ugyanolyan sapka, bakancs, derékszíj, szurony és pisztoly volt a felszerelésem.

Természetesen azonnal elhatároztam, hogy ezt az embert szemmel fogom tartani.

A sok utas között a már előbb említett öreg úr is a jegypénztárhoz került s míg a jegyét megváltotta és a pénzt ismét zsebre tette, az én emberem egy fél lépést előre lépett és kissé lábhegyre emelkedve figyelte, hogy az öreg úr hová teszi pénztét. Ezután mindketten eltávoztak a pénztártól. Én persze — mintha csak unalmából tenném — utánuk sétáltam. Az öreg úr mitsem sejtve bement előbbi helyére, míg a zsebtolvaj őt az előcsarnokban sétálva a váróterem ajtóüvegén keresztül állandóan figyelte.

Végre beszállást jeleztek s én a Perronra nyíló leg-rövidebb úton sietve kimentem és a Perronnak egy vad-szólóval befutott oszlopa mellé húzódtam, ahonnan jól lehetett figyelni. Láttam, hogy az öreg házaspár a váróteremből lassan a vonathoz megy, a zsebtolvaj utánuk, s mikor látta, hogy az öreg úr feleségét az egyik személykocsi hátsó végén segíti felszállni, ő ugyanannak a kocsinak az első végén gyorsan felszállt és a kocsin végigfutva, a hátsó végén az éppen felszálló öreg úr mellett hirtelen leszállt. Leszállás közben az öreg urat — látszólag ügyetlenségből — úgy meglökte, hogy majdnem hanyattesett, eközben azonban a belső zsebéből a pénztárcáját olyan ügyesen kikapta, hogy az öreg úr észre sem vette.

A pénztárcá kivétele után a zsebtolvaj gyorsan leugrott a lépcsőről és a Perron felé akart sietni, mintha valamit ott felejtett volna. De ekkor már én is ott voltam, aki az egészet természetesen végignézttem, úgy hogy a tolvaj a lépcsőről egyenesen az én markomba ugrott.

A kezembe ugrott tolvajt jól megmarkolva, az öreg úr után kiáltottam, hogy jöjjön vissza, mert ellopták a pénztét. Ezt a pár másodpercet és a gyér világítást a hirtelen feleszmélt tolvaj ügyesen ki akarta használni, mert a kezében volt pénztárcát a kocsi alá, a vágányok közé dobta, honnan a kalauz lámpája segítségével vettük ki. A tolvajt a károssal és pénztárcájával együtt az állomás ügyeleti járőrnek átadtam.

Az öreg úr 50.000 korona ajándékot kínált tolvaja elfogásáért, amelyet természetesen köszönettel visszautasítottam s megelégedtem a hálálkodásával. A zsebtolvaj kikérdezésénél már nem lehettem jelen, mert a vonatom indult vissza Salgótarjánba, de gondolom, hogy elnyerte méltó büntetését. Nem tudom a káros nevét sem, de azt hallottam, hogy az eset után a hatvani állomást a zsebtolvajok hosszú időre elkerülték.

Jól megértsd: nemzet és sokaság egymástól különböznek. Amaz együvé állott egész, ez több egyesek most ilyen, majd olyan számban és alakban történt összecsoportozása. Amannak van állandó pályaköre, melyen a vele összeköttetésben levő nemzetek sorában lassabban vagy gyorsabban, de bizonyos egyetemi rendszerrel mozog; emennek kimért utai nincsenek. Amaz a Balaton, mely saját partjai közt százak óta van és tápláltatik; ez a hullámok, mik a Balatonon gyakorta látható ok nélkül támadnak s ismét eltűnnek.

Nemzet való szelleme s körülményein épült természetes szükségéi s törekedései, a sokaság hullámzó, zajos tolongása miatt, igen sokszor nem kivihetők. Mert a sokaság egyesektől s gyakran saját haszna ellen ingereltetik; s vagy vezetője céljai után értetlenül megy, vagy vezető nélkül hagyatva vakon rohan.

Kölesey.

Az első halott.

Irta: KARIKA KÁLMÁN csendőr (Mór).

Ki ne emlékeznék még a végzetes napra, 1914 július 28-ára, amikor a legelrejtettebb falu zugába is eljutott a vészkiáltás: kitört a háború! Innen-onnan már tizenhárom esztendeje ennek, mégis úgy emlékszem rá, mintha tegnap lett volna, pedig ez a tizenhárom esztendő legalább is kétszer olyan hosszú volt, mint a többi. Milyen mozgolódás támadt egyszerre! Milyen készségesen, milyen hűségesen és lelkesedéssel sietett mindenki a zászlók alá, hogy a haza hívó szavának eleget tegyen.

De nem a háborúról akarok írni, erre én nem vagyok hivatott. Csak egy kis történetet akarok leírni a háborúnak ebből az első, lelkesedésteljes idejéből. Nem tudom, igaz-e vagy nem, nekem egy csendőr bajtársam mesélte egy éjszakai portyázás közben, én itt csak tovább mesélem.

1914-ben megtörtént a Száván az átkelés. Harszomjas csapataink türelmetlenül várták, hogy végre szemtől-szembe kerüljenek a szerbekkel. A szerbek azonban jártasabbak voltak a háborúban, mint mi, hiszen alig két esztendővel azelőtt fejezték be a balkán-háborújukat. Aztán meg — mi tagadás — vitéz nemzet is a szerb, így a mieink méltó ellenfélre találtak bennük. Ha a mieink egyet lőttek, a szerbek tízzel válaszoltak. Ebben a legeslegesítő összeesapásban esett el az én kis történetemnek a hőse is, Langos Róbert kolozsvári közbíró, aki egy szerb golyótól találva, ott a helyszínen meghalt. Langos Róbert volt a világháború első halottja a Monorchiában. Amint a harc heve lecsendesedett, bajtársai szép temetést rendeztek számára s ott tették örök nyugalomra a Száva partján. Valószínű, hogy ma már az ő sírja is, a többi sok ezerrel együtt, a névtelenek közé tartozik.

Dicsőségesen előnyomuló csapataink egymásután aratták győzelmeiket a szerbek felett és foglalták el a szerbek pozícióit. Sabác elestének hírére örömmámorban úszott a nemzet, de volt Kolozsváron egy özvegy anyja, aki nem örülhetett Sabác elestének, mert szomorú levelet kézbesített neki a posta: a fia elesett.

Bizony, nagyon sok anyja követte azután a szegény özvegy Langosné a gyászban, de özvegy Langosnéval a hadvezetés egészen különös kivételt tett, elhalt fiának egész felszerelését és puskáját is eljuttatták özvegy édesanyjához, aki fájó büszkeséggel őrizte meg a neki oly drága ereklyét.

Teltek-múltak az évek, Langos Róbertet nagyon-nagyon sokan követték a hősök útjára. Az élők aztán befejezték a háborút, — nagyon jól tudjuk és érezzük, hogy miként. Ellenségeink elrabolták tőlünk ezeréves földünket s az első halott, Langos Róbert szülővárosa, Kolozsvár is idegen kézre került.

A megszállók természetesen azzal kezdték, hogy kihirdették az ostromállapotot és elrendelték mindenféle fegyvernek a beszolgáltatását. Özvegy Langosnénak is meg kellett volna válnia a drága ereklyétől. De ő nem adta. Érezte, hogy joga van hozzá, oda nem adta volna a világ minden kincséért sem.

De a megszállók megtudták, hogy az özvegy fegyvert „rejteget”. Járőr ment ki hozzá, házkutatást tartott nála és megtalálta a puskát. Az özvegy sírt, jajveszékelt, könyörgött, hogy ne fosszák meg egyetlen fia emlékétől, de hiába volt minden. Azaz, hogy a kutató tiszt kivételt tett vele. Ott a helyszínen kettétörte a puskát és aztán visszaadta. Most két darabban őrzí özvegy Langosné.

Eddig szól az én kis történetem, amit nekem a járőrvezetóm elmesélt. A Langos Róbert puskája most kettétörve, megnyomorítva fekszik Kolozsvárt s várja-várja, hogy újra megszólaljanak a puskák — a többiek. Ő maga most már örök némaságra van kárhoztatva, pedig majd egyszer egészen bizonyosan újra ő is ott lett volna a többi között. És én úgy érzem, hogy ez a kettétört puska szimbólum, élő és vádoló szimbóluma annak a sok puskának, amit magunk törtünk el éppen akkor, amikor legnagyobb szükségünk lett volna rá. De ne legyen szimbóluma a magyar nemzet és a magyar hadsereg sorsának, vigyázzunk, bajtársak, nehogy a többi magyar puska is a Langos Róbert puskájának a sorsára jusson!

A MI HŐSEINK

Kurucz István tiszthelyettes.

A tábori csendőrtanfolyam elvégzése után mint tábori csendőr a miskolci volt gyaloghadosztályhoz nyerte hadrendi beosztását.

Ezt a hadosztályt a világháború kitörésekor — a mozgósítás befejezés után — azonnal az oroszok ellen irányították. Miskolcra 1914 augusztus 8-án indultak el s 12-én már Ravaruszka környékén erős harcokban állottak.

A harc napokon keresztül váltakozó szerencsével folyt. Végül is azonban augusztus 22—26. közötti időben győzött az orosz túlerő. A hadosztály a szó szoros értelmében megsemmisült. A hadosztályparancsnok, a vezérkari főnök és a tisztek nagy része elesett.

A vezető nélkül maradt csapatok szétszóródtak a szélrőzsa minden irányában s pánikszerűen menekültek. A hadosztályvonattal senkisémm törő-

Kurucz István tiszthelyettes.

dött, ami az adott viszonyok mellett könnyen érthető.

Kurucz tiszthelyettes a vonathálón volt beosztva s Dolinszky Sámuel tiszthelyettesel egyetemben a hadosztálypénztár őrzése volt a feladata. A nagy zűrzavarban minden igyekezete arra irányult, hogy a vonathálón a rendet fentartsa s így a visszavonulást lehetővé tegye. Az utak tele voltak menekülő katonákkal, akik a közelgő oroszokkal rémítgették a kocsisokat. Kurucz tiszthelyettes erélyes fellépésének volt köszönhető, hogy ki nem tört a pánik. Biztató szavai lelket öntöttek a csüggedt katonákba; rövid idő alatt 20—25 főnyi osztag felett rendelkezett, s így meg volt a reménye, hogy a vonatot a szanaszét esatangelő orosz osztagoktól megvédelmezheti.

Hopky község felé közeledtek. Minden oldalról hallatszott a jellegzetes orosz géppuska kattogás. Kurucz tiszthelyettes egy járőrt küldött ki annak megállapítására, hogy — hátukba kerülve — nem szállták-e meg az oroszok a községet?

Szabad az út — jelentette a járőr.

Közben parasztok is érkeztek a község felől, akik szintén biztosították Kurucz tiszthelyettest, hogy nincs ellenség az egész környéken.

Amint azonban a község alá érkeztek, egy vízimalom előtt ácsorgó parasztoktól tüzet kaptak. Pár pillanat múlva pedig orosz katonák rohantak ki a malomból s megtámadták a vonatot. . . . Rövid

tűzharc után parázs kézitusa kerekedett. Kurucz, Dolinszky, Nagy-Ökrös Sándor tiszthelyettesek mindenütt előljártak! Dolinszky tiszthelyettes szuronnal támadt egyik oroszra, a másik azonban fegyverére sujtva összetörte azt s már-már Dolinszkybe mártotta szuronyát, amikor Kurucz tiszthelyettes látván bajtársa veszélyes helyzetét segítségére sietett s agyonszurta a támadót . . .

Vitézségük eredménye a számos halotton és sebesültön kívül 23 fogoly volt. A vonat megmentése sikerült.

Másnap a kassai hadtestparancsnok elé vezették a csendőröket. Egy 60. gyalogezredbeli főhadnagy volt a tolmács. Boroevics megdicsérte őket s elrendelte, hogy be kell adni kitüntetésre, ami meg is történt.

A kitüntetési javaslat azt mondja róla: „1914 augusztus hó 27-én a 15. gyaloghadosztály vonatát egy erős ellenséges osztag, amely még Hopky község orosz érzelmű lakosságától is támogatásban részesült, a leghevesebben megtámadta. Ez alkalommal Kurucz tiszthelyettes oly vitézül viselkedett, hogy nagyrészt az ő magatartásának köszönhető, hogy az egész vonat nem lett az ellenség zsákmányává. Ezenkívül 18 orosz és 5 martalócot fogott el, akiket folytonos harcok és igen veszélyes körülmények között eszkortált Tomaszowba“.

Kurucz István tiszthelyettes az 1. o. ezüst vitézségi érmet, Dolinszky Sámuel tiszthelyettes pedig a 2. o. ezüst vitézségi érmet kapta hősiességéért.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Lótolvajok elfogása.

Irtá: KERÉKES FERENC tiszthelyettes (Somogyvár).

Azt minden csendőr bajtársam tudja már, hogy ha lólopásról van szó, az esetek kilencven százalékában cigányok körül kell kereskedni. Ritka az olyan lólopás, amelyben cigány ne lenne benne, akár mint tettes, akár mint bűnrészes, orgazda stb. Magának a bűncselekménynek a természetén kívül azt hiszem, ez is oka annak, hogy a lólopási esetek kiderítése igen nagy fáradsággal jár. A nyomozás maga a legtöbbször nem nagyon nehéz, nem olyan nehéz, mint pl. egy gyújtogatás kiderítése, mégis fárasztó, mert nagy fizikai teljesítményeket követel. Aki lovat lop, az természetesen nem fog gyalog menekülni, már pedig lóháton csak egyetlenegy éjjel is hihetetlen utakat lehet megtenni, különösen annak, aki a lovat nem is kiméli.

Főleg ez a tanulsága az alább leírt esetnek. Ha a csendőr egy-két nap alatt nem ér el eredményt, nem szabad lemondóan legyintenie, hogy most már úgyszem lesz eredmény, hanem nyomozni kell és újra nyomozni és találni napokon és éjszakákon keresztül, az esetnek ki kell derülnie, mert egy lovat nem lehet zsebretenni, aki keresi, annak okvetlenül reá kell találnia. Aki sajnálja a fáradságot, az nem való csendőrnek, de különösen nem való aztán arra, hogy lólopást nyomozzon, mert az bizony nem fog eredményt elérni.

A másik tanulsága az alább leírandóknak önmagától adódik. Lapunkban a Tanulságos Nyomozások rovatában olvashatjuk hétről-hétre, hogy az egyes esetekben mit és hogyan kell tennünk, de még nem olvastam olyan közleményt, amiben arra is példa lett volna, hogy mit nem szabad tenni. Én azért itt leírom egy járőrvezető bajtársamnak a hibáját is, talán másban hamarabb és jobban meg fogjuk látni, mint magunkban. Nem szándékom az illető bajtársat pellen-gérre állítani, elvégre okom sem volna reá, azért a

nevét nem írom ki, de magát az esetet leírom, mert meg vagyok győződve róla, hogy tanulságos.

Ezelőtt 12 esztendővel, a háború alatt, 1915 augusztus 1-től december 24-ig a marcalii őrsöt vezettem, mint ideiglenes őrsparancsnok. Ez alatt az idő alatt történt, hogy szeptember 28-án reggel 7 órakor Bogdán János niklai lakos nagy szomorúan megjelent az őrsöm és bejelentette, hogy aznapra virradó éjjel az istálló-jából két szép pej anyakancsa lovát és egy hat hónapos csikóját ismeretlen tettesek ellopták, egyidejűleg pedig magukkal vitték két teljes lószerszámát és a szomszédjának egy jó karban levő kocsiját is. A kár akkori értékben 4100 korona volt.

Az előző napon, vagyis szeptember 27-én Marcaliban országos vásár volt, amelyen mi természetesen vásárügyeleti szolgálatot teljesítettünk. Mivel pedig vásár cigány nélkül nem eshetik meg, meglehetősen sok dolgot adott nekünk a vásárra mindenfelől összesereglett kóborcigányok ellenőrzése és igazoltatása. A sok mindenféle kóborcigány között a vásáron különösen két cigány ragadta meg a figyelmemet, akik ellen ugyan semmit sem lehetett felhozni, ottartózkodásukat is — ha jól emlékszem — elfogadható módon igazolták, én mégis megjegyeztem magamnak a nevüket, gondolva, hogy esetleg még szükségem lesz rájuk. Bojházi Miklósnak hívták az egyiket és Bojházi Miksának a másikat, állítólag a tolnamegyei Értény községben laktak és testvérek voltak.

Amint Bogdán János a lólopást panaszolta, önkéntelenül is eszembe jutott a két cigány, anélkül természetesen, hogy ellenük bármiféle gyanuom is lett volna. Mégis, mielőtt szolgálatba indultam, a lopásról egy sereg Tolna-, Baranya- és Somogy megyei csendőr-őrsöt és községi előjáróságot táviratilag értesítettem, majd ennek megtörténte után Tatár József csendőrrel nyomozó szolgálatba mentem.

A helyszínére történt megérkezésem és a helyszíni szemle megtartása után, amely egyébként semmi kézzelfogható eredménnyel nem járt, az iránt kezdtem a községben érdeklődni, hogy nem láttak-e arrafelé kóborcigányokat csavarogni. Az egyik éjjeli ór közölte, hogy előző napon éjjel 1 és 1/2 óra között egy kétlovas szekeret látott a község utcáján végigvágatni; a szekéren három egyén ült, de hogy azok kóborcigányok voltak-e vagy sem, azt a sötétség miatt nem tudta megállapítani. A derék éjjeli ór erről természetesen sohasem tett volna nekünk említést, ha éppen ez a lopási eset elő nem fordul.

A gyanus szekérnek a nyomait még meg tudtuk találni. A koci- és lábnyomokból megállapítottam, hogy a tettesek először a kocsit maguk kihúzták a község szélére, majd a lovakat odavezetve befogták, aztán egy, a község melletti réten, majd onnan egy dülőuton Varjaskér község felé eltávoztak. Hogy azonban az esetleges üldözőiket félrevezessék, Varjaskér községbe már nem mentek be, hanem attól mintegy 2 kilométernyire visszafordultak és éppen ellenkező irányba, Nikla községben keresztül Somogyvár felé vették utjukat.

Ebből az átlátszó csalafintaságból rögtön sejtettem, hogy a tetteseket csak cigányok között kell keresnem. Hogy merre mentek, azt persze még nem tudtam, de legvalószínűbbnek tetszett nekem az Öreglak, Buzsák, Somogyvár és Gamás községek közötti útvonal, ezen indultam meg tehát és el is mentem egészen Karádig. Utközben azonban a cigányokról semmit sem hallottam.

Szeptember 30-án érkeztem Karádra, ahol éppen szintén országos vásár volt. Kimentünk a vásárba, hogy a cigányok között egy kissé széjjelnézzünk. Egyszer örömmel pillantottam meg az egyik ismerős cigányomat: nem Bojházit, akit kerestem, hanem egy Kolompár József nevűt, akit azonban a marcalii vásáron a Bojházi cigányok társaságában láttam. Amikor Kolompár minket, ismerős csendőröket megpillantott, futásnak eredt úgy, hogy csak majdnem félórai erős üldözés után tudtuk egy vele volt másik ismeretlen cigánnyal együtt kézrekeríteni.

Elfogásuk után az őrsre kísértém őket s ott kikérdeztem, de a lólopásról persze semmit sem akartak tudni. Kikérdezés közben jött a parancs a szakasztól, hogy őrsömre azonnal vonuljak be és a nyomozást adjam át Szabó József II. őrmester somogyvári őrsparancsnoknak.

A parancs vétele után, anélkül, hogy pihenőt tartottunk volna, a két cigánnyal gyalog útbaindultam. Éjjel két óra tájban Gamás községben találkoztam Szabó őrmesterrel és közölve vele a kapott parancsot, a két cigányt átadtam neki. Elmondottam a nyomozás eddigi részleteit s kifejezést adtam a gyanumnak, hogy ha nem is mind a két cigány, de az egyik feltétlenül tud valamit a lólopásról, ami annál valószínűbb, mert ha ártatlanok lennének, bizonyára nem igyekeztek volna megszökni.

En aztán még aznap, azaz október hó 1-én este bevonultam Marcaliba és a szakasznál jelentkeztem. Jelentésem után azt a parancsot kaptam, hogy táviratozzak Somogyvárra, kísértessen a két cigányt Marcaliba és folytassam mégis én tovább a nyomozást.

Megjegyzem, hogy eddig az ideig már két járőrtársam kidőlt mellőlem. Tatár csendőr a sok gyaloglásban annyira kifáradt, hogy Somogyváron egy Vajda nevű népfelkelővel ki kellett cserélnem. Vajda népfelkelő pedig Karádig szintén annyira kifáradt, hogy ott kellett hagynom pihenni, még a cigányok elfogásánál sem tudott már segédkezni úgy, hogy Botlak őrmester karádi őrsparancsnok segítségét kellett kérnem.

A szakaszparancsnokságtól vett parancsra táviratoztam, hogy a cigányokat kísérik Marcaliba, amit Terebesi István őrmester, jelenlegi kadarkuti őrsparancsnok foganatosított is. Október 3-án érkezett meg a cigányokkal Marcaliba és közölte, hogy azok semmit sem ismertek be és mert ellenük bizonyítékot szerezni nem lehetett, éppen át akarták őket adni a lengyeltóti szolgabíróságnak, hogy esavargás miatt megbüntessék őket.

Majdnem a cigányokkal egyidejűleg kaptam meg a kölesdi őrs értesítését, amelyben közölte, hogy az ellopott két lovat és a kocsit a felsőnáni község előjárósága őrizetbe vette.

Másnap aztán a két károssal és a két cigánnyal először a kölesdi őrsre, majd Felsőnáni községbe mentem, ahol a két káros örömmel ismerte fel a két lóban és a kocsiban a saját tulajdonát. A csikó azonban hiányzott. Az előjáróság aztán elmondotta, hogy miként jutottak a kocsizhoz és a lovakhoz. Megelőző napon a községi jegyző, a bíró és két esküdt Gyönkről hazafelé mentek s a községük határában egy erdő melletti réten cigányokat láttak letelepedve. Odamentek és a körözés, illetve leírás alapján nyomban felismerték a kocsit és a két lovat. A cigányokat felszólították a lólevelek előmutatására, azok azonban ezt megtagadták, sőt meg is támadták őket, mire a jegyző a pisztolyából egy lövést adott le feléjük. A lövéstől a cigányok úgy megijedtek, hogy az erdőbe szétszaladtak, ők pedig a két lovat és a kocsit őrizetbe vették és erről a kölesdi őrsöt azonnal értesítették. Megjegyezték, hogy a szétugrasztott cigányok között egy bekötött kezű cigány is volt, ennek leírása nagyon hasonlított az egyik Bojházi cigányhoz, akit én a marcali vásárban igazoltattam.

A kocsit és a lovak átvétele után a két cigánnyal visszatértem Marcaliba, de mert a lopást vagy az abban való részességet sehogysem bírtam rájuk deríteni, közbiztonság elleni kihágás miatt átadtam őket a szolgabírói hivatalnak, ahol aztán fogvatartották őket, hogy sorozásra állítsák.

Az általam átadott két cigány november hó 5-én a közigazgatási fogdából megszökött, ugyanaz nap este 6 és 7 óra között Reinwald Pál boronkai lakostól két lovat elloptak és azokon elmenekültek, Nikla, Somogyvár és Gamás községeken keresztül. A szökés után több őrsöt és községi előjáróságot táviratilag értesítettem a lopásról és nyomban magam is nyomozni indultam és el is mentem egészen Öreglak községig. Öreglak községben azonban beláttam, hogy gyalog sohasem fogok célt érni, azért vonatra ültem s onnan Kaposváron át Dombóvár—Keszőhidegkut—Gyönkig utaztam, onnan pedig, mivel vonatatlakozásom sem volt, gyalog Tolnátamásiba mentem. Tamásiba éjjel érkeztem meg s az ottani őrsről egy két főből álló járőrt kérve azzal még azon éjjel elmentünk Értény községbe, ahova az állítólagos Bojházi cigányok valók voltak, de eredményt nem tudtunk elérni.

Miután Értényben eredményre nem volt kilátás, onnan Törökkoppány felé vettem az utamat, mert bizonyos gyanúkok arra felé vittek, Bizonyos voltam

benne, hogy a tettesekkel erre találkozni fogok. Ez tényleg úgy is volt. Értény községből kiindulva, Szent János községben találkoztam az előző Bogdán-féle niklai lólopás gyanúsítottjaival, Bojházi Miklós és Bojházi Miksa kolompárcigányokkal, akiket nyomban elfogtam és velük folytattam az utamat Törökkoppányig.

Törökkoppányba való megérkezésemkor arról értesültem, hogy az ottani előjáróság az én távirati megkeresésemre a megelőző napon elfogta a két másik lótolvajt is (Kolompár Józsefet és a társát, akinek a nevét már elfelejtettem) és erről értesítette az illetékes őrsöt. Az őrsről megjelent egy járőr és a cigányokat a község előjáróságától átvette.

A cigányok a járőr előtt azzal védekeztek, hogy ők nem kolompárok, hanem teknővájók és Értény községbe valók. A járőrvezető ezt nekik minden további nélkül elhitte, sőt az egyik cigánynak megengedte, hogy Értény községbe menjen és onnan a község előjáróságától írást hozzon, hogy ők valóban odavaló illetőségűek.

Ezen értesülésem után nyomban a pihenőhelyre siettem, ahol a népfelkelőt az utcán, a járőrvezetőt pedig ingre vetkőzve az ágyon fekve találtam. Kérdésemre, hogy hol vannak a foglyok, egy mellékajtóra mutatott. A mellékajtóat kinyitottam és ott láttam az én Kolompár Józsefet a fogdai pricesen ülni — egy félliter bor mellett. Amikor a cigány meglátott, elkiáltotta magát, hogy: „Jaj Istenem, végem van!”

Kivitettem a cigányt a pihenőszobába és ott a lovak felől kezdetem kérdezni. A másik járőrvezető mindjárt megjegyezte, hogy: „Teknővájó cigány nem lop lovat”; ezt valószínűleg azért mondotta, hogy az ügyis hiábavaló kikérdezéssel ne fáraszam magamat. Annál nagyobb volt természetesen a megrökönyödése, amikor a cigány rövid kikérdezés után beismerte, hogy a lovakat ők lopták el és azokat Gamás község határában egy mély szakadékban megkötve hátrahagyták.

A másik járőrvezető által bizonyítványszerzés céljából szabadságolt cigánynak persze nyoma veszett, sőt fennállott az a veszély is, hogy most már a Gamás mellett visszahagyott két lovat is tovább fogja vinni. Ezért rögtön táviratoztam a somogyvári őrsre és kértem, hogy a két lovat vegyék őrizetbe és a káros táviratilag értesítsék. Ez aztán meg is történt.

Kolompár Józsefet tovább kérdezve, az csakhamar beismerte, hogy a már fogva volt Bojházi Miklóssal és Miksával Varga László törökkoppányi, Kupi Ferenc és Penesa Ferenc somogyacsai, Smith Antal, Albert János és Vendel János szarvasdi lakosok bezárt lakásaiba betörték és onnan nagyobb értékű ruha- és ágyneműt, továbbá élelmiszert loptak el. Az ellopott ágyneműt és a ruhaneműt egy részét egy szekszárdi tollkereskedő zsidónál értékesítették, ezt a szekszárdi őrs aztán meg is találta.

Az útközben elfogott Bojházi Miklós és társa a Bogdán János kárára elkövetett lólopást szintén beismerték, a még hiányzott hat hónapos esikóra nézve pedig előadták, hogy azt a somogyvári erdőben agyonütötték, mert folyton nyerített és attól tartottak, hogy árulójuk lesz.

Mind a három tettessel gyalog folytattam az utat. Utközben az agyonvert esikó hulláját is megtaláltuk s azt a tulajdonos is felismerte. Az elfogott három tettest aztán a kaposvári királyi ügyészségnek átadtam.

A negyedik tettes, akit a másik járőrvezető elengedett, megszökött és sohasem került elő többé.

Ez a nyomozásom a szó szoros értelmében 15 nap és 15 éjjel tartott s ha szabad megemlítenem, a kerületi parancsnokság okiratilag megdicséretre érte.

A természet játéka minden szépet s javát tövisek közé rejti, hogy csak az állandó szív s a bátor küzdő szedje gyümölcsét. Életünket is példázza, melyben nincs öröm fájdalom nélkül.

Kisfaludy Károly.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A spanyol csendőrség.

Dezséri BACHÓ LÁSZLÓ százados fordítása.

(8. közlöny.)

128. Magántulajdonba vehetők vadászat által azok a vadállatok, melyek szabadon élnek s csak erőszakkal foghatók meg, továbbá azok a szelidített állatok, melyek gazdáikat elhagyva, előbbi szabadságukat visszanyerték.

129. Háziállatok akkor is gazdáik magántulajdonát képezik, ha azok tőlük elszabadultak és ezért bármikor visszakövetelhetők.

130. Minden tulajdonosnak joga van a törvények betartása mellett vadászati jogát másra átruházni.

(A 131—145. pontok a spanyol vadászati törvény rendelkezéseit tartalmazzák, melyek majdnem azonosak a mieinkkel).

A 146—150. pontok a halászati törvények részletes leírását tartalmazzák. Lényegileg a mieinkkel azonosak.

151. A vadászati és halászati törvények áthágóitól a csendőrség a fegyvereket és a halászati eszközöket elkobozza, őket magukat pedig letartóztatja és az illetékes hatóság elé állítja.

VII. FEJEZET.

Katonai és polgári szökevények.

152. A törvény értelmében a minden fajtájú bűnösök üldözésére feljogosított csendőrség hivatott a hadsereg, a haditengerészet szökevényeinek, a sorozás elől megszökötteknek, a börtönök és fogházak szökevényeinek az üldözésére és azoknak minden eszközzel való kézrekerítésére is.

153. A csendőrség a körözöttek személyleírását állandóan hordja magával, hogy azokat bárhol felismerhesse és elfoghassa.

154. A letartóztatások megkönnyítése céljából a csendőr a hatóságoknál állandóan érdeklődik a körözöttek nevei és személyleírása iránt. Tartsa szem előtt azon tapasztalati tény, hogy a katonaszökevények rendszeren családjaik közelében szoktak oltalmat és menedéket keresni, míg a polgári szökevények lakhelyeiket rendszeren gyakran változtatják.

155. Minden katonai és polgári szökevénynek rendszerint a legelső dolga magát felismerhetetlenné tenni, amit a csendőr tartson szem előtt és a járókelőket, különösen a ruházatuk vagy katonai felszerelési tárgyak rendellenes viselése folytán gyanús egyéneket azonnal igazoltassa.

156. Nagy figyelemmel vizsgálja meg azon utasok okmányait, kik ruházatukról ítélve, koldusoknak vagy kéregetőknek látszanak, mert a szökevények az üldöztes kijátszása végett gyakran szoktak álruhát hordani.

157. Általában minden gyanús egyén, különösen, ha fegyver birtokában van, a legnagyobb körülménnyességgel igazoltatandó.

158. Az utakon talált vagy a községekbe megérkező katonák elbocsájtási és időleges szabadságolási igazolványai nagy figyelemmel vizsgálandók meg, hogy nem hamisak-e?

159. Az ezen okból letartóztatott egyén a körletében levő legközelebbi katonai hatóságnak adandó át, ha pedig ilyen nem volna, elzárás végett a legközelebbi község polgármesterének. Egyidejűleg felettes hatóságának tegyen a csendőr jelentést, hogy ez a fogoly az illetékes hatósághoz való átadásáról gondoskodhassék.

160. Az olyan letartóztatottak, kikről nem állapítható meg, hogy katonaszökevények, a megfelelő kivizsgálás megejtése végett a polgári hatóságnak adandók át.

161. A fogházakból és börtönökből megszökött egyének az illetékes bíróságoknak adandók át további eljárás végett.

VIII. FEJEZET.

Tiltott szerencsejáték.

162. A csendőr tartsa szem előtt, hogy, akik tiltott szerencsejátékot üznek, semmiféle törvényes védelmet nem igényelhetnek.

163. A törvény ezen áthágását szigorúan üldözzék, a tettenérteket állítsák a vizsgálóbíró elé, s ennek a lefoglalt pénzeszegeket adják át. Szem előtt tartandó azonban, hogy ily célból magánházakba a csendőrségnek behatolnia nem szabad, csak bírói felhatalmazással.

164. Vásárok, ünnepek és búcsúk alkalmával s minden olyan alkalommal, mikor tömeges szoktak összeverődni, ezen bűncselekmény igen gyakori, miért is a csendőr gyakorolja a kellő ellenőrzést s a tettenérteket tartóztatassa le.

165. A csendőr ügyeljen arra is, hogy az utcákon, tereken és a községeken kívül e célra ne csoportosuljanak az emberek és mint az gyakran megtörténik, ne csalogassák oda a mások gyengéiből élő egyének a gyanútlanokat.

166—167. A törvényben felsorolt tiltott szerencsejátékokat semmiféle hatóság nem engedélyezheti s ha a játékosok valamely engedélyt mutatnának fel, a csendőrség ezt vegye el s terjessze fel felettes hatóságának további eljárás végett.

IX. FEJEZET.

Csempészet.

168. Magának a szónak az értelme mutatja, hogy a csempészet az állam jövedelmének a megrövidítését célzó bűncselekmény; ennek következtében a csendőr, ha szolgálatban van és meg nem engedett árukkal kereskedő egyént talál, vagy ha más közbiztonsági közegek hívják segítségül, azok rendelkezésére álljon s a csempészeket tartóztatassa le, az árukat és az azok szállítására felhasznált kocsikat vagy lovakat pedig foglalja le.

169. A lefoglalt csempészarúk a legnagyobb gyorsasággal a tartomány pénzügyőrségi megbízottjának rendelkezésére bocsájtandók. A csempészek a letartóztatást követő 24 órán belül vizsgálóbírónak adandók át.

170. Ezt követőleg az eset fontossága szerint az őrs vagy a vonalparancsnokságnak is megteendő a jelentés az ügydarab másolatának a beterjesztése mellett.

171. Egy csempészszállítmány lefoglalása után a csendőrség annak őrizetét ne hagyja el addig, míg az átadás meg nem történik, ami legalább egy embert igényel. A szállítás alatt a csendőrnek a ládákat és csomagokat megvizsgálni, avagy azokból a legesekelebb dolgot is kivennie nem szabad. Szigorúan tilos a csendőrnek az utasok csomagjait megvizsgálnia azon cím alatt, hogy nem visznek-e magukkal csempészarút.

X. FEJEZET.

Foglyok szállítása.

172. A foglyok szállítása a legnagyobb figyelmet igénylő feladat s az pontosan teljesítve, a csendőr éberségét állandóan a végsőkig fokozza. A foglyokkal való bánásmód legyen bár megfontolt és emberséges, annak azonban sohasem szabad társalgássá vagy bármiféle bizalmaskodássá fajulnia. Nem tűrhető meg, hogy a csendőr őrizete alatt álló foglyot bárki és bármiféle cím alatt megtámadja és bántalmazza. Végül szem előtt tartandó, hogy a fogoly szökése a körülményekhez képest, esetleg olyan következményekkel járhat a csendőrré nézve, mint amilyen büntetés a megszökött fogolyra várt volna.

173. Nehéz terepen, erdőkben és szakadékokban a csendőr figyelmét kettőzze meg s ha szükséges, kötözze a foglyokat egymáshoz, mert az ilyen helyeken a szökési kísérletek gyakoriak.

174. A csendőr tartsa szem előtt, hogy betegség színlelése gyakran használtatik ki szökési kísérletekre, valamint azon alkalmak is, mikor a fogoly szüksége elvégzésére engedélyt kér. Legyen tehát óvatos és semmi esetre se távolodjék el társától, de a foglyot vagy foglyokat se veszítse el szem elől egy pillanatra sem. Velük étkeznie és részükre bármit is vásárolnia nem szabad.

175. Menetközben a foglyoktól való távolságot a terepviszonyokhoz szabják, hogy meglepetések ki legyenek zárva s hogy fegyverüket késedelem nélkül használhassák. Ha a csapatból valakinek meg kell állania, a többiek szintén ezt tegyék.

176—178. Az éjjelezési állomásokon a foglyok átvételi elismervény ellenében a polgármesternek adandók át, mely okmány annak másnap a foglyok átvétele alkalmával visszaadandó.

179. A naponta megteendő menettávolságnak a foglyok egészségi állapotához kell igazodnia; azt gyorsítani csak kifejezett parancs esetén szabad.

180. A rendeltetési állomáson a foglyok az illetékes hatóságnak átvételi elismervény ellenében adandók át.

Foglyok vasúton való szállítása.

181. Foglyoknak vasúton való szállítása esetén, ha a vasútnak cellakocsija nem volna, a kísérő csendőrség lehetőleg külön fülkét vegyen igénybe.

182. A fülkébe beszállva, a csendőr foganatosítsa az előző pontokban leírt és az esetben alkalmazható óvatossági rendszabályokat, ezenkívül ültesse a foglyokat a középre, míg a kíséret két oldalon az ablaknál és ajtónál foglaljon helyet s fegyverét egy pillanatra se tegye le; az ugyanazon kocsiban utazókkal beszélgetésekbe ne bocsátkozzék, tőlük enni- vagy innivalót ne fogadjon el. Éjjel figyelmét kettőzze meg és figyelje meg az állomásokon be- és kiszállókat, anélkül azonban, hogy a foglyok őrzését egy pillanatra is megszakítaná.

XI. FEJEZET.

Az őrsparancsnok kötelességei.

183. Az őrsparancsnok felelős azért, hogy alárendeltjei a Szolgálati Szabályzatban és ezen ABC-ben foglalt, továbbá előljáróik, a tartományi kormányzók és a többi, ennek alárendelt hatóságok által esetenként elrendelt szolgálati kötelességeik pontosan megfeleljenek.

184. Felelősség terhe mellett gondoskodik a csendőrök továbbképzéséről, a Szabályzat és ezen ABC iskolázásáról, a csendőrség főparancsnoka által kiadott rendeletek megmagyarázásáról és arról, hogy a legénység a jelentések szerkesztésében kellőleg gyakorolja magát.

185. A legénységgel tartson gyakorta iskolát, velük gyakorlati szolgálati példákat beszéljen meg, mind-egyiknek az adott esetre vonatkozó véleményét kérdezze ki, hogy a legénység ilyen módon a csendőrségi szolgálat lényegébe mindmélyebbre behatoljon.

186. Az őrsparancsnok kötelessége, hogy alárendeltjeit a hadsereg szabályzataiban és a büntetőtörvényekben alaposan kioktassa.

187. A parancsnoksága alatt álló embereket hetenként a fegyverfogások, mozdulatok és menetelések gyakorlása végett összegyűjti.

188. Az őrsparancsnok felelős a laktanya rendjéért, a felszerelés és fegyverzet jókarban tartásáért, továbbá azért, hogy a laktanyában lakó nők csendőrök lakásait tisztán tartsák és családjaik egymás között egyetértésben éljenek. Ellenkező esetben a századparancsnoknak további intézkedéseit kéri.

189. A személyes tisztaság, magatartás és fegyelmeztség azok a követelmények, melyeket az őrsparancsnok alárendeltjeitől minden körülmények között elvárjon, mire, ha nem vigyáz kellőképpen, előléptetése és a testületben való megmaradása kérdésessé válik.

190. Szigorúan ügyeljen arra, hogy alárendeltjei kizárólag csak az előírt egyenruházati cikkeket hordják és őket e tekintetben naponta ellenőrizze.

191. Akadályozza meg, hogy alárendeltjei a testület tekintélyével össze nem egyeztethető szórakozásokban vegyenek részt.

192. Ügyeljen arra is, hogy a legénység kocka-, kártya- vagy egyéb tiltott szerencsejátékot ne üzzön s ezért személyesen felelős.

193. Oktassa a legénységet oly irányban is, hogy a köztisztességbe ütköző beszélgetéseket se folytasson.

194. Ne engedje meg, hogy a csendőrlegénység a csendőrségi szolgálaton kívül bármiféle mellékfoglalkozást üzzön vagy magánszolgálatot teljesítsen.

195. A csendőrség főparancsnoksága által kiadott mintagyűjteményben előírt füzeteket és feljegyzéseket rendben vezesse, magát ezen parancsnokság körrendeleteihez tartsa.

196. Gondoskodik arról, hogy a felettes parancsnokságok rendeletei, továbbá minden olyan segédlet, mely a szolgálat kifogástalan ellátásához szükséges, alárendeltjeinek tudomására jussanak.

197. Az őrsön a tartomány polgári kormányzójának és a vizsgálóbíróknak az aláírását mintá gyanánt megőrizni köteles, hogy azokat szükség esetén összehasonlíthassa.

198. Minden este vezényli a másnapi szolgálatot és szigorúan ügyel arra, hogy minden alárendeltje szolgálatilag egyformán legyen igénybevéve, valamint arra is, hogy az újonnan felvett csendőrök a szolgálat minden ágában kellő gyakorlatot szerezzenek, ami azáltal érhető el a legegyszerűbb módon, hogy az új csendőrök a régiakkal vezényeltetnek szolgálatba.

199. Noha a csendőrség bármely pillanatban készen kell hogy álljon bármilyen szolgálatra, a rendes napi szolgálatnál turnusok vezetendők be; azonban, ha a pillanatnyi szükség a rendes napi szolgálattól eltérő felépítést parancsol, a csendőr mindig legyen méltó ahhoz az egyenruhához, melyet visel.

200. Bárha a csendőr a helyi hatóságoktól függetlenül teljesíti a szolgálatát, mégis köteles azzal érintkezésbe lépni s ha szükségesnek látja, vele a teendőket felől értekezni is; ennek célja az, hogy ilyen módon tudomást szerezzenek arról, hogy a tartományi kormányzó által a polgári hatóságoknak kiadott rendeleteket nem befolyásolják-e a csendőrségi szolgálat ellátásának a módját s hogy a kormányzó által kiadott fontos rendeletekhez a csendőrség szolgálata alkalmazkodni tudjon.

201. A csendőr a hatóságoknak minden csendőri támogatást megadni köteles.

202. A csendőröknek ismerni kell a szomszédos községek lakosait, különösen pedig a lakatlan vidékeken fekvő házak tulajdonosait, az ily helyeken levő korcsmák, szállók gazdáit, bérlőit, továbbá az erdő- és mezőőröket és a magánosok által tartott esőszöket.

203. Az őrsparancsnok a polgármesterektől egy jegyzéket kér azon egyénekről, kik tolvajok és esavargók hírében állanak, hogy ezeket különösen ellenőrizhesse s tettenérés esetén az illetékes hatóságoknak átadhassa.

204. A sorozás elől megszököttekről és a hadsereg szökevényeiről ugyanez egy ilyen jegyzéket kér be, melynek az illető egyének foglalkozását és különösen ismertető jeleit tartalmaznia kell, hogy azok elfogása céljából alárendeltjeinek a szükséges adatokat rendelkezésre bocsáthassa.

205. Ugyanez bekéri a törvényszék vizsgálóbírójától a polgári szökevények személyi adatokkal ellátott jegyzékét is, kiknek elfogatása és körzetének tőlük való megtisztítása érdekében kövessen el minden lehetőt.

206. Ha valamely hatóságtól szóbeli utasítást kap, azt pontosan jegyezze fel, hogy annak végrehajtását így is megkönnyítse.

207. A szomszédos őrsparancsnokokkal állandó összeköttetésben álljon és azoknak a szolgálat kifogástalan ellátására felhasználható híreket, stb. hozza tudomásukra.

208. Azon helyeken, hol más közbiztonsági szerv nincsen, a csendőrség kötelessége a hatóságok által elrendelt zárórarendelet betartását a nyilvános helyiségekben ellenőrizni, azonban e célból a külszolgálatot, különösen a lakatlan vidékek leportyázását elhanyagolni semmi körülmények között sem szabad.

209. Ha elfogatási parancsot kell végrehajtania, a körözött személyleírásának a másolatát az összes alárendeltjeinek adja meg, hogy azt azok állandóan maguknál hordják.

210. Vásár, országos vásár, ünnepélyek és búcsúk napjain az illető községben megjelenik és személyesen ügyel a rend fenntartására, a közönség biztonságára és a törvények betartására.

211. Ezen szolgálat ellátása végett az őrsparancsnokkal legalább még két teljesen felfegyverzett csendőr jelenik meg a helyszínen. Ha ezt a karhatalmat nem tartaná elegendőnek s többel nem rendelkeznek, ne hanyagolja el egyéb fontos szolgálatait, hanem ossza

be a rendelkezésre álló erőket a legnagyobb körültekintéssel a körülmények figyelembe vétele mellett, szükség esetén pedig tegyen a karrhatalmi erő elégtelen voltáról felettes parancsnokának jelentést.

(Folytatjuk.)

CSENDŐR LEKSZIKON

61. Kérdés. *Mi az államkinestár javára megállapított bűnügyi költség jogi természete.*

Válasz. A nyomozástól kezdve a büntetés végrehajtásáig az államkinestárból előlegezett költségek megterítésének kérdésében a bíróság határoz. A bíróság rendszerint a bűnösnek kimondott vádlottat, vagy ha magánindítvány visszavonása miatt az eljárás megszűnik, a magánindítvány előterjesztőjét szokta az előlegezett bűnügyi költség megfizetésében elmarasztalni. Ritkább esetben történik meg, hogy a bíróság a bűnügyi költségek részleges megfizetésére azt a perbeli vagy esetleg peren kívül álló személyt kötelezi, aki valamely magatartásával, rendszerint mulasztásával a költségeket okozta. Ilyen költségek felmerülhetnek a vádlott elővezetésével, a tanúk, szakértők kihallgatásával, a rabtartással stb.

Igen sok esetben a bíróság megállapítván a fizető kötelezettséget, kimondja, hogy a költségek egyelőre behajthatatlanok, ha úgy találja, hogy a behajtással a kötelezettnek vagy családjának megélhetése veszélyeztetve van.

Ujabbban az ilyen megállapítások ritkábbak, mert a bíróságnak állandóan követett kiméletes és szabadelvű gyakorlata már-már azt a közhitet keltette fel, hogy a bűnügyi költségeket még a vagyonosabb elítélt sem köteles megfizetni.

A bűnügyi költségeket kimutatásba foglalja a kir. ügyészség, a kir. járásbíróság vagy az orsz. letartóztató intézet vezetője s behajtás végett közli a pénzügyi hatósággal. A behajtás közadók módjára történik.

A kötelezett félnek a tartozási kimutatás ellen felszólamló joga van, vitathatja azt is, hogy a behajtás veszélyeztetni megélhetését, kérhet halasztást vagy részletfizető kedvezményt, viszont, ha az elítélt meghal, a jogerős bírói ítélet alapján örököseitől is behajtható a megítélt bűnügyi költség.

Mindezekből látható, hogy a bűnügyi költség az államnak magánjogi igényét jelenti a megfizetésre kötelezett ellen, annak pénzbüntetés jellege nincsen, szabadságvesztésre át nem változtatható, már csak azért sem, mert behajtásában nem az igazságszolgáltatató hatóságok, hanem az államkinestár érdekeire ügyelő pénzügyi hatóságok vesznek részt.

62. Kérdés. *Hatályban van-e még az árdrágító visszaéléseket büntető külön törvény?*

Válasz. Az árdrágító visszaélésekről szóló 1920:XV. t.-c. 1920 július 16-án lépett életbe s hatálya három évre szólt. Az 1923 augusztus 14-én életbelépett 1923:XXXII. t.-c. azonban visszaható erővel meghosszabbította a törvény időbeli hatályát a törvényhozás további intézkedéséig. Minthogy azóta a törvényhozás ebben a tárgyban nem intézkedett, a törvény érvényben van.

63. Kérdés. *Árdrágító visszaélés szempontjából mit kell tekinteni méltányos hasznot meghaladó nyereségnek, ha forgalomba hozott közszükségleti cikket tevő ipari termékről (árúról) van szó?*

Válasz. Röviden és általánosságban azt mondhatjuk, hogy aki a kialakult piaci árnál magasabb árat követel, az árúzsorát üz. szigorúan ragaszkodva azonban a törvény szavaihoz, a piaci ár követelése is esetleg árúzsora lehet. A törvény ugyanis az eladó által követelt árat nem akkor tekinti megfelelőnek, ha az a piaci árral egyezik, vagy annál alacsonyabb, hanem akkor, ha a követelt ár nem foglal magában a méltányos hasznot meghaladó nyereséget, tekintve: 1. az előállító, termelő, beszerző és egyéb költségeket, 2. az összes egyéb körülményeket, különösen a gazdasági élet viszonyait. Ebből látható, hogy a méltányos haszon fogalmát csak esetenként lehet meghatározni. Általánosságban annyit lehet mondani, hogy a kereskedők átlagosan 15–20%-ot szoktak üzleti hasznuként az árúnak a forgalomba hozásig felmerült költségeikhez hozzáadni üzleti haszon gyanánt. Am sok esetben kénytelen a kereskedő egyes árúknál kisebb haszonnal is megelégedni, hogy viszont más árúknál a 20%-ot is meghaladó üzleti hasznot szedjen. Hogy a kereskedőnek vagy iparosnak a 20%-ot meghaladó üzleti haszna azután összhangzásban van-e a gazdasági élet viszonyaival, avagy teljesen megokolatlan kapzsiság-e, ezt adott esetben az ítélkező bíróság dönti el, ha t. i. az illetőt árdrágító visszaélésért feljelentik. Figyelembe jön itt természetesen nemcsak az eladott árú minősége, hanem

Bélyegzők, festékpárnák, zománctáblák

Beér Sándornál

Budapest, V. ker., Gróf Tisza István-utca 5. sz.

Telefon: 972-54.

Modern BUTORSZALON

ÜLLŐI-UT 14. BAROSS-UTCA 11.

Olcso szolid kiszolgálás! Cégtul.: Gáspár Nándor.

SIMON GYULA

bőrönd és díszmü készítő, a közlg. tisztviselők szerződéses szállítója

Budapest, VIII., Baross-utca 1. szám.

Csendőrségi tagoknak árengedmény.

MÉRAY az 1926. évi versenyek legjobb eredményét érte el!

MÉRAY a TTC túraversenyen épen úgy, mint a husvéti triálon újból megnyerte a

TEAM-DIJAT így érthető, miért oly népszerű a

MÉRAY-motorkerékpár

MÉRAY motorkerékpár r.-t. Budapest

V., Dorottya-utca 3. Telefon: 26-65. Fiók: VI., Liszt Ferenc-tér 2. Telefon: 65-43.

Előnyös fizetési feltételek!

az eladó üzletének jellege is. Ha ugyanis valaki az átlagosnál finomabb árút hoz forgalomba s üzletét magasabb színvonalon vezeti s ilyen esetben a megszokottnál, vagy a kialakult piaci árnál magasabb árat követel, más elbánásra tarthat igényt, mint az, aki selejtes vagy közepes árút hoz forgalomba valami elárúsító bódében és mégis magasabb árak elérésére pályázik. A bíróság ilyen esetekben rendszerint az illető árúszakmában jártas egyének szakvéleményét szokta beszerezni.

64. Kérdés. *A tettes vasárnap szekéren trágyát fuvaroz a mezőre s szekérével a község főutcáján halad keresztül. Bűncselekményt követett-e el?*

Válasz. Az 1868:LVIII. t. c. 19. §-ának 2. bekezdése szerint vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Minthogy a trágyahordás a községi főúton nyilvános munka s amellett nem elkerülhetetlenül szükséges annyira, hogy azt másnapra ne lehetne elhalasztani, a tettes ezzel a cselekménnyel elkövette a kbtk. 52. §-ába ütköző vallás ellen való kihágást, amelynek elbírálása a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

Címer használatára engedély. A f. évi május hó 3-án megjelent 99. számú Budapesti Közlöny a következő hivatalos hirdetményt közli: „A magyar királyi miniszterelnök f. évi 2433/1927. M. E. számú rendeletével a magyar királyi Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület (Budapest) részére az ország ősi külön címerének használatását az 1883. évi XVIII. t. c. alapján megengedte“.

SPORT

A m. kir. csendőrség országos lovasmérkőzése 1927. május 21. és 22-én. Az 1927. évi országos csendőrségi lovasmérkőzés 1927. május hó 21. és 22-én lesz Budapesten a Vérmezőn.

I. Tagozódik: 1. *Elméleti mérkőzés.* Május 20-án 14 h.-tól a Böszörményi-uti csendőrlaktanya lovardájában, illetve istállójában. A mérkőzésen minden versenyző köteles résztvenni. *Követelmények.* Az E—29. L. H. M. utasításban való tájékozottság kimutatása. A lóügyi szabályzat I. részének III. fejezete (szolgálati lovak gondozása) és az I. függelék (lóismeret). A Lóügyi Szab. II. Rész I. fejezete I. és II. szakasza (a ló betegségei és azok gyógyítása) és a II. fejezete (patkolás). Végül jártasság a nyergelésben, kantározásban és málházásban. 2. *Dijlovaglás.* Tisztek, altisztek és csendőrök részére (május 21-én előmérkőzés, 22-én verseny) bármely kinestári vagy magántulajdonban levő lovon, amelyet az illető a verseny előtt legalább egy hónapig lovagol. *Követelmények.* A Magyar Lovas Sport Egyesület Orsz. Szövetségének L. Sz. a. („Könnyű kategória“ 1)-ben lefektetett elvei szerint. A tisztek és altiszteknél ugyanaz, azonban külön-külön csoportban lovagolnak. 3. *Dijugratás.* Tisztek részére (május 22-én) bármely lovon. *Követelmények* cca. 12 drb 80 cm-ig szilárd, azonfelül leüthető 1 m-nél nem magasabb és 2 m-nél nem szélesebb akadály. Minimális idő percenként 250 méter. 4. A mérkőzés feloszlik egyéni és csapatversenyre, továbbá a meghívottak egyéni mérkőzésére

Csendőrségi szállító!

Társasági sapka káki szintartó kammgarn bőrrenyő, bőrizzasztó, bőrrohamszijjal	6.—
Társasági sapka káki a legfinomabb kammgarn bőrrenyő, bőrrohamszija, bőrizzasztóval, selyembéléssel luxus kivitel	7.—
Bocskay sapka bőrizzasztóval és teljes felszereléssel	3.52
Ezüst sapkarózsa email nemzeti betéttel I. rendű	35
Ezüst kalapzsinór I. rendű	1.60
Tollforgólok	45

a 38 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 6,

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

Kérje a legújabb árjegyzéket!

PORTABLE

irógépeink árban, minőségben utolérhetetlenek

Jótállással 224 pengő. Részletfizetéses kedvezmények

Ujlaki Béla R.-T. Budapest, Erzsébet-kr. 28.

KEMÉNYFA HÁLÓSZOBA

Tartós kivitelben. Jótállással kapható.

Csendőröknek kedvező részletfizetési feltételek.

Lányi butorkereskedő, VII., Akácfa-utca 7. sz.

Kerékpár

közvetlen gyári lerakat eredeti német és francia uti és versenykerékpárok kényelmes részletfizetésre is.

Alkatrészek és pneumatik gyári árban kaphatók.

Varrógép

közvetlen gyári lerakat. Eredeti német himző, stoppoló, ajourozó új rendszerű Central-Bobbin varrógépek kényelmes részletfizetésre is kaphatók.

„GÉNIUS“ GÉPSZAKÜZLETBEN

Károly-körút 3.

Órák

Gábor Lajos

Budapest, V., Lipót-körút 30.

Ékszerek

Kérjen órák és ékszerekből ingyen árjegyzéket, mely szerint 3—5 havi részletre vásárolhat.

Készpénzfizetés mellett 10% engedmény.

testületeiken belül. Az ötös csapatban mindkét kategória képviselve lesz.

II. Nevezések a nevezési ívben, amelybe felveendő a lovas neve, rendfokozata, a ló neve, kora, valamint az, hogy a ló nyilvános vagy esendőrségi versenyen nyert-e és ha igen, milyen díjat és hogy kincstári, vagy magán ló-e, lovasa mióta lovagolja, a legénységénél megjelölendő a ló, mely a versenyző nevére van írva. A lovas szállásra, étkezésre igényt tart-e, ha igen met-től-meddig, végül, hogy lóállásra, takarmányozásra, mettől-meddig tart igényt.

III. Díjazás. 1. *Csapat.* A legjobb kerületnek vándordíj és az 5-ös csapat minden tagjának 1-1 lovas plaquette. Egy-egy ezüstözött érem a II-ik, míg egy-egy bronzérem a III-iknak helyezett 5-ös csapat tagjainak. 2. *Egyéni.* Bajnoki plaquette és oklevél egy az abszolút legjobb tiszt és egy az abszolút legjobb legénységi állományú versenyzőnek. Tiszteletdíjak a lehetőség szerint. *Éremdíjazás* egy-egy aranyozott érem a tiszt díjlovaglása, a tiszt díjugratása és a legénységi díjlovaglása első helyezetteinek.

Gróf Andrassy Géza tereplovaglása. A legragyogóbb májusi napsütés adta a legszebb keretet ahhoz a nagyszabású és nagyon jól megrendezett tereplovagláshoz, amelyet a Nemzeti Lovarda elnökéről neveztek el s amelyet május 8-án tartottak meg 28 kilométeres távon. A lovasok reggel 8 órai kezdettel 5 percenként indultak a Vérmezőről, hogy a nehéz akadályokkal tarkított terep lelovaglása után a Vérmezőn berendezett akadályokat már a nagyszámú és igen előkelő közönség előtt vegyék végig. *Kormányzó úr Ö Főméltósága, Izabella és Augusztó kir. hercegnők* is megtekintették a tereplovaglást s a nézőközönség soraiban ott láttuk *Széhlender Béla* altábornagyot, a m. kir. esendőrség felügyelőjét s a katonai és polgári élet számos előkelőségét. A honvédség a tereplovagláson igen szép sikerrel szerepelt, amennyiben a legjobb eredményt *Kaffka Zoltán* tüzér százados érte el a Nemzeti Lovarda Ábránd nevű lován, második *Gräfi Frigyes*, harmadik báró *Podmaniczky Péter* lett.

Vivás. A Pécsi Athletikai Club, Pécsi Egyetemi Athletikai Club és Pécsi Sport Club folyó évi április hó 24-én 15 órai kezdettel a Pécsi Nemzeti Casino vívótermében klubközi kard- és törvívóversenyt rendeztek. Ezen a versenyen résztvett *Pajor László* főhadnagy, ki kardban és törben 3. helyezett lett.

HIREK

Gróf Csáky Károly honvédelmi miniszter kinevezése. *Kormányzó úr Ö Főméltósága gróf Csáky Károly altábornagy,* honvédelmi minisztert május hó 1-én lovassági tábornokká nevezte ki.

Dicséretes. *A m. kir. esendőrség felügyelője* a budapesti esendőrkerület állományába tartozó *Mészáros Gyula I.* gyalog tiszthelyettes szakaszparancsnokot, 25 évet meghaladó esendőrségi szolgálata alatt a közbiztonsági szolgálatban kifejtett igen buzgó és hathatós tevékenységéért, utóbbi időben, mint a kisterenyei szakasz ideiglenes parancsnoka, alárendeltjeinek oktatása és örseinek körletében folyt nemzetellenes tevékenység megakadályozása terén szerzett érdemeiért és *Szigeti Bálint* soproni osztály állományabeli tiszthelyettest, mert közel 5 éven át, mint segédoktató, ügybuzgósággal, rátermettséggel teljesített igen hasznos szolgálataival előljáróit hathatósan támogatta, a legénység hazafias nevelése, elméleti és gyakorlati kiképzése terén kiváló szorgalommal és szaktudással igen szép eredményt ért el, *dicsérő okirattal látta el.*

A m. kir. budapesti I. sz. esendőrkerület parancsnoka Elekes József gyalog tiszthelyettest, mert 24 évet meghaladó szolgálatai ideje alatt kifogástalan magaviseletével és nagy szorgalmával alárendeltjeinek jó példát mutatott s mint őrsparancsnok őrsét különösen a közbiztonsági szolgálatban igen eredményesen vezette, *Beke Dávid* gyalog tiszthelyettest, mert 13 évet meghaladó esendőrségi szolgálatai ideje alatt kifogástalan magaviseletet tanusított és a közbiztonsági szolgálatban igen eredményes tevékenységet fejtett ki, *Romancsik Sándor* gyalog törzsőrmestert, mert 17 évet meghaladó esendőrségi szolgálatai ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban igen buzgón és eredményesen működött, *Osváda Ferenc* gyalog törzsőrmestert, mert 12 évet meghaladó szolgálatai ideje alatt kifogástalan magaviseletével bajtársait helyesen befolyásolta és mint járőrvezető a közbiztonsági szolgálatban odaadóan és igen eredményesen működött, *dicsérő okirattal látta el,* míg

HEGEDŰ
HARMONIUM
TÁROGATÓ
CIMBALOM
HARMONIKA
CITERA

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb húrokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyárz
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény.

Csendőrség részére 30%-kal olcsóbban

fogorvoslási és fogtechnikai műveletek

Idb. Fenyvessi Vince Menyhért intézetében

Budapest, IX., Ráday-u. 5. (Kálvin-tér melletti)

Rendelés: reggel 9-től este 6-ig.

Rövid kezelési idő!

Szolgálati ügy } alkalmával sok időt és fáradságot takarít
Magánügy } meg, ha megbízható **kerékpáron** jár.

Kizárólag a m. kir. esendőrség
véglegesített egyéni részére:

12 havi részletre Automata } 260 pengő Victoria } 240 pengő
Victoria Luxus } Praeciosa }

Még ma küldje el megrendelését vagy kérjen részletes ismertetést levelezőlapon.

KOVÁCS JÓZSEF

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 18. sz.

Nyugati pályaudvar mellett.

Telefon: L. 985-27.

Kerékpár, motorkerékpár, varrógép, sportcikkek, gummiárúk. Csoportos alkatrész- és felszerelésrendeléseknél részletfizetés.

Siessen személyesen megvásárolni a legjobb, extra erős kivitelű

DÜRKOPP

*
lámpával és teljes felszereléssel

DIANA

220 pengőért!

KERÉKPÁRT

*
11 havi részletfizetésre.

Ez a csendőrnök a legmegfelelőbb kerékpár.

Kapható: KOVÁCS FERENCNÉL

Szombathely, Király-utca 13. sz.

Szlamka József gyalog tiszthelyettest, mert 18 évet meghaladó esendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban fáradhatatlan szorgalommal igen eredményes tevékenységet fejtett ki, nyilvánosan megdicsérte.

A m. kir. szombathelyi III. sz. esendőrkerület parancsnoka a soproni esendőr osztályparancsnokság állományába tartozott Tamás Mihály nyugállományú tiszthelyettest, ki 1926. évi július hó 31-én Mayer József sopronkövesdi lakos sérelmére elkövetett rablógyilkosság tettesét, mint járőrvezető példásan, leleményes és 103 órán át tartott fáradságos nyomozás során megállapította, elfogta s az igazságszolgáltatás kezére juttatta, a m. kir. szombathelyi esendőr osztályparancsnokság állományába tartozó Nemes György törzsőrmestert, mert 1925. évi április hó 15-én Csehimindszent községben elkövetett biztosítási csalással párosult 20 millió korona kárértékű gyújtogatási esetet, mint járőrvezető leleményes szakértelemmel és 66 órán át tartó, fáradságot nem ismerő buzgalommal párosult nyomozás során kiderítette és a tetteseket az igazságszolgáltatás kezére juttatta, Grábecz Mihály törzsőrmestert, mert több vasvári lakos sérelmére 1.700.000 korona kárértékben elkövetett lopási esetet, mint járőrvezető leleményes szakértelemmel és 122 és 1/2 órán át tartó fáradságot nem ismerő buzgalommal kiderítette és a tetteseket az igazságszolgáltatás kezére juttatta és Nagy István I. őrmestert, mert 1925. év május hó 1-étől október hó közepéig terjedő időben több alsóújlaki és csipkerekli lakos kárára 5.160.000 korona kárértékben sorozatosan elkövetett lopások tetteseit s egy tulajdon elleni kihágás tettesét, mint járőrvezetők 148 órán át fáradságot nem ismerő buzgalommal, leleményes szakértelemmel kiderítette és az igazságszolgáltatás kezére juttatta, a m. kir. zalaegerszegi esendőr osztályparancsnokság állományába tartozó Deák Antal őrmestert, ki 1926. évi dec. 25-én egy 15 éves leány sérelmére elkövetett kétrendbeli erőszakos nemiközösülés büntett tettesét szakértelemmel párosult kiváló ügybuzgalommal és példás kötelességtudással lefolytatott nyomozás során kiderítette és a tetteseket az igazságszolgáltatásnak átadta, dicsérő okirattal látta el, míg a m. kir. szombathelyi III. számú esendőr kerület törzse állományába tartozó Csorba Imre tiszthelyettest, mert mint a szombathelyi esendőrlaktanya gondnoka ezen beosztásában több mint 1 éven át nagy szorgalommal, fáradhatatlanul és igen eredményesen tevékenykedett, a m. kir. szombathelyi esendőr osztály parancsnokság állományába tartozó Szabó Imre II. tiszthelyettest, mert 1925. évi április hó 15-én Csehimindszent községben elkövetett biztosítási csalással párosult 20 millió korona kárértékű gyújtogatási

esetben, mint őrsparancsnok a nyomozást 36 órán át leleményes szakértelemmel és buzgalommal irányította s a tettesek kézrekerítését elősegítette, Kovács József II. esendőrt, mert 1925. évi április hó 15-én Csehimindszent községben elkövetett biztosítási csalással párosult 20 millió korona kárértékű gyújtogatási eset nyomozásánál, mint járőrtárs járőrvezetőjét 66 órán át fáradságot nem ismerő buzgalommal támogatta s tetteseknek az igazságszolgáltatás kezére juttatásában alaposan közreműködött, Valkó Mihály őrmestert és Mozsolits Lajos esendőrt, mert 1925. év május hó 1-től október hó közepéig terjedő időben több alsóújlaki és csipkerekli lakos kárára 5.160.000 korona kárértékben elkövetett lopások tettesének kinyomozásában és a tetteseknek az igazságszolgáltatás kezére juttatásában járőrvezetőjét hathatósan és odaadó buzgalommal támogatta és Csöndör József esendőrt, mert több vasvári lakos sérelmére 1.700.000 korona kárértékben elkövetett lopási eset nyomozásánál, mint járőrtárs járőrvezetőjét 122 és 1/2 órán át fáradságot nem ismerő buzgalommal hathatósan támogatta és a tetteseknek az igazságszolgáltatás kezére juttatásában hathatósan közreműködött, a m. kir. zalaegerszegi esendőr osztályparancsnokság állományába tartozó Ódor István I. esendőrt 1926. évi december hó 25-én egy 15 éves leány sérelmére elkövetett kétrendbeli erőszakos nemiközösülés büntett tettesének nyomozása alkalmával járőrvezetőjének nagy szorgalommal, odaadással és kiválóan eredményes támogatásáért, a m. kir. székesfehérvári II. számú esendőrkerület állományába tartozó Dörcei István és Németh György esendőröket, Csonka András, Sós Ferenc, Szőke Ferenc, Szőke Sándor és Szekeres Lajos próbacsendőröket, a m. kir. szombathelyi III. számú esendőr kerület állományába tartozó: Huber János, Cs. Tóth Sándor és Horváth József I. tiszthelyetteseket, Kiss István próbacsendőrt, a m. kir. pécsi IV. számú esendőrkerület állományába tartozó Buzinger György esendőrt, Radák János próbacsendőrt, a m. kir. debreceni VI. számú esendőrkerület állományába tartozó Kotosz István próbacsendőrt, a m. kir. miskolci VII. számú esendőrkerület állományába tartozó Molnár András próbacsendőrt az őrsparancsnokképző tanfolyam elhelyezését szolgáló szombathelyi esendőrlaktanya iskolaépületének rendbehozatalánál, különleges ismereteik érvényrejuttatásával tanúsított fáradhatatlan, önzetlen és eredményes tevékenységükért nyilvánosan megdicsérte.

Elöléptek: törzsőrmesterré: az I. számú esendőr kerületben: Marosán Mihály; a III. számú esendőr kerületben: Ihász Lajos, Bezeg István és a VII. számú esendőr kerületben: Hillender József őrmesterek. Őrmesterré: a III. számú esendőr kerület-

Értesítés.

Csendőrtisztek és altisztek

ruházati

szükségletüket minőség, árak, törlesztési feltételek tekintetében

legelőnyösebben

még mindig csak

Dr. LENGYEL ÁBRIS

nyugalmazott máv. tükár
RUHÁZATI ÁRUHÁZ

Budapest, V. Sas-utca 29. (Zabadság-tér sarok)

cégnél szerezhetik be.

Dusan felszerelt raktár

Összes felső és alsó készruházati cikkekben és anyagokban, u. m. férfi és női szövet, kész férfi- és gyermekruha, felöltő, női kabát, kész fehérnemű, gallér, kényes, ág- és asztalterítő, harisnya, kötött kabát és mellény, törülköző, zsebkendő, vászon, chiffon, zefir, kanavász, férfi- női- és gyermekcipő stb. stb.

Kérdezősküldésre

készséges levélbeli vagy telefoni felvilágosítást nyújtok.

Telefon: Lipót 962-49

„FOTÓ“

fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST

VII., Rákóczi-út 80.

Tiszteknek és véglegesített
csendőröknek 6 havi hitel

Fotó osztály:

Nagy választék minden árban elsőrangú gyártmányú gépekben, felszerelésekben és anyagokban.

Rádió osztály:

Kész készülékek, alkatrészek, vázlatok, accumulatorok stb. stb.

Optikai osztály:

Mindennemű látésövekben nagy készlet; szemüvegek, javítások orvosi vényre. Pontos és gyors kiszolgálás.

Gramofon osztály:

A mai kor legtökéletesebb angol beszélőgépei a leg-egyszerűbb kivitelűtől a legrágább kivitelűig. Lemez nagy választékban.

Mechanikai gyermekjáték osztály:

Vasutak (gőz-, villany- és óraszerkezettel), vasuti felszerelések, gőzgépek, gyerekkinók stb. stb.

ben: Kálmán Imre II., Kregul József, Mészáros András, Reich Antal, Tóth János I., Berke Károly, Göcze József, Szücs József, Adler Illés, Tóth István III., Simon József I., Búzás Károly, Kulai József, Magyar József, Gelencsér Lajos, Cserenyés János, Kiss József IV.; az V. számú csendőr kerületben: Szóráth János, Szigyártó Imre, Parkas József, Barabási G. Sándor, Szalai János, Aladics József, Romsics Károly, Kovács Gábor, Berkó János, Huszthy László, Kiss István V., Mellár Károly, Prokai János, Jenei János, Matyej Gábor; a VII. számú csendőr kerületben: Adám Lajos, Barta János, Czingula Bertalan, Dobos Ferenc, Heckel József, Balázs István, Batki Ferenc, Bencsik István, Pillingér József, Szatmári Pál, Tompa Miklós, Grabicza József, Malinyák Oszkár, Bóta Sándor, Csató József, Csobod Ferenc, Csontos Imre, Lénárt Mátyás, Majoros András, Muszil Béla, Oszlánci József, Szalai Sándor, Szép Lajos, Varga Károly, Kalóczkai István, Sisler János és Széplaki János csendőrök.

Házasságot kötöttek: az I. számú csendőr kerületben: Bükkös Márton törzsőrmester özv. Herbert Ernőné, szül. Egnesz Máriával Budapesten, Beke Dávid tiszthelyettes Fuhasz Olga Emília Juliannával Diósgyőrön, Németh János I. törzsőrmester Melegh Jolánnal Szécsényben; a III. számú csendőr kerületben: Salamon József őrmester Mészáros Gizellával Himódon, Vörös Ferenc tiszthelyettes Gilits Annával Vaspörön; az V. számú csendőr kerületben: Murvai István őrmester Murvai Terézzel Gyulán.

Kérelmek. Kölcsönös áthelyezésüket óhajtják: Makra Mihály vajszlói őrsbeli (pécsi osztály) csendőr a debreceni kerület s lehetőleg a nyiregyházai osztály területére; Németh István X. szuloki őrsbeli (csurgói osztály) csendőr a székesfehérvári vagy szombathelyi osztály területére; Jankovics János szálkai őrsbeli (szekszárdi osztály) a szegedi vagy a szombathelyi kerület területére. Kérik kölcsönös áthelyezésüket óhajtó bajtársaikat, hogy címüket közöljék velük.

Melléklet. Mai számunkhoz mellékeljük a Tribon ruházati részvénytársaság vásárlási felhívását.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt megfelelően honoráljuk. Kéziratot nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és könnyen olvasható írással írni. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát fölösleges beküldeni. Jellegül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jellegéből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Az előfizetést kérjük pontosan megüjtíteni, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk.

Lux nj. 1. Egy eb küllemileg a fajtaképnek minden tekintetben megfelelhet, azt azonban, hogy fajtisza, minden kétséget kizáróan csak a származási lapból (pedigree-ből) lehet megállapítani. A csendőr kutya telep magánosok ebeit is kiképeztesse. Forduljon közvetlenül a telepparancsnoksághoz, az részletes felvilágosítást ad (válaszbélyeg esatolandó). Zajések százados kézikönyve alapján laikus is kellő szorgalommal kiképezheti ebét, feltéve, hogy ez megfelelő hajlamokkal rendelkezik. 2. Zajések: Az eb nevelése és kiképzése című mű a Centrum kiadóvállalatnál (Budapest, Köztelek-utca 1.) megrendelhető.

Érdeklődő 58. Amennyiben mult évi október hó 1-én még tényleges illetményeinek élvezetében állott, a mult évi október hó 29-én kelt 121.108—VI/c. 1926. sz. B. M. rendelet értelmében Önnek is az I. fizetési csoportba kell tartoznia. Kérelmét nyilvántartó gazdasági hivatala útján terjessze fel a belügyminiszter urhoz (VI. b. osz.).

Pataki Bertalan ths. Kisujszállítás. Olvassa el lapunk mai számában „Érdeklődő 58” jellegére küldött üzenetünket.

Balaton. Áthelyezéssel kapcsolatban a családtól való különélés címén semminemű illetményt sem lehet felszámítani. Ezt hiába is kérelmeznél.

Ruha teszi az embert.

Ez a közmondás másképp azt jelenti, hogy az emberek a külsőre igen sokat adnak. Áll ez különösen az írásbeli dolgoknál, amikor csak egy levél vagy akta van az illető kezében. Ilyenkor minden vélemény az után igazodik, hogy milyen az illető írása. A technika mai állása mellett az **AEG MIGNON** segítségével bárki azonnal tud egyenletesen, szépen írni, olyan szépen, hogy a világ legszebb írója sem versenyezhet az ezen gépen írt levelek szépségével.

A csendőrségnél közel 1000 db, a lakosság többi rétegeinél, 3000 db van a legnagyobb megalégedésre használatban.

Ára 176 P + 2% forgalmi adó,

mely összeg csekély havi részletben törleszthető. Rendelje meg még ma 30 napi próbára teljesen díjmentesen, minden kötelezettség nélkül.

Aeg Unio Magyar Villamossági Rt.

ÍRÓGÉP-OSZTÁLYA

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 29.

Országgyűlés. 1. Mindkettőjüket 3 adag vezényeltetési pót-díj illeti meg a mi véleményünk szerint. 2. A magán jegyzék-könyvecskét a csendőr nem a maga pénzén szerzi be, mert a kincstár ellátja azzal. 3. Ugyanez vonatkozik a járortáska felszereléséhez tartozó nyomtatványokra is, ámbar az már régi szokás, hogy a járortáska szükséges nyomtatványokat maga a csendőr szokta beszerezni.

Érdeklődő I. Válasz a Csendőr Lekszikron rovatban. Más alkalommal ne válasszon ilyen közhasználatú szót jeligének.

Istvánka dohánytözsde, Dombegyháza. Csak a jutasi altiszt-képző iskolába való felvételre van remény, de most még nagyon fiatal a fiú arra is, hogy oda felvegyék. Ha majd legalább 6 elemet, vagy 5 elemet és egy középiskolai osztályt elvégzett és 14. életévét betöltötte, Jutasra pályázhat. Levelelhez csatolt 46. f. postabélyeget lapunk javára bevételéztük.

Hazaszeretet. 1. Pótesendőri szolgálati idejét nyugdíjába nem lehet beszámítani. Különben is nagyon hosszú volna a megszakítása. 2. Nagypihenőn a járőr tagjai teljes kényelembe helyezkedhetnek, tehát alsóruhára is levethetőnek, csak arról kell természetesen gondoskodni, hogy meglepetések ellen még pihenés közben is biztosítva legyenek.

Hargita. A belügyminiszteriumban titkár ma is. Címe: Budapest, Vár, Országház-utca 30.

S. J. nyugdíjas. Csendőrségi szolgálati ideje nem haladja meg a hat évet s így az 1926. évi 26. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett 110.518/VI. b. 1926. sz. B. M. körrendelettel kiadott 23. sz. Máv. utasítás 26. §. c) és o) pontja értelmében a kedvezményes vasúti utazásra jogosító arcképes igazolványra igényt nem tarthat.

Erdélyi menekült ny. th. Az I. fokozat szerinti tiszthelyetesi illetmény, illetve az ennek megfelelő nyugdíjkülönbözet csak akkor illetékes, ha október hó 1-én még ténylegességi illetményeket kapott. Ha októberre már nyugdíjat kapott, akkor nem illetékes.

Érdekelte. A pénzesutalványok után az 1926 március 30-án kelt 5293/K. M. rendelet 8. §. 1. pontja értelmében akkor is meg kell fizetnie a címzettnek a kézbesítési díjat, ha az illető maga megy el érte a postára. Azt a díjat, amit a posta olyankor szed, amikor a címzett lakására küldi a pénzes utalványt, tulajdonképpen kifizetési díjnak nevezik, különben teljesen azonos a kézbesítési díjjal. A félreértésnek tulajdonképpen az az oka, hogy a kézbesítési díj helyett nem találtak valami megfelelőbb elnevezést. Ajánlott levelek és csomagok után azonban nem kell kézbesítési díjat fizetni akkor, ha a címzett maga veszi át azokat a postán.

Érdeklődés. Adja be szolgálati úton.

Salgótarján. Nem illeti meg, mert a honvédség még a ténylegesen szolgáló továbbszolgáló altisztek családtagjai számára sem biztosította — fedezet hiányában — a kedvezményes vasúti utazásra jogosító arcképes igazolványt.

Orgonavirág. 1. Csatolni kell a jogerős ítéletet, amely a válást kimondotta, továbbá a gyermek születési anyakönyvi kivonatát. 2. Nincs időpont megállapítva. Az ítélet jogerőre emelkedése után a kérvényt azonnal beadhatja. 3. Csak az ara születési anyakönyvi kivonatára van szükség, a szülőkére nincsen.

Tihany. A honvédség és a csendőrség protestáns tagjai egyházi adót jogilag nem kötelesek fizetni, de mindenkinek lelkiismereti és erkölcsi kötelessége, hogy ezt a merev jogi alapot ne firtassa és ne használja. Az tehát, hogy — amint Ön írja — az egyik osztály területén fizetik az adót, a másikon pedig nem, ebben a formában nem állja meg a helyét, mert mindenkinek teljesen a magánügye, hogy ebben az önkéntes adózásban részt akar-e venni vagy nem.

Vitakozó X. Annak, aki nyugdíját egy összegben megváltotta, vagyis felvette, a csendőrséggel mindennemű kapcsolata megszűnt s így a kedvezményes vasúti utazásra jogosító arcképes igazolványra sem igényjogosult.

A Csendőrségi Lapok részére **HIRDETÉSEKET**

kizárólag **Balogh Sándor hirdetőirodája**

VI., Révay-utca 22. **vesz fel.** Telefon: T. 157—83.

Mindennemű megkeresések erre a címre intézendők.

Több mint 31 év óta a világot uraló eredeti angol **The Champion kerékpárokat**

3 évi jótállással havi 20 P részletre, kerékpáralkatrészeket, lánc, pedál, nyergeket nagybani gyári árban, külső gummik 6-80 pengőtől, belsők 2-10 pengőtől, Motóbécane francia motorkerékpárokat 840 pengőért szállítunk.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és motornagykereskedők Nagy árjegyzék 500 képpel ingyen. Budapest, VIII. József-körút 41.

BÚTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón VI., **Ó-utca**
Postások és rendőrség szállítója.

Kerékpárok

Kerékpárgummi

Világhírű „Styria” gépek.

Alkatrészek. Mindent legjobb minőségben olcsón, részlet-fizetésre is szállítunk.

Deményi és Fia

Budapest, VI., Teréz-körút 4. sz.

Alapítva 1894. évben. Kérjen árjegyzéket.

BUTOR a minőség, olcsón garanciával, részletre készpénzárban!
„CORVIN” BUTORCSARNOK
Budapest, VII., Dohány-utca 39.

FIGYELEM! A m. kir. Csendőrség legolcsóbb beszerzési forrása. **FIGYELEM!**

Mindenfajta

CIPŐT + CSIZMÁT készpénzárán vásárolhat **hathavilefizetésre**

Nyomtatvánnyal és felvilágosítással készséggel szolgál a

NORMA CIPŐKERESKEDELMI R.-T.

Telefon 79—79. Budapest, V. kerület, Erzsébet-tér 13. szám. Telefon 79—79.

Regoezi vár. Az anya nevének felvételére van lehetőség, amiből ezt csak kivételesen engedélyezik, már csak a névváltoztatók érdekében is, mert a törvénytelenség látszatát kelti. Maga a konkrét eset, amit levelében közöl, kényesnek látszik és a részletek ismerete nélkül véleményt mondani nem is lehet, csupán annak a véleményünknek adunk kifejezést, hogy a szóban forgó tiltakozásnak elvileg helye lehet, hiszen a maga nevének megvédéséhez mindenkinek természetesen joga van. Leghelyesebb, ha az eset részleteinek feltárásával a belügyminisztérium névváltoztatási osztályán személyesen tájékozódunk az érdekeltek.

Oroszalu. Többet senkit sem fogadhatnak örökbe, az örökbefogadó tehát a leánynak csak egyik nagynénje lehet. Az egyik nagynénje tehát menjen el a leánnyal az illetékes román gyámhatósághoz és kösse meg az örökbefogadási szerződést. Egyidejűleg jegyzőkönyvet kell felvenni a gyámhatóságnál arról, hogy az örökbefogadás a kiskorúnak előnyére lesz. Ebben a jegyzőkönyvben a leány megkérdésének is nyoma legyen. Az örökbefogadási szerződés 3 hiteles példányához csatolni kell a jegyzőkönyvet, az örökbefogadó és az örökbefogadandó születési anyakönyvi kivonatát és az özvegy örökbefogadó néhai férjének halotti anyakönyvi kivonatát és kérni kell a gyámhatóságot, hogy az iratok a román külügyminisztérium útján a magyar külügyminisztériumnak elküldessenek. Előzőleg azonban az Ön magyar állampolgárságát igazoló okmányt és a szülői beleegyező nyilatkozatot küldje el az örökbefogadónak, hogy ezek az okmányok is az iratokhoz kerüljenek. A további eljárás azután magyar gyámügyi hatóságok teendője lesz.

Bácskai. A velünk közölt kerületi parancsból kétségtelenül kitűnik, hogy szolgálati idejét nem tekintik megszakítottának.

Érdeklődő II. Az ön által említett közleménynek azt a kitételét, amely a családi pótlék értékhatárának megállapítására vonatkozik, rosszul értelmezte. A havonkénti 32 P ugyanis nem azt jelenti, hogy annyi a családi pótlék, hanem azt, hogy amelyik gyermek keresete havonta a 32 P-t nem haladja felül, az után a családfő családi pótlékban részesül.

Kaposmérő. A honvédségi zenekarok tagjai a honvédség állományába tartoznak. Ha kötelezőjének lejártá után megszakítás nélkül átlép, a csendőrségi szolgálati ideje a nyugdíjába beszámít. Hangjegyes jellegű lekottázását ne kívánja tőlünk.

Tátra. Elszakított területre szabadságot a belügyminiszter úrtól (VI. e. oszt.) kell kérnie. Kérelmét adja elő őrskihallgatáson, őrsparancsnoka majd továbbterjeszti azt. Csatolni a kérvényhez semmit sem kell, de a szabadságot igazolványt addig nem kapja kézhez, amíg az illető állam magyarországi képviselője által láttamozott útlevelet be nem mutatja. A kérvényben jelentenie kell, hogy polgári ruhája és utiköltsége van-e.

Határszél. Ha családi körülmények indokolják, a szervezeti utasítás 37. §-a alapján kérheti kötelezője letelte előtt való elbocsátását. A szóban forgó családi körülményeket azonban községi előjárósági bizonyítvánnyal igazolnia kell. Kérelmét őrskihallgatáson adja elő, őrsparancsnoka tudni fogja, mit tegyen.

R. T. csendőr. Ha az árvaszék és a vármegye közigazgatási bizottsága nagykorúsítási kérelmét megtagadta, felülvizsgálati kérelemmel lehetett volna fordulnia a belügyminiszter úrhoz, de azt hisszük, hogy ettől már elkésett.

T. B. vitatkozók. A Csendőr Lekszikon rovatban minden kérdésére megkapta a választ.

Farkas László csendőr, Vásárosnamény. Csak olyan át-helyezési kérelmeket közlünk, amelyekben az érdekeltek valamelyik kerület vagy osztály területére — szárny és őrs megjelölése nélkül — óhajtják kölesönös áthelyezésüket.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas r.-t. nyomdája Budapesten, V., Honvéd-u. 10. sz.

(Telefon: T. 205—67, 205—68, 205—69.)

Felelős vezető: Tiringner Károly műszaki igazgató.

CSENDŐR-

tisztek, altisztek
és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzáron

a következő cikkeket kaphatják:

női-, férfi- és egyenruha- törülközőket, abroszokat,
szöveteket, belésárukat, kötött és szövött árut,
vásznat, sifont, zefireket, kötött gyermekgarnitúrát,
és egyéb vászonárukat, kesztyűt, harisnyát, kész
női s férfifehérneműeket kötött kabátokat, fűg-
készen és rendelésre, göny és függönykelméket,
uj, gyárilag sterilizált ágtyollat és pelyheket, paplanokat, min-
dennemű mosókelméket, selymeket, valamint díszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM.

Az egyes vásárlások utáni első részletek 1927 július
hó 1-ével kezdődnek.

Elsőrendű német gyártmányú

kerékpárok és varrógépek

véglegesített csendőröknek előnyös

részletfizetésre kaphatók.

Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalatnál

Budapest, VI., Andrásy-út 83—85 sz.

Telefon 980—22.

BÚTORCSARNOK

ERNST GYULA, BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 33
(Klauzál-utca sarok)

Mindenféle bútorok és lakberendezési tárgyak óriási választékban. A csendőrség tagjainak jutányos ár és kedvezményes fizetési feltételek. Vidékre csomagolás.

CSENDŐRSÉGI KERÉKPÁRJAINK

MEGÉRKEZTEK!

Kinevezett csendőröknek kedvező feltételekkel. Nagy javító műhely. Gyermek-
kocsi raktár. Alkatrészek nagyban árban. Árjegyzék 600 képpel ingyen.

Láng Imre motor, kerékpár, varrógép és Budapest, VI., Teréz-körút 3 (sarok
műszaki cikkek gyári lerakata üzlet)

Pontos és legjobb órák:

Doxa . . 350.000 K

Omega . 550.000 „

== 5 évi írásbeli jótállással ==

POLGÁR KÁLMÁN FIA műórák és ékszerész

Budapest, VII., Teréz-körút 5. I. em.

Arany- és ezüstórák, ékszer és ajándék tárgyak.

Részletfizetés bevezetve! ✕ 30 éves cég